

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

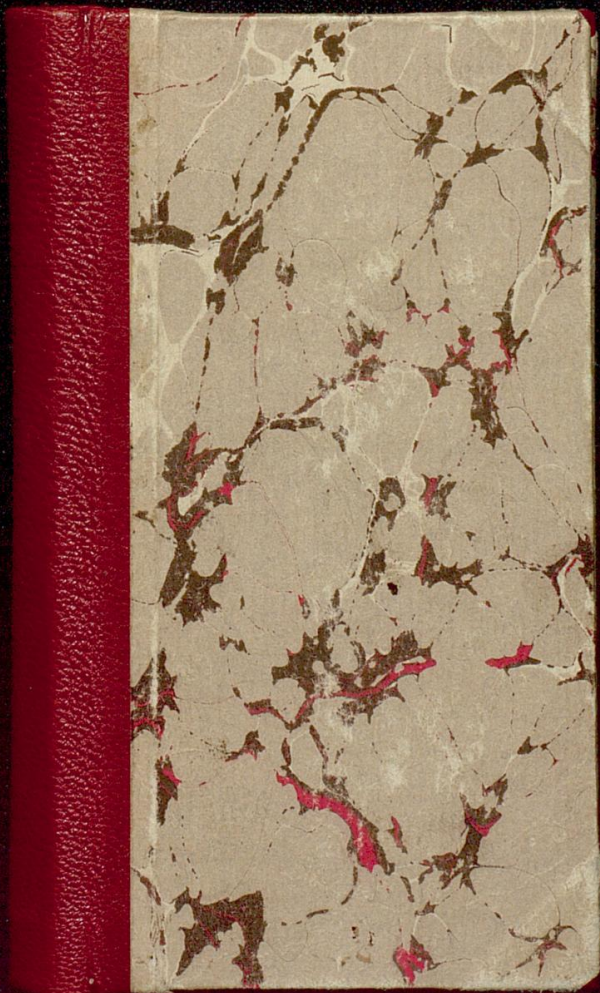
Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Galerazeya

Philopistius, Agricola

Coloniae, 1631

[urn:nbn:de:bsz:31-99912](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-99912)

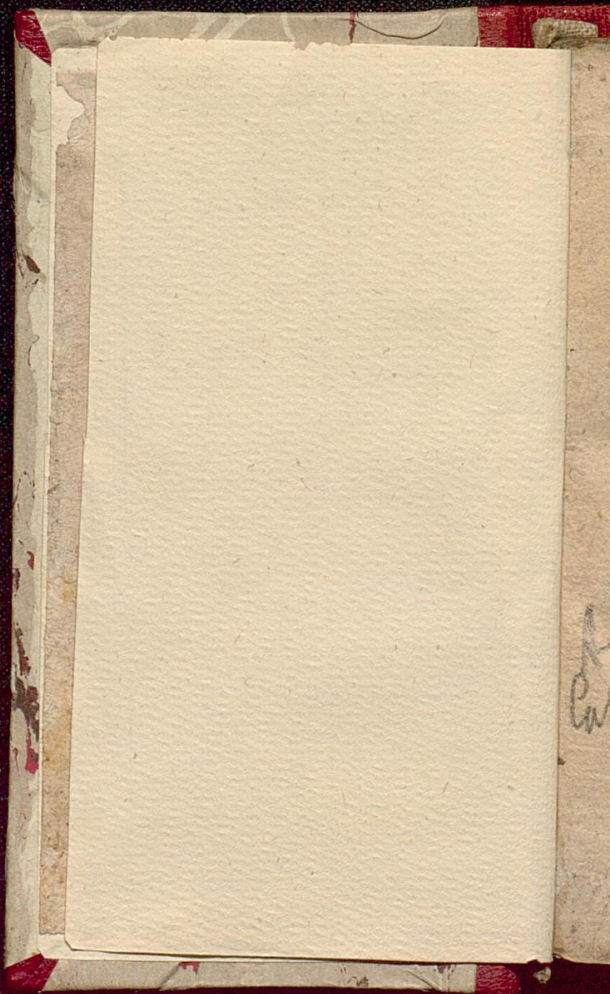

Sampl. 2

BERNUS 498

10150

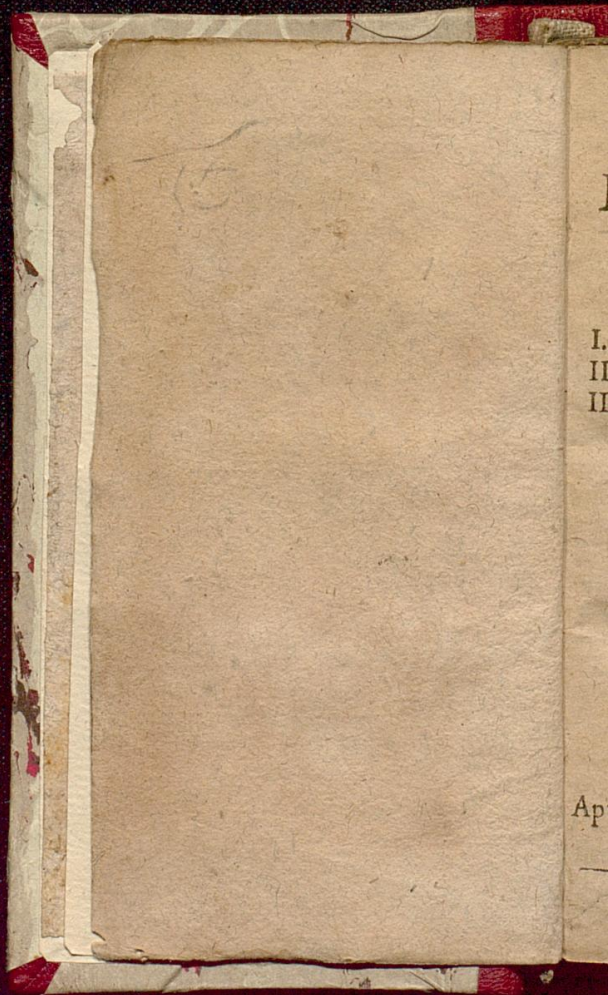
87 B 76498

213 ~~21~~ 271090

94016.80

Ant.-J. Rosenk. H.
Cat. 21-35 Nr

GALERAZEYA.
Sive
REVELATOR
SECRETORVM.

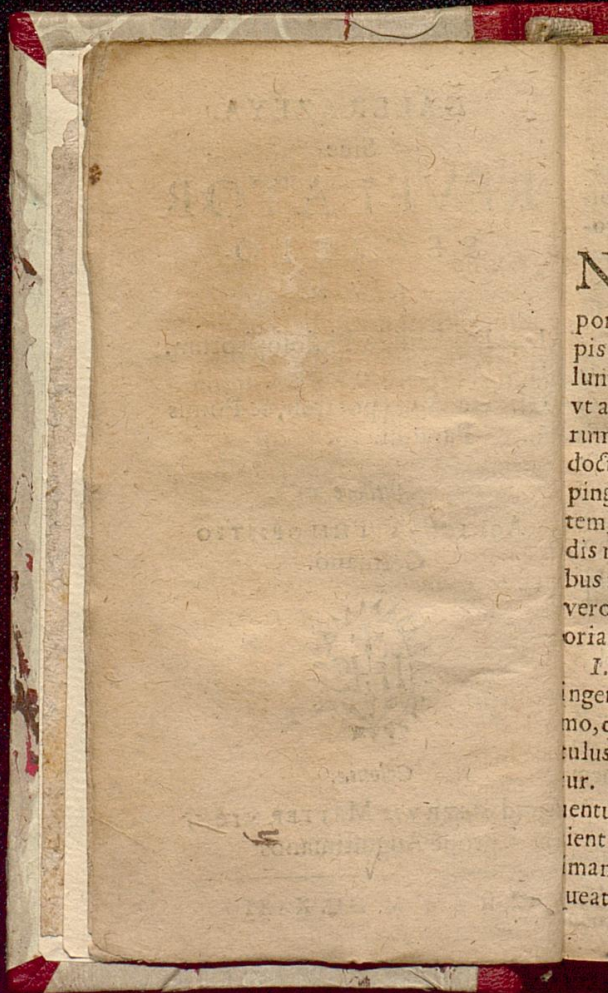
- I. De Lapide Philosophorum.
II De Arabico Elyzir.
III. De Auro potabili, & Pomis
Paradisi.

Authore
AGRICOLA PHILOPISTIO
Germano.

Colonia.
Apud PETRVM METTERNICE,
propè Augustinianos

ANNO M. DC. XXXI.

N
por
pis
lun
vt a
rum
do
ping
tem
dis
bus
vero
oria
I.
inger
mo,
ulus
ur.
entu
ient
man
ueat

TYPOGRAPHVS Lectōri.

Non potui intermittere, Beneuole Lectōr, quin rationes tibi exponam, quibus permotus hunc typis meis excudendum suscepi libellum: tum vt pro me satisfaciam, tum vt alijs commendem tantum thesaurum, ijs præsertim qui ob inopiam doctrinæ & iudicij aliquando impingunt in æstimandis libris; ego autem, qui operam libris imprimendis nauo, eos seligere statui, ex quibus mihi commodum & honor, alijs vero animarum profectus & salus oriatur. Dicam igitur paucis.

I. Placuit & placet Titulus libri ingeniosus, quod enim est esca in hamo, quo pisces capiuntur: hoc est titulus in libro, quo Lectōres alliciuntur. Et multi quidem aurum se inuenturos sibi imaginabuntur, reperiunt autem margaritam preciosissimam, quæ nullo auro æstimari ueat.

II. Exiguus est liber & compe-
diosus, ita vt paruo precio emi pos-
sit, paucis horis perlegi, facili nego-
tio memoriæ commendari, absque
molestia circumferri in sinu aut sac-
co, quin etiam donari amicis non si-
ne fructu, qui inde hauriant vel Fi-
dei ac veritatis lumen, vel illius ma-
ius incrementum.

III. Vnicum pertractat veræ Re-
ligionis fundamentum, quod vbi co-
gnoueris, ab omnibus dubijs eris
liberatus. Si enim sciueris, vbinam sit
vera Ecclesia Christi, habebis scho-
lam veritatis, in qua nulla falsitas
doceatur. Ideoq; de Purgatorio, de
Inuocatione Sanctorum, de Com-
munionem sub vna specie, de quæ alijs
erit tibi satisfactum.

IV. Inter cæteras Ecclesiæ nota
unicam de conuersione Gentium ita
discutit ac illustrat, vt ego neminem
adhuc legerim, qui id fecerit ex pro-
fesso, imò quidam Scriptores con-
trouersiarum ne attingunt quidem
ynico verbo hanc notam, cum ta-

me

men fit admodum insignis ac singularis, atque in promissis Diuinis fundata.

V. Excellentiam Ecclesiæ Romanæ ostendit ad oculum, tam ex Iudæorum excidio, quam ex vaticinio Ezechielis: præterea ex Fidei propagatione. Quæ si quis errans benè attendat trutinèq; mox Apostolicæ Sedi submittet caput, agnoscetq; in Pontifice Romano Vicarium Christi, ac desinet à calumnijs calumniatorum.

VI. Nobilissimum medium suggerit ad Fidei lumen consequendum, nempe orationem: & quidem practicè, vt ipsas preces ad manum habeas, & omni die aut horâ frequentare possis. Multi quidem multa scribunt de orationis necessitate, sed dum ipsas formulas orandi non suppeditant, cassum subeunt laborem.

VII. Auctor huius libelli (quicumque tandem ille fuerit) non tantum erudit intellectum, sed etiam excitat & inflammat affectum, maxime

mè in soliloquijs suis. Quæ duo celeberrimus doctissimusque Cancellarius Parisiensis *Ioannes Gerson* in bono scriptore postulabat, vt nempe esset *lucerna ardens & lucens*.

VIII. Est insuper varius in tanta breuitate, & in tam exiguo libello tam diuersa introducit: nunc parabolas & exempla, nunc figuras & prophetias. Hæc autem omnia mirè oblectant recreantque Lectorem, ita vt absque vilo tædio iterum iterumque, legere ac relegere totum libellum non abhorreat aut reformidet.

IX. Habet denique modum tractandi singularem, ex quo fit vt dulciter influat, mentem tangat, gaudio perfundat, tenebras discutiat, anxietatem pellat, aliosque effectus producat: quos licet Diuinæ Gratiæ ascribere debeamus, vtitur tamen illis plerumque instrumentis suis, cœcanalibus per quos fluat.

Habes, optime Lector, iudicium meum de hoc libello, tu si Catholicus es, vt ere illo ad hæreticos conuer-

uertendos, & fit tibi tanquam regula aurea ad illos informandos; si autem adhuc versaris inter oues errantes ouis errabunda, expende nihilominus momenta rationum & vim argumentorum, considera notas Ecclesie veræ, & habeas curam salutis tuæ. Veniet tempus, quando ex hac vita emigrabis, reddesque summo Iudici rationem non tantum de vita & moribus, sed etiam de Fide ac Religione. Cum igitur nullus saluari possit absque vera Fide, non erit tibi in hoc negotio somnolenter agendum. Hodie viuus, cras forsan morieris: & ibis in domum æternitatis tuæ, vt Sapiens monet *Eccl. 12. v. 5.* qui tandem ita concludit: *Et cuncta que fiunt, adducet DEVS in Iudicium pro omni errato, siue bonum, siue malum sit.* O domus æternitatis in cælo felicissima! ad te suspiramus. heu domus æternitatis in inferno miserrima! te abhorremus. O stultissimos homines, qui propter suos errores malunt in æternum puniri

niri, quam vitam Angelicam agere
 incælo! Tu autem, optime Lector,
 quem alloquebar, in tempore acce-
 ptabili discute & abijce tuos erro-
 res, vt cum Sanctis viuas vitam bea-
 tam in æternum: quod tibi con-
 cedat IESVS CHRISTVS
 D.N. Amen.

ORI-

ORIGO ET OC-
CASIO SEQVEN-
TIS LIBELLI CONSCRI-
pti ac impressi.

*Nte annos quingua-
ginta plus minus fu-
it in Germania vir
quidam omni genere
doctrina instructis-*

*simus & omnium virtutum de-
core ornatissimus : qui passim
Agricola vocabatur, cum ta-
men duplex nomen in sacro Ba-
ptismate accepisset, dictus Da-
niel Agricola: sed prius nomen
ipse per modestiam subticuit,
gaudium habens in secundo ob
memoriam SS. quorundam Pa-
triarcharum, qui agriculturæ o-
peram dederunt. Quod illi co-*

A 2 gno.

gnomen ex familia fuerit, id nemo potuit ex illo expiscari. Videtur tamen ex stirpe nobili ortus fuisse, quod statura elegantia, forma dignitas, morumque gravitas satis indicabant; Philopistium tamen se in literis cognominare solebat, ob amorem auita Fidei singularem. Vir iste cum Philosophia ac Theologia cursum felici successu & multorum admiratione absoluisset, applicuit ingenium acutissimum memoriamque tenacissimam ad varias & peregrinas linguas perdiscendas, Cum igitur annorum 30. esset, coepit per totum fere mundum peregrinari more antiquorum Philosophorum: cumque in Arabia, Aegypto & India orientali diutius substitisset, naturali-

turalium rerum scientiam plenissimè acquisiuit, & occultioris Philosophia secreta ita indagauit, ut similem Europa non haberet. Tandem post annos 60. peregrinationis suæ in Germaniam redijt, cum esset 90. annorum, sanus, iucundus, Deo & hominibus gratus, ut videretur esse quasi vnus ex antiquis Patriarchis. Contigit verò tunc temporis ut quidam adolescens, honestissimis ditissimisque parentibus natus, post absolutum Philosophia cursum sese conferret ad Chymicam artem exercendā. Audierat enim à Professoribus suis multa mira de Lapide Philosophorum quem omnibus modis multisque sumptibus adipisci cupiebat. Caterùm cum decennij

A 6 spacio

spacio aliquot millia dalerorum
 absque ullo fructu expendisset,
 totumque patrimonium suum
 decoxisset, incidit in Parentum
 indignationem, & in contemp-
 tum omnium Cognatorū. Hoc
 illum ita contristauit, ut clancu-
 lum aufugere cogitaret, eligens
 pauperem vitam ducere, quam
 inter suos pro ludibrio haberi.
 Sed nutu Diuino accidit, ut ad
 quandam peruenerit Urbem, in
 qua reperit predictum Danie-
 lem, cui cum vita statum infeli-
 cem exposuisset, ille consolatus
 est desolatum, & in suam domū
 curamque suscepit, & annis 20.
 filij instar humanissime suauissi-
 meque tractauit, instituit, & ad
 maximam felicitatem perdu-
 xit. Hoc temporis interuallo I o-
 achi-

achimus (sic enim vocabatur)
 à Daniele præstantissimarum re-
 rum scientiam esse consecutus, &
 in virum celebrem euasit. Da-
 niel autem cum 110. annorum es-
 set, placidè in Domino obdormi-
 uit, & à discipulo (seu potius filio
 adoptiuo) honorificentissimè se-
 pultus est. Ioachimus igitur
 memor tantorum beneficiorum
 quæ à Deo per Danielem accepe-
 rat, noluit ea silentio inuoluere,
 sed calamo breuiter comprahen-
 sus est: tum ne Deo ingratus in-
 ueniretur, tum ut inde utilitas
 ad posteros transfiret, tum deni-
 que ut Danilis memoria celebris
 in posteritate permaneret.

Hæc cum per bonos amicos
 peruenissent ad manus meas,
 curauì eadem describi, & ad
 Typo-

Typographicas officinas trans-
 mitti: ad communem proximo-
 rum profectum, ex Christiana
 charitate, qua se pro sua natura
 in alios diffundit. Vt autem o-
 mnia legitime fierent per idone-
 um virum petij censuram The-
 ologorum, praesertim ordinarij
 Censoris, cuius est libros ap-
 probare: vt hoc pacto seruaretur
 decretum S. Concilij Tridenti-
 ni. Ideoque Lector Catholicus
 hac in parte securus erit. Quod
 ad me attinet, quis sim & ubi
 habitem, non est necesse indica-
 re; id tantummodo precor & o-
 pto, vt quisquis aliquem fructū
 hinc perceperit, mei memor sit
 in orationibus suis. Vt pariter
 saluemur. Tractatus triplex
 erat, & titulum generalem hunc
 habebat;

GALE-

GALERAZEYA.

Siue

REVELATOR SE-
CRETORVM.

1. De Lapide Philosophorum.
2. De Arabico Elyzir.
3. De Auro potabili & de pomis
Paradisi.

Authore,

Agricola Philopistio Germano.

Partium singlarum medulla
talis est.

In 1. parte Author tractat de mystico Lapide Philosophorum, sine quo Alchymisticus non poterit vnquam obtineri, vt ille sancte affirmat. Est autem cognitio veritatis, seu Fides vera & orthodoxa.

In 2. parte exponit Arabicum Elyzir, seu Alchymisticum

& occultum dogma pro ipsissimo lapide inueniendos; & hac pars indigitatur χρυσολιθος τῶν σοφῶν. id est, Lapis aureus sapientum.

In 3. Parte sublimius volat supra communem captum, inuestigans aurea poma Paradisi, in quibus tandem syncerus Philosophus inuenit inestimabiles diuitias & incomparabilem thesaurum: qui est fructus optatissimus occultioris Philosophiae, & omnium sumptuum atque laborum felicissima merces.

Ante singulas partes praecedit unum Colloquium inter Danielelem & Ioachimium. Sunt igitur tria Colloquia, quorum primum nescio quo casu omissum est in prima editione prima partis, quod nunc in secunda editio.

editione ponitur loco & ordine suo. Similiter accessit Problematicus Index primæ partis, ad ingeniosum Lectorem tum informandum tum excitandum, quatenus sese alacriter accingat ad iter pro Lapide Philosophico inquirendo, inveniando, comparando, sagaciter, feliciter, liberaliter, donec perueniat ad gustum pomorum aureorum, & ad ipsas delicias Paradisi. Amen, id est, fiat.

* *
*

COLLO.

COLLOQVIVMI.

IOACHIMVS. Salue vir Clarissime; veniens peregrinus ad hanc urbem, & audiens multa de tua Humanitate, audaciam sumpsi te adeundi, ac tecum nonnulla conferendi.

DANIEL. Audacia tua tibi cedat ad æternam salutē. Quicquid enim à me petieris, obtinebis: si modo fuerit in mea potestate. quapropter gaudium sit tibi semper.

IOACHIM. Quodnam mihi gaudium esse poterit, ò Vir humanissime, in tantis calamitatibus meis? & ad has quidem culpâ meâ deuolutus sum, sed meâ industriâ inde me non possum extricare.

DAN. Expone mihi confidenter, quicquid te premit: & ego tibi solatium, consilium & auxiliū opportunum dabo, ex gratia illius qui

qui & me & te redemit precio-
sissimo sanguine suo.

IOACHIMVS. Ego, Vir opti-
me, ex honestissima parentela fa-
miliaque oriundus, contra omni-
um cognatorum voluntatem ap-
plicui me ad distillatoriam artem,
cupiens ac sperans inuenire Lapi-
dem Philosophorum, (de quo ad-
miranda legeram audieramque)
atque ex illo reperto expensas om-
nes decies imò centies recuperare;
sed longè aliter cecidit fors. Ego e-
nim post opulentissimam hæredi-
tatis meæ partem inutiliter con-
sumptam incidi in miseras ve-
rissimè deplorandas. Nam Cognati
quidem me arguere cæperunt
ac detestari, quod toti familiæ op-
probrio essem: ego autem confu-
sionem meam non potens susti-
nere aufugi, & hanc in urbem de-
ueni ab omnibus subsidijs destitu-
tus, & quid tandem restat, nisi præ-
cipi-

capitium desperationis? Cum porro multa mihi narrarentur de tua benignitate, non erubui te adire, partim necessitate, partim quodam interiori instinctu impulsus. Rogo igitur te, vt non sinas me barathro desperationis absorberi, sed manum porrige in hoc naufragio miseriarum periclitanti. DEVS erit merces tua.

DANIEL. Non dubites, Charissime, quin sanctus Angelus (à Deo tibi custos assignatus) te duxerit ad hanc urbem, & consequenter ad me Ego equidem ex amore Christi Domini & Saluatoris nostri clementissimi te suscipiam in curam & protectionem meam, erisque mihi famulus domesticus: & si te fidelem probumque reperero, post aliquot annos declarabo te filium adoptiuum ac hæredem omnium bonorum, & tunc etiam Lapidem philosophicum tibi manifestabo.

IOAC.

IOACH. O quid audio! ô quid video! ô quid sentio! Tria enim mihi nunc contingunt, quæ per omnem vitam meâ nunquam fui expertus. Primo equidem verba tua mirabiliter dulcescunt in spiritu meo; deinde autem video faciẽ tuam veluti faciẽ Angeli, & sicuti stellam matutinam; tum deniq; cor meum ita in pectore dilatatur, ita subsilit & iocundatur: vt nesciã quid agam, & quo me vertam; & ecce lachrymæ horum omnium testes ybertim profluunt ex oculis meis, vt eas nequeam impedire. O felix annus! ô beata dies! ô misericordia Dei ineffabilis! ô gratiã abundantia! ô quid agam!

DANIEL. Vade, Charissime, ad cubiculum illud vicinum, & ibi lachrymĩs indulge vsque ad facie-
tatem; hoc enim erit tibi vtile & salutare, quemadmodũ postea explicabo. Ego interim precibus vacabo

cabo, & pro te DEVM Opt. Max. orabo, vt omnia tua misericorditer disponat ad tuam salutem.

IOAC. Reuertor ad te, Vir plurimum honorande, tu me suscipe, tu me instrue, tu mecum dispone secundum placitum tuum. Iam enim integra horâ, vt arbitror, fletibus indulsi, ita vt exsiccatuſ videatur fons lachrymarum. Ego autem lubens agnosco, quod plus consolationis acceperim in domo tua tam breui spacio, quam vnquam in omni vita mea: plus scientiæ & luminis hac vnicâ horâ influxit in animam meâ, quam ego possim explicare. Sentiens igitur te virum Dei esse, obsecro te vt exponas seruo tuo, quid velint sibi hæc mirabilia. sunt enim omnino supra captum meum, & supra ingenij tenuitatē.

DAN. Veni charissime & accūbe, sumens cum gratiarum actione cibum, quem tibi curauī præparari,

Indi-

Indigens enim es huius nutrimenti propter lachrymas copiosius effusas : vt cerebrum denuo humectetur, foueatur, & confortetur. Interea dum tu cibo reficeris, ego tibi incognita explicabo. I. Quod verba mea dulcedinem crearint in tuo spiritu, hoc Dei gratia effecit, vt nempe post longas tristitias reciperes optatam consolationem. II. Quod faciem meam vidisti resplendere instar stellæ, in hoc DEVS tibi significauit, quod ex me admirabilem sapientiæ lucem sis accepturus. III. Quod cor in pectore saltitauit, hoc partim fit ex causa naturali partim ex spiritali. Quod autem natura in lachrymas se transfuderit, hoc tibi pro corpore & anima simul salutare fuit. Sic enim durissima glacies concepti meroris fuit resoluta; sic etiam anima tua mirum in modum fuit purgata. Ideoque & ego lubens acqui-
 cui.

eui, vt lachrymis per horam indu-
 geres. Caterum omnia hæc affec-
 tes Diuinæ gratiæ, & mihi horum
 nihil Ego equidem quid sum au-
 possum ex me ipso, nisi DEVS pe-
 me tanquam instrumentum suum
 operetur? Tu interim & annum &
 diem hunc annotabis inter præci-
 pua memorialia Diuinorum be-
 neficiorum: quod utile tibi erit in
 exercitijs spiritualibus, quæ factu-
 tempore tibi traditurus sum. Inte-
 rim expone mihi quem modum
 seruaueris in distillationibus tuis
 vt cognoscam an bonum an ma-
 lum tenueris processum.

IOACH. Ego, colendissime Me-
 cænas, ante omnia coëmilibros ac-
 scriptores, qui de Chymicis rebus,
 de Alchymia, de Lapide philoso-
 phico, de quæ auro potabili tracta-
 runt; deinde illos peruolui diligen-
 ter, & contuli ad inuicem: & quo-
 rum methodus mihi magis arride-
 bat,

bat, eos secutus fui; sed, vt antea
conquestus sum, infelicem exitum
sum sortitus.

DAN. Tu fecisti cum illis scri-
ptoribus, quemadmodum hereti-
ci facere solent cum Biblijs sacra-
mentis ac ter honorandis. Nam &
magister tibi defuit & intellectus.
Nulla equidem ars discitur absque
magistro, & qualibet ars habet
uos terminos, suam regulam, suas
phrases. Et sicuti S. Scriptura aliud
sonat in litera, aliud regit in sensu:
ita plerumq; huius Hermeticæ ar-
tis scriptores Hieroglyphico mo-
do procedunt id est ænigmaticè &
obscurè loquuntur propter indi-
gnos. Sed audiamus materiam ex
qua conficere voluisti Chrysolithum
nostrum.

IOACHIMVS. Primo accepi au-
rum Hungaricum, deinde apposui
argentum Hispanicum, postremò
addidi Mercuriũ Alchymisticum.

B

Cum

Tum hæc non succederent, accesserunt de
oua, capillos & sanguinem: iuxta re
Auienna doctrinam.

DAN. Toto cælo aberrasti, quia non
verborum significationem non itum
tellexisti. Verum hæc alio tempore
ex me cognoscies. Nunc edici Diuina
mibi, quæ fundamentaliter requiruntur
tantur in hac arte tam rara & tale,
secretâ?

IOAC. Quantum ego quidem ardu
dici. 1. Mortificatio. 2. Sublimatio. 3. An
3. Distillatio. 4. Solutio. 5. Congelatio. 6. Respo
tio. 6. Fixio. 7. Calculatio. 8. Rubricatio. 9. To
ficatio. Ista octo vocantur clauis holi
quibusdam.

DAN. Ego de oue quærebarano
& tu de lupo respondisti. Audi cuncta
tur ex me septem quæ requiruntur. 1. Aca
1. Catholica & orthodoxa. Fides. 2. Honesta
2. Honesta vita & bona conscientia. 3. Cognitio
3. Cognitio regionis, in qua 4. Deum
4. Deum optimum inuenitur. 5. Via dicitur
5. Via dicitur, quæ illuc perducatur, & comigi: o
si de

accessit deus 5. Expertus Interpres, qui
 : iuxta regionem & viam sciat, gentis
 quoque linguam & mores non
 ignoret. 6. Sumptus sufficientes
 non solum ad iter conficiendum, tum ad
 impoturum emendum. 7. Inuocatio
 Diuini fauoris, sine quo omnia in-
 requanter tentantur. Quæro igitur ex
 & tale, an huiuscemodi conditiones
 seu qualitates habueris, quando tam
 arduum negotiū aggressus es: aut
 natiū aliquid horum tibi defuerit?
 responde ad singula articulatim.

Rub. TOACH. I. An fides mea sit Ca-
 tholica, dubitare possum: quia or-
 tus sum ac educatus inter Luthe-
 reanos, qui Catholicis contradi-
 dicunt. 2. Operam literis dedi in tali
 Academia, vbi studiosi Bacchico
 Fide more viuunt, inter quos virtutis &
 conscientia parua cura habetur.
 3. De regione aurifera non fui sol-
 licitus, neque de illa quicquam le-
 omigi: quia Hungaricum aurum pro-
 si de

B. 2.

opti-

optimo reputaui. 4. Consequen-
 est, vt de via non interrogarim. 5.
 Neque de Interprete experto. 6.
 Sumptus in principio habuissim
 qui nunc planè decocti sunt. 7.
 Preces, prò dolor, ad DEVM in ho-
 negotio nullas effudi, sed contra
 rium feci: quando nunc mihi, nunc
 materiæ, nunc instrumentis iratu
 quotidianas criminationes & ma
 las imprecationes vsurpau.

DAN. Ex hisce cognosco, te fu
 isse in malo statu, & indignum ta
 to thesauro. Tu autem agnosce
 lauda misericordiam Dei, qui te
 diuitijs ad paupertatē deuolui pe
 misit atque ex paupertate perdu
 it ad bonum Magistrum, qui te d
 rigat ad feliciorē viam & statum
 Quid enim tibi profuisset aurum
 vel argentum, si ab æterna beatitu
 dine fuisses exclusus? Veruntame
 vt ordinem doctrinæ obseruemus
 scire te oportet, quod duplex

Lap

Lapis philosophorum, 1. est mysti-
 cus, 2. est alchymisticus vt ex poste-
 riori fructum capiamus, necesse est
 vt prior antecedit. De quibus an-
 tequam vltius loquar, indica mi-
 hi patriam tuam certas ob causas.

IOACHIM. Ego Magdeburgi in
 Saxoniam ex Patricijs ortus sum, vbi
 parentes omnesque cognati mei
 admodum conspicui ac celebres
 habentur; Cum essem 15. annoru
 missus sum Vvittenbergam, vbi
 annis quinq; operam literis (quin-
 tiam poculis) nauaui, & tandem
 Magister LL. AA. pronunciatus
 rantiij ex propria electione ad di-
 stillatoriam artem, in eadem per-
 cuerans decennio: & iam 30. sum
 annorum, ad coniugium aptus, nisi
 hereditas consumpta esset. Ex his-
 te cognoscere poteris, non tan-
 tum patriam, sed etiam totam vi-
 am meam: quam eo syncerius &
 confidentius volui tibi exponere,

B 3

quod

quod tu hodie factus sis vnicuique
 refugium & solatium meum. Sed
 ecce iterum commouentur viscera
 mea, & vbertim lachrymæ em-
 nant, quas non possum continere
 dum recordor Parentum meo-
 rum: qui absque dubio tristant
 & plorant, quia clanculum ex pa-
 tria aufugi.

DANIEL. Surgamus, fili
 & hortum amænissimum per-
 stremus, quem floribus ac herbis
 quin etiam arboribus raris ex-
 naricuravi. Sat enim vno die plu-
 ratum est. Vt autem inter nos
 cætero dulcis amicitia coalesce-
 re ego te vocabo *filium*, tu me *pater*
 nominabis. Sunt enim hæc nomi-
 na amoris & consolationis. Et
 ego hoc osculo & amplexu te
 rum iterumq; in filium charissi-
 mo accepto. Sis igitur bono animo.
 noli amplius flere propter par-
 tes tuas. Vt autem plus gaudij

pius, ego breuiter tibi exponam
 quoque totius vitæ meæ cursum.
 In Germania ortus fui ex Catho-
 licissimis ac zelotissimis parenti-
 bus, qui maximam meæ curam sem-
 per habuerunt, vt in bonis literis,
 in laudabili vita, in orthodoxa Fi-
 de bonum caperem profectum:
 ideoq; nec sumptibus pepererūt,
 nec quicquam eorum neglexerunt
 quæ ad bonam pertinent educati-
 onem, in pædagogis & Magistris
 honestissimis doctissimisque assi-
 gnandis. Canonicatū insuper am-
 plissimum à Principe nostro mihi
 obtinuerunt sperantes me aliquā-
 do in Episcopali dignitate vitu-
 ros, eo quod Philosophus & The-
 ologus præstantissimus passim au-
 direm, & variarum linguarum
 cognitionem mihi comparassem.
 Cum igitur annorum 30. essem &
 mei iuris, cæpi exteras regiones
 perlustrare; cumq; in Hispania

nonnihil substitissem, incidi in Arabem quendam Christianum, virum doctrinâ moribusque excellentem: à quo cum plurima adiuuante diuissem de regionibus Orientis cum eodem in Africam nauigauimus & inde in Ægyptum, mox in Syriam, Arabiam, Persiam, vsque ad Indos vltra Gangem. Ita verò me oblectarunt regiones istæ, vt 60 annis manserim à patria & parentibus omnino peregrinus. Putasne igitur, fili mi, sapius mihi memoriam occurrisse optimorum parentum meorum? Sed ego me fortiter vici, & illos Deo commendavi. Reuersus autem in Germaniam omnibus incognitus sum, quo ad locum natalem; in quo ego lætos atque exulto. Thesauros tamen Indicos seu Orientales, quos mecum aduexi, lubens alijs cōmunicabo.

IOACH. Ista me plurimum cōsolantur, ter quaterque honorande

Pater

Pater; Sic enim te ausus sum appellare ex tua iussione. Sed vnum me valde conturbat, quod ex dictis te aduerto valde grandævum, utpote ad minus 90. annorum, non igitur diu poteris superuivere, & ego post tuam mortem desolatus & pupillus relinquer.

DAN. Non te hoc affligat, fili mi, DEVS habet vitam meam in manibus suis. Ipse optimus ac clementissimus Dominus est omnium illorum, qui illi fideliter deseruiunt & adhærent. O si scires, quantis consolationibus me repleat in hac ætate mea, forsitan elinguis & stupidus hæreres. Ipse mihi reuelauit residuum annorum meorum; Ipse quoque mihi ostendit cursum vitæ tuæ. Quapropter nihil timeas, quia ad minus viginti annis tecum permanebo, & tunc in senectute bona defungar; te interim faciam hæredem omnium scientiarum

B 5

tiarum

iarum ac diuitiarum mearum fru
 & insuper participem secretorum ra,
 meorum. Vt autem scias, quem tun
 dinem sim obseruaturus in te eru
 diendo, diligenter ausculta. sep
 mo anno instituiam te in Catholic can
 Fide, vt repudiato Lutheranism der
 amplectaris ipsam veritatem: se les.
 cundo anno disces controuersia sem
 Fidei, vt aptus fias etiam ad mo
 conuertendos ab hæresi ad fiden tot
 tertio anno accipies Ethica præce scri
 pta ad extirpandos habitus vitio erit
 sos, & plantandos virtuosos: quat ego
 to an. audias Medicinã, ac medul um
 lam Physicã Philosophiã: vt quea mil
 fungi officio Medici excellentis lab
 quinto anno hauries cognitionem seu
 linguæ Græcæ, tum ad scripta Me ta
 dicorũ melius intelligenda, tum ad am
 schismaticos refutandos quorum me
 magna copia est in Oriente: sexto era
 anno accinges te ad Hebraicam infi
 inguam, ex qua profluit ingens lan
 fructus

fructus ad intellectum S. Scripturæ, præsertim veteris Testamenti, tum ad Iudæos tum ad hæreticos erudiendos aut conuincendos: septimo anno docebo te Arabicam linguam, cuius cognitio proderit per omnes regiones orientales. Neque tamen opineris, quasi semper libris inhæsurus sis; nullo modo; sed pulcherrimam habebis toto die variationem, iuxta præscriptum meum. 1. certum tempus erit orandi ac meditandi, quod ego determinabo, 2. fixum spacium legendi & scribendi, quod similiter designabo. 3. statæ horæ ad laborandum in distillatorio meo seu officinâ. 4. horæ etiam deputatæ pro honesta recreatione & inambulatione, præsertim in horto meo. Interdum ibis mecum ad sacra loca visitanda, ad pauperes ac infirmos in Xenodochio consolandos, seu ad alia opera pietatis

Christiana exercenda. Vt nihil dicam de corporis curâ circa refecti-
onem & somnum. Cum primam hebdomadam annorum ita absolueris, per integrum septennium lustrabis mecum Orientales regiones, in quibus multa mirabilia videbis & addisces. Tunc tandem reuertemur ditiores in Germaniam, & in tertiâ hebdomade annorum reuelabo tibi secreta secretorum. Tunc euades vbique celebris & gloriosus, & post meam mortem peruenies ad honorabilem senectutem, in qua placidus obdormisces, transmigrabitque anima tua ad gaudia vitæ æternæ.

- IOAC. O pater mi, pater mi, ecce ego viribus destituor & cado; adiuua me, obsecro, ne moriar in hoc loco. Tanta enim compunctio exurgit in corde meo, tale lumen mihi affulget, vt ego non valeam sustinere.

DAN.

DAN. Da mihi manum fili, & veni ad cubiculum meum, paululumque te colloca super lectulum meum, & suauiter obdormi, donec ultra expergiscaris. tunc reuertere ad me.

IOACH. Ego dormiui & soporatus sum & exurrexi, quia Dominus suscepit me. Hucusque mortuum me arbitrabor, & reuixisse. Cæterum quid ego retribuam Domino Deo meo pro omnibus miserationibus illius? Da mihi obsecro, Pater admodum colende, librum precarium, ex quo recitem laudes Diuinæ Bonitati: aut tu potius pro me indigno peccatore id muneris recipe in tuam personā; quia ego vilissimum canem me agnosco, cuius impura labia non merentur nomen Dei pronunciare.

DAN. Multum profecisti, filii, multum omnino ideoque videtur spiritus tuus in somno illustra-

Iustratus. Cognoscere enim suam obiecti-
 vilitatem, & è contra Divinam pon-
 Maiestatem, id magnæ sapientiæ est in-
 Sed ad nostrum Philosophicum erum-
 Lapidem reuertamur, quem de nu-
 plicem esse pronunciaui de prior am-
 nunc agamus, id est, de mystico qui-
 quem interpretor *cognitionem veritatis*
tatis, seu Fidem Catholicam. Hæc sisti-
 enim duo vocabula vnum eundem eius-
 demque sensum habent. rò

IOACH. Quid est Veritas? dis-

DAN. Idem olim Pilatus quæ fons-
 fuit à Christo, qui nullum illi re- tari-
 sponsum legitur dedisse. Potera Te-
 enim dicere, Ioannis 14. *Ego sum te &*
via, veritas & vita Si tamen Philo- Te-
 sophicam definitionem postulas us,
 dabo ex Aristotele libro 2. Me est
 taphysic. *Veritas est adæquatio ad infu-*
intellectum, vel vt alij describunt, das
Veritas est conformitas rei ad sua prin- lis,
cipia, siue vt quidam elucidant, Ve- cuti-
ritas est conformitas rei intellectæ cum pot-
 obiecti

suo obiecto. Cicero in lib Rhetor. talem
 ponit definitione: *Veritas est per quã
 inmutata dicuntur ea quã sunt, quã fu-
 erunt aut futura sunt.* Sed Christia-
 num Philosophum potius audia-
 mus; is est S. Gregorius Nyssenus,
 qui in vita Moysis ita scribit: *Veri-
 tas est firma cognitio eius quod verè sub-
 sistit, falsitas est phantasti a apprehensio
 eius quod non subsistit.* Notandum ve-
 rò est, quod veritas diuersis mo-
 dis dicatur; id est *Veritas Diuina,*
 fons & origo regulaq; omnis veri-
 tatis. 2. est *Veritas reuelata* in veteri
 Testamento, sub varijs figuris con-
 texta. 3. est *Veritas reuelata* in nouo
 Testamento clarius & manifesti-
 us, absque huiuscemodi figuris. 4.
 est *Veritas animã rationali cãlitus
 infusa* ad res Diuinas cognoscen-
 das. 5. est *Veritas etiam virtus mora-
 lis,* de qua hoc loco nihil dicam. Si-
 cuti igitur in veritate Diuinã nulla
 potest esse falsitas, ita etiam in sa-
 cris

cris Scripturis falsitas inesse nobiscum
 potest, cum veluti radij quidam & p
 prima & æterna luce descendant & su
 quamuis homines cæci & obtendixer
 brati falsitatem aut contradic
 nem sibi imaginentur. Similiter omni
 Ecclesia Catholica doceri non p
 test falsitas aliqua, duplicem o
 causam: 1. quod sit Schola verit
 tis, 2. quod habeat Magistrum v
 ritatis, id est, Spiritum sanctum lig
 Christo promissum. Securi sur
 igitur ab omni errore, qui Ecclesi
 doctrinam sequuntur. Hæc sit til
 basis totius fidei, in qua firmiter a
 immobiliter consistas. Sed S. Scri
 pturæ autoritate hæc confirma
 mus. 1. ex S. Paul. 1. Tim. 3. *Vt scia
 quomodo te oporteat in domo Dei cõuer
 sari, quæ est Ecclesia Dei viui, column
 & firmamentũ veritatis.* 2. ex promi
 sis D. N. IESV Christi infallibili
 bus, Io. 14. *Ego rogabo Patrem, & al
 Paracletum dabit vobis, vt maneat vo
 bis*

e nobiscum in aeternum, Spiritum veritatis;
 dan & paulo post; Ille vos docebit omnia,
 dan & suggeret vobis omnia, quaecumque
 potendixero vobis. & cap. 15. cum autem ve-
 lictinerit ille Spiritus veritatis, docebit vos
 iter omnem veritatem. Intellexisti hæc
 on p Ioachime fili mi?

m o IOACHIMVS. Intellexi pater;
 eritaque vtinam ante annos quinde-
 m v cim hæc audiuissem maturius Re-
 cum ligitonem causam considerassem. E-
 fu go hucusque persuasus fui, Catho-
 clefi licos non intelligere S. Scripturam
 it til nec allegare, sed falsis conceptibus
 ter a ihnti. Iam vero, vt video, longè ali-
 Scri ter se res habet. Cæterùm quia di-
 rme xisti de Veritate, dic mihi etiã ali-
 e scia quid de Lapide, sicuti promisisti.

cõuer DAN. Adhuc in mystico lapide
 umm versamur, de quo pauca dicam. In
 omil sacris Scripturis Lapis varias habet
 ibili significationes; & quia S. Scriptura
 e all est symbolica & ænigmatica, idcir-
 et vo co plerumq; per similitudines pro-
 isent cedit

cedit. I. Christus dicitur Lapis a
 gularis, Lapis offensionis, Lapis
 monte abscissus. II. Apostoli du
 decim lapides preciosi vocantur
 & Ecclesie fundamentum, quoniam
 cuius Christus ipse principale fund
 mentum à S. Paulo vocetur. III.
 Petrus Princeps Apostolorum ab
 ipso Christo Domino nomen illud
 accepit, quod saxum significat
 Petram: prius enim *Simon* vocabatur,
 & postea *Petrus*, siue coniu
 ctim *Simon Petrus*. De hac petra
 audi Christum ita ordinantem,
 promittentem: *Tu es Petrus, &
 per hanc Petram edificabo Ecclesiam
 meam: & porta inferi non praeualebit
 aduersus eam*. Habent aurifabri
 lapidem, ad quem veluti certitudi
 nam probam examinant aurum
 is alio nomine vocatur *coticula*, sive
Index aut *Heraclitus*, aut *Lydius*, apud
 Græcos *Βαΐσα* & appellatur, qui
 si *Explorator*; Ita Christiani habent
 Cat

Carhedram siue doctrinā S Petri,
 id est, quamcumq; Fidei opinionē,
 quamcumq; Religionis formam
 examinant ad Ecclesiæ Romanæ
 determinationē. Ira fecerunt Ma-
 iores nostri ad hunc vsque diem,
 S. Irenæus Episcopus & Martyr,
 S. Hieronymus Presbyter & Doctor.
 S. Augustinus Episcopus & Doctor,
 Optatus Episcop Mileuitanus &c.

IOACH. Forsan ad hunc sco-
 pum retorqueri posset illud Zach.
 3. super lapidem vnum septem oculi sunt.
 Agit enim Propheta de Iesuah
 Pontifice Iudeorum, qui non tan-
 tum Saluatoris nostri gessit figu-
 ram, sed etiam Pontificis Romani.

DAN. Rectè mones nam ira
 hunc locum exponit S. Petrus Da-
 mianus lib. secundo ep. 2. Quin-
 etiam si velimus sagaciter inda-
 gare totius vaticinij filum, agit de
 duobus Principibus Iudaicę Reip.
 Iesuah & Zorobabele, qui Tem-
 plum

plum Hierosolymitanum restararunt. Romanæ autem Ecclesie Fundatotes sunt SS. Petrus & Paulus, de quibus in cantu publico canitur: *Hi sunt due oliuæ in conspectu Domini stantes.* &c. oculi autem explicari poterunt aut de Christo Domino, propter 7. sigilla, quæ Agnus referauit, *Apocal.* 8. aut de Ecclesia, propter 7. Ecclesias Cardinales, quæ in 7. stellis sunt designatæ, *Apocal.* 1.

IOACHIMVS. Semper anhelans ad ipsum lapidem alchymisticum propter quem tot expensas feci: quo modo illum discere possem & adipisci, valde siquidẽ eius me torquet memoria ob latentem causam.

DAN. Plenissimam illius à me accipies cognitionem in tempore opportuno, nunc de mystico prius agendum est, sine quo quid alter prodesset ad salutem? Recordari quæ prius dixi de 7. conditionibus

requi

requisitis in eo, qui cupit hunc la-
 pidem sibi comparare: ubi mentio
 facta est bonæ conscientiæ, id est,
 internæ puritatis, sub qua etiam
 comprehendo simplicem intenti-
 onem. Dic ergo, quid tam vehe-
 menter te urgeat ad Lapidis alchy-
 mistici cognitionem & adeptio-
 nem? an quod velis te ipsum auro
 vel argento onerare ac sepelire? an
 ut Principes mundi facias ditiores
 ad est, ad tyrannidem potentiores
 & ad iniqua noxiaque bella para-
 tiores? Tali intentione ego nun-
 quam hunc Lapidem desideravi
 aut quæsiui, non ignorans aurum
 esse multis materiam multorum
 peccatorum, & occasionem æter-
 næ damnationis. Fides autem Ca-
 tholica, & honesta vita, sunt nobis
 necessaria ad salutem. Hinc ait
 Christus D.N. veritas æterna & in-
 carnata: *Quærite primum regnum Dei,*
& hæc omnia adjicientur vobis: nempe
 quæ

quæ ad vitæ temporalis sustentationem spectant. Insuper quæro, ne horum aliquid tibi desit in domo mea sub patrocínio paterno?

IOACH. Ignosce mihi, Pater clementissime, quod imprudenter cutus fuerim; & ora pro me, qui vir sanctus es. Perge porro me constituere in Catholica Fide, ut illa plenius cognoscam.

DANIEL. Si naturam & argumentationis meæ intellexi, habes Fidei Catholicæ fundamentum. Tota enim quæstio versatur inter nos de Christo & Ecclesia, de Christo quidem consentimus, à quo dicimur Christiani, de Ecclesia autem dubitas, ut à dubio omnino libereris, Ecclesiam veram esse scholam veritatis, à Christo fundatam à spiritu sancto edoctam. Sed ut lecticè inter nos agamus, tale formo syllogisum; Schola aliq

entat qua docetur semper & ubi-
 ero, ne infallibilis veritas, non potest
 do errare circa doctrinam; sed talis
 o? chola est Ecclesia Catholica siue
 ter co Romana; Ergo hac Ecclesia non
 ter lo potest errare circa doctrinam.
 e, qu Maior propositio patet ex lu-
 me mine rationis naturalis. Minor
 vtila confirmatur ex verbis & promissis
 is Christi, qui est ipsa Veritas.
 & v Conclusio igitur non potest reij-
 llexi si, quia syllogismus est in bona for-
 dan na obserua interim, quod in Ma-
 erfat iori propositione addidi particu-
 lesia lam *semper* ne putes cum impijs,
 is in Ecclesia aliquando errasse aut er-
 vltia rare posse: id enim excludit pro-
 vt i missio Christi, cum ait: *Spiritus ve-*
 , d *ritatis manebit vobiscum in eternū.* ad-
 m V didi etiam *vbique*, vt vox *Catholica*
 à S significantius includeretur. Catho-
 t D licū enim est, quod est vniuersale,
 tale & *vbique*. addidi præterea *circa do-*
 aliq *ctrinam*, quia in vita & moribus
 possent.

possent Doctores ac Episcopi et discipuli
 reprehensibiles forsan, sed hinc veritas
 veritati & doctrinæ non præiudicat. quæ
 cabit. Ita præmonuit nos Veritas veritas
 pla: *super cathedram Moysis sedens prædicabit
 & Pharisei, omnia ergo quæcumque
 que dixerint vobis, seruare & facite: am
 cundum opera verò eorum nolite facere: qui
 dicunt enim & non faciunt.* rian

IOACH. Optimum modus procedendi habes Pater, qui verbum
 semel credidero Ecclesiam Catholicam esse scholam veritatis, quam
 tholicam esse scholam veritatis, quam
 omnia dubia euanescent; ubi enī
 omnia vera docentur, ibi nulla
 picio remanebit alicuius falsitatis. rian

DAN. Recte affirmas fili. Nunc quod
 si quis agricola arborem syluestrem
 infructiferam ac sterilem amputare
 velle: stultè omnino faceret, si
 ramos singulos amputaret, cum
 posset vnico ictu circa radicem
 hoc præstare. Ita etiam quidam
 faciunt cum hæreticis agendo
 disp

disputando circa dubia particula-
 ria, cum præstaret iisdem in vnico
 quasi speculo radiantem totius ve-
 ritatis scholam exhibere, & hoc
 pacto præscindere cunctos erro-
 res. Vt autem ego assertionem me-
 am magis confirmem, audiamus
 quid DEVS pronunciet per Zacha-
 riam Prophetam cap. 8. v. 3. *vocabi-
 tur Ierusalem ciuitas Veritatis.* Quæ
 quæ verba non debent nec possunt in-
 telligi de metropoli Iudæorum,
 quam Zorobabel ac Neëmias re-
 staurarunt. Nam in ea nati sunt Sa-
 ducæi hæretici, qui pessimis erro-
 ribus fuerunt imbuti; eandem
 quoque Romani penitus destru-
 erunt, & nunc occupant illam
 impurissimi Turci. Alia igitur Ie-
 rusalem quærenda erit mystica ac
 spiritualis, quæ per veterem Ieru-
 salem fuit præfigurata. Hæc est
 Ecclesia Catholica, quæ in Ierusa-
 lem Iudæorum cœpit initium, &

C

inde

inde propagata est per vniuersum orbem terrarum. Hæc suam metropolim posuit Romæ in Italia vbi S. Petrus cathedram suam colouit, in qua successores illius hodiernum diem sedent, ac Ecclesiam vniuersam in terra gubernant, tanquam legitimi Vicarij Saluatoris nostri IESU CHRISTI

IOACH. Quæro Pater, quid mihi cum meis dubijs sit agendum an debeam ea penitus suffocare an potius particulariter tibi proponere: vt pro tua sapientia desoluas, mihiq̄ue eorum ostendas falsitatem, & pro ijs infundas lucem veritatis.

DANIEL. Audisti fili, quod integrum annum tibi præscripsi pro Catechesi. Annus autem habet ultra 50. septimanas. Singulis igitur septimanis vnicum dubium mihi propones, & ego sufficienter dabo tibi resolutionem. Ne

que arbitror te tot dubia circa Fi-
dem habere. Non debes quic-
quam subticere, sed omnia candi-
dè & confidenter exponere, ne
quid interius remaneat veneni.
Volo enim te facere virum soli-
dum & ex omni parte perfectum
in catholica Religione. Ab hac
perfectiōe quidam impediuntur,
1. Quia tempus sufficiens ijs non
datur ad dubiorum propositio-
nem ac resolutionem. 2. Quia mo-
dus debitus non obseruatur, quan-
do vnico die omnia effutiuntur
sine ordine, sine decore: ex quo a-
nimus plus obtenebratur quam il-
lustretur. Nos autem fili vitabimus
hanc festinationem & agendi con-
fusionem: & agemus inter nos pla-
cidè; longanimitè, rationabiliter,
sincerè. Hac vice vnicam tibi dabo
sententiam, quam scribes in super-
liminari cubiculi tui, quod tibi as-
signabo. Est autem talis.

CREDO VNAM, SANCTAM,
CATHOLICAM ET APOSTO-
LICAM ECCLESIAM.

Hæc erit initium & basis cateche-
ticæ nostræ disputationis. Hanc
nullus Lutheranorum ausus erit
reijcere aut refutare: quia deprom-
pta est ex symbolo Apostolico, &
Concilio i. Niceno. Vtrumque au-
tem Lutherani inter fundamen-
ta dogmatum suorum reposuerunt.
Nam symbolum Apostolorum ha-
bent in suo Catechismo, symbo-
lum vero Nicenum singulis diebus
Dominicis cantant in publico
conuentu ac templo, iisdem verbis
Latinis, quibus Catholici cantant
solent. Addo, quod in Confessione
Augustana *artic. 1.* mox appellatur
ad Concilium Nicenum, veluti ad
suarum doctrinæ fundamentum; &
artic. 7. de Ecclesia multum hono-
rificè loquuntur:

1. Quod sit vna.

2. Quod

2. Quod sit sancta.

3. Quod sit perpetuò mansura.

4. Allegant illud S. Pauli, *Vna Fides, Vnum Baptisma, Vnus DEVS, &c.* quinetiam articulo 8. benè sentiunt nobiscum de Ecclesiæ ministris:

1. Quod etiam à malis ministris liceat suscipere sacramenta.

2. Confirmant hoc ex doctrina Christi, *Sedent scribæ & Pharisei in cathedra Moysis, &c.*

3. Damnant Donatistas & similes, qui contrarium docuerunt.

Sed *Catholicam & Apostolicam Ecclesiam* non sunt ausi appellare; tanta maiestas in his vocibus delitescit, vt hunc radium & fulgorem oculi illorum non potuerint sustinere. Nos autem, Charissime fili, hæc nomina inter thesauros preciosissimos reponemus.

IOACH. Quid est causæ Pater, quod cum ab Apostolis in symbolo positum sit,

C 3

Credo

*Credo Sanctam Ecclesiam. Catho-
licam :*

Patres Concilij Niceni addide-
runt quædam dicentes :

*Credo vnam Sanctam Catholicam
& Apostolicam Ecclesiam.*

DANIEL. Si ipsos 318. Patres si-
mul congregatos alloqui posse-
mus, & ab illis quærere huius
causam: absque dubio responde-
rent, *Sic visum est Spiritui sancto
nobis.* Nam idem Spiritus qui ad-
fuit Apostolis in Concilio Hiero-
solymitano, adfuit etiã Catholicis
Episcopis in Concilio Niceno; &
idem Spiritus, qui docuit Aposto-
los, dum symbolum Fidei fabrica-
rent: docuit etiam Episcopos illi-
rum successores in symbolo Nicæ-
no condendo. Audi adhuc; Ideo
Spiritus veritatis illustravit Eccle-
siam in S. Concilio Tridentino.

IOACH. Miror, quod Lutherani
Catholicam vocem ita sub-
fugerint. DANIEL.

DAN. Est in omnibus rebus
 quædam occulta vis, vt aliæ alias
 non patiantur: & vocatur antipa-
 thia; ita videtur D E V S omnium
 hæreticorum certam notam nobis
 reliquisse, dum illi ab hoc nomine
 abhorrent, quod inter veros & fal-
 sos Credentes distinguit. At origi-
 nem huius nominis indagemus.
 Primo Credentes sunt dicti *Disci-
 puli*, Secundo, *Christiani*, Tertio *Cā-
 tholici*, & tunc maximè cum Ariani
 ac hæretici inualuissent. Nam
 Catholici dicebantur ij qui Apo-
 stolicam doctrinam retinebant, &
 qui Romano Pontifici eiusque Ec-
 clesiæ adhærebant. *Id constat ex
 S. Ireneo, S. Cypriano, S. Hieronymo
 & S. Augustino.* Perinde igitur fuit
 Arianis, vtum Catholicos an Ro-
 manos appellarent reliquos ve-
 ræ Fidei Christianos: vt *Victor V-
 ticensis & Gregorius Turonensis testan-
 tur.* Audiamus sanctum Ambro-
 sium

fium Episcopum Mediolanensem
 & orthodoxæ Ecclesiæ Doctorem
 qui de Saryro fratre suo ita scribit
*Aduocauit ad se Episcopum (nec vllam
 veram putauit nisi veræ Fidei gratiam
 percunctatusque ex eo, vtrum cum Epi
 scopis Catholicis, hoc est, cum Romanæ
 Ecclesia conueniret. Quapropter hoc
 tempore nos minimè erubescimus,
 sed gloriamur, cum à Lutheranis
 vocamur Pontificij siue Romani
 aiste. Id enim nostram designat
 rustatam, originem, hæreditatem
 vtpote qui filij simus antiquissimorum
 & sanctissimorum Parentum
 Sunt tamen hoc tempore quidam
 subdoli ac impudentes Lutherani,
 qui se Catholicos appellantes
 non erubescunt: Sed mox vt
 crû nomen pronunciarunt, aut
 bia torquent, aut oculos vertunt
 aut risum emittunt, aut alia signa
 exhibent, ex quibus mentem illo
 rum fraudulentam cognoscas. Se
 omni
 qu
 ro
 de
 no
 eg
 Ro
 -Po
 tal
 ab
 rus
 eu
 do
 uij
 tie
 cau
 ruc
 am
 Ec
 Hi
 lab
 cor
 omni*

omnibus istis dissimulatis, si ego quempiam illorum interrogaue-
ro, *Es tu Catholico-Romanus?* respon-
debit, *Non sum*. In tanto honore est
nomen Ecclesiæ Romanæ.

IOACH. Lutherani, inter quos
ego vixi, ita abhorrent ab Ecclesia
Romana, veluti à meretrice: & à
Pontifice, tanquã ab Antichristo.

DAN. Hoc ego non ignoro. Sed
ralem horrorem & auersionem di-
abolus misit in cor Lutheri; Luthe-
rus autem conceptum venenum
euomuit in cathedris concionan-
do, in libris scribendo, in conui-
uijs & colloquijs fannas suas effu-
tendo. Inde alij ministri seu Prædi-
cautij didicerunt, qui simili modo
rudem populum seducunt, & ab
amore ac veneratione Romanæ
Ecclesiæ & Pontificis auertunt.
Hinc est, quod Catholici tantum
laborem sustineant in Lutheranis
conuertendis: quia præconceptum

odium difficulter ex animis expellitur, & consequenter obstaculum parit ad infundendam sanam doctrinam.

IOACH. Odium illud & auerſio creſcit ex concionibus miniſtrorum, qui ſemper ferè aliquid referunt vel de tyrannide Pontifici Romani, de Cardinalium ac Episcoporum ſaſtu & luxu, de Sacerdotum & Monachorum vitijs: ſimilibus rebus, ex quibus audientes vehementer inflammantur, & tanta replentur amaritudine, ut abhorreant vel agere vel loqui cum aliquo Catholicorum, imaginantes ſibi illum quaſi famulum Babylonicae meretricis & Antichriſti.

DAN. Hæc vnicuique cauſa, quod ego ex instituto elegerim tractare de Eccleſiæ Romanæ dignitate acque Pontificis origine & ſucceſſione, incipiens à S. Petro, ſuper

quem Ecclesia fuit fundata. Nam contraria contrariorum sunt medicamenta, vt sapientes affirmant. Hinc spero eueniet, vt Lutheranorum animi à suis suspiciosis conceptibus liberati ac expurgati oculos amabiles conuertant in Ecclesiæ orthodoxæ fulgorem & ornatum.

IOACH. Quid autem ego illis respondebo, qui quosdam mihi in Ecclesia obijciunt siue abusus siue defectus, vt illi vocant, siue malos moras vitamq; illaudabilem quorundam qui Clerici appellantur?

DAN. Vetus hæc querela est omnium sæculorum, & manebit vsq; ad mundi finem. Quia quam diu mundus stabit focitas humana ex bonis & malis permixta erit, & zizania inter triticum crescent. Qui ex hisce scandalum voluerit pati, nullibi securus & tranquillus erit, habebitq; intra se vbique suas

perturbationes, ex quibus agitur. Vir autem bonus & sapiens omnia ista dissimulat, Deoq; committit: quandiu sibi officium inspectionis ac emendationis non incumbit. Orat etiam pro omnibus, vt omnes salui fiant: cogitant homines esse homines, id est, imperfectos & ad malum pronos, ad bonum verò pigros, plumbeos atque torpentes. Nihilominus nullatenus hinc iustam arripere potest causam, vt Ecclesiam Christi contemnat aut derelinquat. Quod vt solius rationibus confirmem, quaedam tibi cōsideranda proponam.

1. Cogita, quod ante Christum D. N. salutarem aduentum nullam fuerit vera Religio in mundo, præterquam apud Hebræos, præsertim à tempore S. Abrahami Patriarchæ.

2. Quod cæteri populi (si salutem adipisci voluissent) debuerint

ad Hebræorum ritus transire, & circumcissionem admittere pro remedio originalis peccati.

3. Quod à tempore Moyſis etiam sacrificia & variæ purificationes fuerint neceſſariæ pro peccatis actualibus emundandis, & alia legis præcepta ſeruanda.

4. Quod nullus ex Iudæis potuiſſet tuta conſcientiâ transire ad alios ritus colendi DEVM, ob Sacerdotum aut Leuitarum culpabilem vitam.

5. Quod nullus ex Gentibus quoque fuiſſet excuſatus, ſi ob vitia quorundam Iudæorum contemnere voluiſſet Moſaycam legem aut circumciſionem; & idcirco in ſua falſa religione permanere.

Nunc oculos vertamus ad Sacerdotes & Leuitas, breuiter recensendo non omnium ſed aliquorum culpas.

1. Aaron primus Pontifex con-

C 7

fecit

fecit vitulum aureum, & populo occasionem dedit idololatriæ.
Exod. 32.

2. Filij eius Nadab & Abiu obtulerunt ignem alienum, cum tamen contraria lex fuisset recentè promulgata. *Leuit. 9.*

3. Aaron ipse (quamuis paulò ante consecratus) murmurauit contra Moysen fratrem suum. *Num. 12.*

4. Core, Dathan & Abiron orti ex stirpe Leuitica, murmurauerunt contra Aaron cognatū suum ideoque à terra absorpti. *Num. 16.*

5. Tempore Iudicium quam frigidi erant Leuitæ? nam quispiam illorum idolo seruiebat. *Iud. 18.*

6. Alius concubinam habuit, quam libidinosi hominibus exposuit vexandam, donec moreretur. *Iud. 19.*

7. Heli Pontifex quam tepidus fuit? filij eius quam erant impij ac impudentes? nam ante ostium Ta-

ber-

bernaculi cum mulieribus concu-
buerunt. 1. *Reg.* 2.

8. Sub Iofaphato Rege pijf-
fimo maxima fuit vecordia Sacer-
dotum ac Leuitarum. 2. *Paral.* 17.

9. Sub Ezechia Rege zelofif-
fimo neglexerunt fefti Paschalis
celebrationem. 2. *Paral.* 29.

10. Sub Iofia Rege iuftiffimo
tam rudes fuerunt, vt ab illo, id est,
à fæculari Principe debuerint re-
formari. 2. *Paral.* 34.

11. Sub Achaz Rege impijffimo
Vrias Sacerdos pofuit idola in
Templo, & illud prophanauit. 4.
Reg. 16.

12. Post reditum ex Babylone
Efdras ac Neëmias multum labo-
ris habuerunt in Sacerdotibus ac
Leuitis corrigendis.

13. Manaffes ex Sacerdotibus
oriundus fchifma fecit, & fchifma-
ticam Templum in Samaria erexit.
Iofeph.

14. V-

14. Vnus etiam Pontifex proprium fratrem in Templo trucidauit, indignantibus etiam Persis, *Id.*

15. Sub Antiocho Epiphan Rege Syriae multas impietates commiserunt pseudopontifices Iason Menelaus, & Lyfimachus. *2 Mach.*

16. Eodem tempore quidam Sacerdotes ad Gentilium ritum transierunt, patriam legem contemnendo.

17. Onias Pontificis filius in Aegyptum aufugit, Templum construxit, & nouum schisma fecit. *Ioseph.*

18. Ex Machabæis Ioannes Hyrcanus Princeps & summus Sacerdos Iudæorum, factus est hæreticus Saducæus.

19. Aristobulus f. p. Saducæus erat & crudelissimus fratricida.

20. Alexander Iamnæus f. p. hæreticus fuit ac sæuissimus tyrannus.

21. Aristobulus f. p. fratri rebellat.

bellauit ob ambitionem Pontificatus.

22. Antigonus vltimus Princeps ex Machabæis patrum Hyrcanum auribus truncauit.

DE REGIBVS IVDÆORVM.

1. De hisce compendium reliquit Ecclesiasticus cap. 49. dicens: *Præter Dauid & Ezechiam, & Iosiam, omnes peccatum commiserunt; nam reliquerunt legem Altissimi Reges Iuda, & contempserunt timorem Dei.*

2. Reges decem Tribuum in Samaria Schismatici fuerunt, & vitulos aureos ac Baal coluerunt ac adorauerunt.

DE PLEBE IVDÆORVM.

1. Sæpius murmurarunt sub Moysè in deserto.

2. Sub Iudicibus crebro in Idolatriam ceciderunt.

3. Sub Regibus non fuerunt meliores sacrificando in excelsis.

4. Post

4. Post reditum ex Babylone
statim illicita coniugia contraxe-
runt.

5. Sub Græcis & Romanis di-
dicerunt Gentium sacrilegos ritus

Qui plura voluerit, legat Pro-
phetas in vitia illorum declaman-
tes. Et tamen vt dixi, & iterum di-
co, non erat alia tunc Religio vera
in orbe terrarum, nisi apud solos
Iudæos; Nam vt Psalmista canit
*Notus in Iudæa DEVS, in Israël ma-
gnum Nomen eius.*

IOACH. Admodum ista mihi
placent, & gaudeo me audiuisse
nam omnia scandala ex animo
meo euauerunt. Vtinam Cor-
rectionatores Catholici sæpius talia
ex cathedris proferrent, ac proli-
xius enarrarent.

DAN. Est apud Philosophos
certa regula, quod non liceat ar-
gumentari ex abusu ad bonum
vsum. vt e. g. Multi ex vino se in-
ebri-

ebriant & multa mala incurrun-
 ergo vinum non est bibendum.
 similiter ex pane & cibo multi se
 usque ad vomitum ingurgitant, &
 infirmitates contrahunt: ergo à ci-
 bis est abstinendum. Item multi
 ex pulchritudine fæminarum inci-
 dunt in concupiscentias malas, &
 grauius delinquant: ergo fæminæ
 sunt occidendæ. Quis ex lumine
 rationis naturalis non videt, con-
 sequentias esse malas? Ita homo
 atheus & blasphemus argumenta-
 ri posset contra DEVM. Multi per
 speciem mulierum sunt decepti &
 vulnerati, imò in æternum damna-
 ti: ergo aut DEVS non creauit mu-
 lieres, aut homini occasionem rui-
 næ dedit. similiter multæ Gentes
 adorarunt Solem, Lunam & stel-
 las: ergo DEVS astra non fecit, aut
 Gentibus ansam porrexit Idolola-
 triæ: talibus argumentis imò insa-
 nijis utebantur olim *Gnostici & Ma-
 nichæi,*

nichai, & ex illis postmodum re-
 ti Cathari & Albigenfes. Ita homi-
 impius posset procedere in infin-
 tum quasi, & non tantum maled-
 cere creaturas Dei, sed etiam con-
 temnere omnem Fidem ac Reli-
 gionem: Si ex abusu illi liceat ar-
 gumentari.

IOACH. Aduerto validas tu-
 rationes, easdemque in memori-
 reponam: vt ijs contra hæretico-
 vtat, quibus nihil frequentius est
 quam vt defectus Catholicorum
 referant, virtutes autem & boni
 opera vel non videant præ sua ca-
 citate, vel præ inuidiâ & malitiâ
 videre nolint.

DAN. Magna differentia est in-
 ter apes & porcos; apis purissimum
 animal ex odoriferis floribus mel-
 la colligit: porcus sordidissima be-
 stia ex fetidissimis excrementis
 quærit suum nutrimentū. Ita boni
 viri aliorum virtutes obseruant &
 imi-

imitantur: mali autem proximo-
 rum defectus inquirunt & fugil-
 lant. Etsi autem detractio & diffamatio
 semper sit graue crimen, maius tamen
 est, dum quis diffamat eos, quorum
 auctoritas requiritur in alijs gubernandis.
 Porro maximum crimen reor, dum
 quis detrahit summo Pontifici, qui
 est vicarius Christi, & supremum
 caput Ecclesiæ militantis. Quapropter
 grauissimis legibus in Veteri Testamento
 DEVS per Moysen ita sanciuir, Exod. 22. v. 28. *Dijs non
 detrahes, & Principi populi tui non maledices.*
 Hanc præceptionem non tantum
 Apostoli, sed Christus saluator etiam
 tenacissimè obseruauerunt. Cû enim
 S. Paulus Hierosolymis captus, & in
 Concilium Iudæorû ductus Act. 23. Iussu
 Ananiæ crudelissimi Pontificis contra
 omnem æquitatem percuteretur: ille
 nesciens hunc Pontificem supremum

mum esse, dixit: Percutiet te DEVS per
 paries dealbate. At verò vt melius e
 informatus & admonitus, sub ac
 iunxit: Nesciebem; fratres quia Pri
 ceptus est sacerdotum. Scriptum est eni
 Principem populi tui non maledic
 Christus in super D. N. et si pro se
 auctoritate sæpius repræhendens vid
 Scribas & Phariseos, propter h
 pocrisin insignem: Summū ta
 Iudæorum Pontificem nu
 legitur repræhendisse, siue absen
 tem siue præsentem.

IOACH. Nunquid Annam
 præhendit? Ioan. 18.

DAN. Non repræhendit pro
 priè, sed interroganti respondit
 pientissimè conuenientissime qu
 Cuius responsionis Diuinas ha
 buit rationes, quas nos ignora
 mus. Et proinde non est nobis
 semper imitandum, si quid Salua
 tor noster dixit aut fecit extraor
 dinariè. Ipse enim Deus est, et
 per

DEVS perfectissima authoritas & ratio
 lius e
 inerat : nos homines sumus viles
 , sub
 ac cæci , multisque perturbationi-
 bus ac erroribus subiecti.

IOACH Etsi hoc verissimum
 sit, in Christi verbis dictisq; fuisse
 æquissimas rationes : quid tamen
 videtur tibi pro captu humani in-
 tellectus de Christi responsione,
 cum dixit : *Quid me interrogas? in-
 terroga eos qui audierunt, &c.*

DAN. Si rerum circumstantias
 ritè ponderemus , optimum re-
 sponsum Annas accepit.

1. Non erat actu Pontifex illius
 anni, sed officium sibi temerè ar-
 rogabat : ideoq; à sapientissimo
 Magistro sapientissimum respon-
 sum accepit.

2. Erat hæreticus Sadducæus,
 vt ex Iosepho possum probare : i-
 deoq; indignus erat discutere do-
 ctrinam Veritatis.

Longè verò aliter coram Cai-
 pha

pha legitimo Pontifice Saluati
se habebat: cui quamuis adiun-
tus à furioso Iudice, tamen mod-
estissimum responsum dedit.

IOACH. Placet mihi respon-
tua, sed perge porro dicere de sur-
mi Pontificis maiestate.

DAN. Faciam lubens, & in-
pnam ab illius splendidissimo
natum. Vide obsecro, quanta dig-
tas erat Pontificis in veteri Te-
mento, & quantus honor illi
ferebatur. Quis magis illum
norauit, quàm DEVS ipse? ne
præter consecrationem peculi-
præscripsit illi ornatum vestitus
singularem, in quo veluti Sol qu-
dam refulgeret. *Exod. 28.*

1. Præter communia aliorum
Sacerdotum vestimenta induebat
tunicam hyacinthinam & talare-

2. Superhumera aurea
varij coloris in quo emicaba-
duæ gemmæ.

3. In pectore gerebat Rationale cum duodecim gemmis, quasi oraculum quoddam Diuinum.

4. Supra Umbilicum præcingebatur se zona seu baltheo quodam preciosissimo & varij coloris.

5. Tiamam in capite portabat cum triplici coronâ, & aureâ laminâ in qua erat nomen Dei.

In tali ornatu quondam Iaddus Pontifex occurrebat Alexandro Magno sæuienti & furenti, qui ad illius aspectum ira fuit alteratus, ut cadens in terram honorarit Pontificem veluti quendam DEVM.

Simili modo cum S. Leo Pontifex Romanus circa ann. Christi 450. in suo decore gloriosus obuiasset Artalæ Regis Hunnorum (qui se *flagellum Dei* iactitabat) tyranno crudelissimo: ille ad huius aspectum agno mansuetior factus est, & Romę pepercit, cui alioquin cladem minabatur.

D IOACH.

IOACH. Si Iudæorum Pontifex
 gerebat triplicem coronam (quo
 etiam *Iosephus* affirmat) quid mirum
 est si Pontifex Christianorum
 simili corona sit decoratus. Nam
 S. Petrus (qui ex Iudæis natus erat)
 videtur hunc ritum transtulisse e
 Synagoga ad Ecclesiam, vti & alii
 quædam. Sed cupio aliquid audire
 vltius de Rationali, ac præsertim
 quid sit *Vrim & Thummim*: de quo
 aliquando quippiam legi & audire

DAN. Noster Interpres Lat
 nus ita transtulit; *Pones autem in Ra
 tionali Iudicij Doctrinam & Veritatem
 quæ erunt in pectore Aaron, quando in
 gredietur coram Domino: & gestabit Iu
 dicialium filiorum Israël in pectore suo, in con
 spectu Domini semper. Exo. 28. Quæ
 melius intelligamus, scire oportet
 quod Pontifex Iudæorum nõ tan
 tum fuerit supremus omnium Sa
 cerdotum in sacrificando & do
 cendo, sed etiam supremus Iudæi
 alio*

aliorum Iudicum in dubijs rebus
exponēdis ac determinandis, *Deut.*

17. Ut igitur tam in docendo &
iudicando veritatem coleret, acce-
pit hoc memoriale in duobus vo-
cibus *Vrim & Thummim*: quæ signi-
ficant *Doctrinam & Veritatem*. Po-
pulus autem vt certus esset circa
doctrinam & Iudicium Pontificis,
quasi pro pignore à D E O accepit
infallibiles promissiones in duo-
bus vocibus *Vrim & Thummim*.

Hæc erat figura futurorum, & Ec-
clesiam Christi respiciebat, in qua
Pontifex est supremus Iudex om-
nium controuersiarum: vt pote qui
duos clauēs à Christo acceperit ad
ligandum vel ad soluendum. *Matt.*

16. Vna est clauis scientiæ, altera
potestatis: in vtraque nihil aliud
nisi *Doctrina Veritatis*, vel si verba
volumus permutare, *Veritas doctri-
ne*, quod idem est. Ita olim apud
Ægyptios Iudex simul & Sacerdos

ex collo Sapphirū gerebat, in qua
 sculpta erat ἀληθεια, id est, Veritas
 vt refert *Aelianus* lib. 14. & *Pierius* in
 Hieroglyphicis suis. Sicuti autem
 DEVS Opt. Max. prospexit Iu-
 daeis ne fallerentur: ita & Christia-
 nis sapientissimè prouidit, vt habe-
 rent Iudicem & Doctorem veri-
 tatis, essentque absque vllō timore
 aut periculo deceptionis.

IOACH. Cognoscere aueo, quo-
 nam modo & ordine dispositum
 fuerit Rationale Iudicij cum gem-
 mis suis, & vbinam inscripta fue-
 rint verba *Vrim* & *Thummim*. Nam
 diuersorum diuersa sententia est.

DAN. Depingam illud tibi ad
 mentem S. Epiphaniij, S. Cyrilli
 Alexand. & S. Eucherij Episcopi
 Lugdun. quem *Pierius* allegat lib.
 41. cap. 37.

Hy-

	Hy	a	cin	th	us.	
Pur	□	I	Z	3	□	
P	,	4	5	6	,	
n	5	*	☼	*	□	
I	7	7	8	9	,	
a.	X	10	11	12	□	
Bys	ta.	tor	re	fus		

Quadrangulum erat, & quatuor
ordines gemmarum habebat; in
medio Adamas rutilabat, & hinc
inde duo Smaragdi, in quibus scul-
pta erant duodecim nomina Tri-
buum Israëliticarū. Ad latera cel-
lulæ quinq; vacuæ: in quibus scri-
ptum seu acu pictum erat Hebrai-
cis literis *Vrim Thummim*. Pontifex
ornatus Ephod & Rationali, cæ-
D 3 teris-

terisque vestibus indutus, Diuina
 responsa in rebus dubijs petebat;
 rum Adamas aut nigrum, aut san-
 guineum aut candidum colorem
 exhibebat, in primo mortem, in
 secundo gladium, in tertio pacem
 designabat. Cæterum ille splen-
 dor desijt circa annum V. C. 648
 quando Ioannes Hyrcanus Ponti-
 fex incidit in hæresim Saducæo-
 rum, vt colligimus ex *Iosepho* histo-
 rico Iudæo.

Gemmarum duodecim nomina
 sunt hæc:

1. Sardius,
2. Topazius,
3. Smaragdus,

-
4. Carbunculus,
 5. Sapphirus,
 6. Iaspis,

-
7. Ligurius,
 8. Achates,
 9. Amethystus.

10. Chry-

10. Chrysolithus,

11. Onychinus,

12. Beryllus.

IOACH. Plurimum exhilaror
ex hisce, & amore desiderioque
gemmarum inflammor. Sex expo-
ne obsecro, quid duodecim lapi-
des isti designent.

DAN. Duplicem habent signi-
ficationem, 1. Literalem, 2. Figu-
ralem. Literalis significatio infer-
uebat tum Israëlitis, tum Pontifi-
ci: illis quidem ut memores essent
duodecim Patriarcharum, huic au-
tem ut sciret se duodecim Tribu-
um onus portare, & omnium cu-
ram habere. Figuralis significatio
respiciebat ad Christum & Eccle-
siam, quæ à duodecim Apostolis
fundata est, & in symbolo Fidei e-
rudita. Ideoque *Apocal. 21. cap.* ipsi
Apostoli duodecim gemmeis fun-
damentis comparantur.

IOACH. Nunquam ita depictū

D 4

vidi

vidi Rationale, sicut tu delineasti
 ideoq; precor vt exponas mihi re
 rum omnium rationes, quas tibi
 adesse sufficientes non dubito, sed
 nisi occultatas in animo tuo pro
 duxeris extra per vocem, ego ne
 scius permanebo.

DAN. In Rationali pulcherrimo
 considerare debes materiam
 & formam. Materia constabat quatuor
 ex sex partibus, 1. ex Auro, 2. ex
 Gemis, 3. ex Hyacintho, 4. ex Purpura,
 5. ex Cocco bis tincto, 6. ex
 Byllo retorta. Et necesse fuit, vt
 illae partes manifestae apparerent.
 Cum igitur Gemmae essent autem
 inclusae, vbi obsecro cetera quatuor
 partes viderentur? Ideoque
 sericos pannos diuersi coloris in
 extremitatibus collocaui, superius
 Hyacinthum, & inferius Byllo
 retortam: deinde ad latera Purpu
 ram & Coccum bis tinctam. No
 mina ascripsi, ad Lectoris informa
 tionem.

mationem, si forsan Rationale cuperet suis coloribus depingi: quod certè maximam generaret oblationem, tam in Gemmis, quàm in bysso.

IOACH. Quid intelligis per Byssum?

DAN. Sericos pannos quatuor coloribus distinctos. Nam Hyacinthus hoc loco nihil aliud significat quam sericum pannum flauicoloris, id est, gelbe Seiden / vt Dietenbergius vertit: Similiter Purpura dicitur pannus sericus purpurei coloris, id est, Scharlacken vel Carmesin. Coccus bis tinctus vocari potest pannus sericus rosacei coloris, id est, Rosinrot. Byssus denique retorta albi coloris est, id est, gewirnte weisse Seiden.

IOACH. Quid in quatuor angulis positum arbitraris? nam de aureis annulis nihil dubito, quandoquidè S. Scriptura illos satis clarè expressit.

D 5

DAN.

DAN. In angulis quatuor opinor fuisse aurū, tam vt annuli commodiùs affigerentur, quàm vt Rationale fortius, muniretur ijs in partibus, vbi maior firmitas requirebatur propter alligationem & constrictiōnem.

IOACH. Formam etiã describe, vt simul illius habeam rationes quas interrogantibus dare possim.

DAN. Forma fuit quadrata, habens palmum maiorē in longitudine & latitudine: iuxta quod petitori Pontificis tegēdo sufficiebat, ad quod minor palmus nō conueniebat. Quapropter LXX. Interpretes in Græco textu Spithamant posuerunt, vt etiam Iosephus. Ordines quatuor erant pro gemmis inferendis, & in quolibet ordine tres gemmæ. In medio Adamas fuit cum duabus Smaragdis hinc & inde, ex sententia S. Eucherij Episcopi Lugd. In Vniuersum igitur sunt quin-

quinque ordines, ita ut quilibet habeat tres laterculos. Ut igitur latitudo respondeat longitudini, posui ad latera singula Hebraicos characteres pro *Vrim* & *Thumim*. Nam quodlibet verbū habet quinque literas, nempe *Vrim* 1. Aleph, 2. Vau, 3. Resch, 4. Iod, 5. Mem finale. Item *Thumim*, 1. Tau, 2. Vau, 3. Mem, 4. Iod, 5. Mem finale. Restant fimbriæ in singulis lateribus pro serico seu bysso varij coloris. Ceterum an singula latera habuerint vnicū colorem, an diuersos, non satis sum certus. Neque multum interest scire. De Adamante audi Pierium:

Gestabat Pontifex ornamentū quoddam ante pectus, — in cuius medio (*Adamas*) veluti stella quædam aurea elucescebat, duo vtrimque Smaragdi, &c.

Audi etiam S. Cyrillum Episcopum Alexandrinum:

In pectore summi Sacerdotis
D 6 fue-

fuerunt lapides duodecim in quorum medio figuratum erat Manifestatio & Veritas, duo alij lapides. Cæterum per hos duodecim lapides Apostolorum chorus ænigmaticè præmonstrabatur, quasi in circulo Emanuelem (qui est Manifestatio & Veritas) cingens.

De nominibus *Vrim* & *Thumim* sub dubio ita adiungit:

Sicce lapides fuerint, sive tanquam in aureâ tabellâ fuerint descripta ea nomina, non est nimis curiosè inuestigandum.

IOACH. De Adamante apud *Plinius* legi, quòd antiquitus fuerit raro in vsu, nisi apud Reges. Scio etiam hanc gemmâ in summo precio haberi, ita vt pro 60. millibus aureorum ematur. Veruntamen puto, quòd in S. Scriptura non sumatur nisi in malam partē, nempe pro hominibus duris, impudentibus & obstinatis.

DAN.

DAN. Contrarium probabo ex
 ijs qui Hebraicæ linguæ notitiam
 habuere non vulgarem. Dicitur e-
 nim *Scamir*, cuius vocis mentio
 crebra est in veteri Testamento.
 Sed vt alia testimonia prætermi-
 tam, vnicus locus sufficiet ex *cap. 7.*
Amos Propheta: vbi LXX. Interpre-
 tes tum Hebraicæ (vt pote mater-
 næ) tum Græcæ linguæ peritissi-
 mi, ita transtulerunt, vt legimus
 in exemplaribus Latinis: *Ecce Do-*
minus stans super murum Adamanti-
num, & in manu eius Adamas Et dixit
Dominus ad me: Quid tu vides Amos?
Et dixi, Adamantem. Et dixit ad me:
Ecce ego impono Adamantem in medio
populi mei Israel, &c.

Et si autem in Rationali Ada-
 mas optimè præfiguret Christum,
 hoc tamen loco S. Petrum infi-
 nuare videtur. Pro prima senten-
 tia S. Cyrillum adduxi, pro secunda
 assertionem S. Hieronymum habeo.

D 7 mihi

mihî fatientem. Priusquam tamen illius verba referam, non possum non admonere, quòd tempore moderno Pontifex Romanus ex collo gestet Adamantinam Crucem, quæ non ineptè collimat ad Aaronicum Adamantem.

IOACH. Obsecro vt ex nouo etiam Testamento eruas nobis Adamantem; Hic equidem lapis lætitiâ me affecit singulari.

DAN. Non desunt aliquot Eruditi Scriptorum, qui *Apocal.* 2. ex calculo candido faciant nobis Adamantem & horum sententiæ lubens subscribo iustas ob rationes;

1. Quod eo loco minimè intelligi possit lapillus vulgaris;

2. Quod necesse sit, vt intelligamus lapidem aliquem preciosum.

3. Quod intelligi debeat preciosissima gemma, pro maiestate promittentis.

4. Quod

4. Quod per candidam Gem-
mā non queat intelligi Crystallus.

5. Quod inter candidas Gem-
mas non sit aliqua magni momen-
ti, nisi Adamas.

6. Quod Adamas inter candi-
das teneat principatum.

7. Quod nullus Rex militi suo
post victos hostes daret Crystallū.

8. Quod Crystallus vilissimi
precij sit hodie, etiam apud vul-
gares.

9. Quod Adamas rectissimè
accommodetur viro forti & con-
stanti.

IOACH. Postquam in Plinio le-
geram, quod Adamas ex auro na-
sceretur & Indicus vergeret in au-
reum colorē: putavi semper quod
ex distillatione mea proditurus es-
set Adamas imaginatus.

DAN. Hucusque ex vno Lapi-
de Philosophico digressi sumus ad
plurimos lapides: & quando tan-
dem

dem erit finis? De *S. Hieronymo*
 quod promisi alio loco cum fa-
 nere dabo, nunc obsecro vt coro-
 nidem mutuis colloquijs impona-
 mus. Anheo equidem ad inter-
 nam recollectionem & introuer-
 sionem, in qua vnjar cum æterni
 Sapientiâ & Veritate, quæ suo lu-
 mine animam meam copiosè irra-
 diabit.

I O A C H. Ignosce mihi Patet
 multiloquiam meum. Videor e-
 quidem mihi ex facie tua conijce-
 re, quod ad alia sublimiora traha-
 ris. Gemmarum nomen ac recor-
 datio absorpsit affectum meum.
 Omnino enim gemmeus dici pos-
 sem, nisi quod mæror me oppri-
 mat ob perditos sumptus in qua-
 rendo Lapide Philosophorum.

DAN. Si sumptus tibi adessent,
 ac de nouo experimentum operis
 sumere cogitares, nunquid consi-
 lium prudentium virorum acce-
 ptares?

I O A C H.

IOACH. Lubentissimè sane stultus equidem computabitur merito; qui in eundem lapidem offensionis bis impingit. Si quid igitur consilij habes, id suggerere non intermittras.

DAN. Audi vocem patris Ioachimè, si optas Lapidem Philosophorum, noli amplius perdere sumptus per temerarium laborem: sequere autem consilium meum, qui celebrem tibi ostensurus sum regionem, in qua emere possis lapidem pro exiguo precio, ac per illum comparare tibi opes immensas. Decem millia aureorum perdidisti, & totum patrimonium decoxisti: nunc centum daleri requiruntur, quos ego pro te lubens exponam: tantummodo sequere meum consilium, vt antea dixi.

IOACH. Quidni sequar Pater?

DAN. S. Moyfes quodam loco scri-

seribit arcana verba, quæ si tu intelligeres, magno compendio inuenires Lapidem requisitum.

IOACH. Quonam loco, & quibus verbis? Id enim cognoscere admodum, ac vehementer concupisco. Nam & Adamum & Noëm, & Iobum & Moysen, & Salomonem ac Prophetas, & alios viros sapientes huius lapidis scientiam habuisse, quidam affirmant.

DAN. Moyses cap. 2. Geneseos, ubi de quatuor fluminibus Paradisi tractat, ita scribit:

Nomen vni Phison, ipse est qui circumcui omnem terram Heuilath, ubi nascitur aurum (& aurum terra illius optimum est) ibique inuenitur Bdellium, & Lapis Onychinus.

Si Hebraicam linguam scires, & in Cabalistica arte instructus esses: in verbis istis haberes inæstimabilem thesaurum. Quærere igitur te oportet:

I. Quis

1. Quis fluuius Phison,
2. Vbi Heuilath regio,
3. Quod aurum optimum,
4. Quid Bdellium,
5. Quis Onychinus Lapis.

IOACH. Frustra ego inquiram,
potius à te cupio edoceri. Piscator
ictus sapiet, vt ille ait.

DAN. Hac vice dabo tibi legen-
dum hunc libellum, qui à me indi-
gitatur, LAPIS PHILOSOPHO-
RVM. Vt autem ipsum libellum
peruoluas maiori auiditate, præ-
mittitur Index problematicus, vt
rerum ordinem scias & obserues.
Eia igitur compone te ad legen-
dam, ego interim pro te orabo, vt
Diuina Sapientia mentem tuam
illustrare dignetur.

IOACH. Cognitio tua est supra
captum meum, Pater. Videris e-
nim scire & inspicere omnia inte-
riora cordis mei, quia plerumque
mox vt desideria in animo meo ex-
pullu-

pullulant, & aliquid interrogare cupio: tu præoccupas verba mea, & ad ipsas cogitationes respondes. Nam ecce statim ut te obnixè rogare volebam, quatenus mei in orationibus tuis memoriam haberes, tu teipsum offers pro tua singulari charitate. Fac igitur, quod mea necessitas postulat. & tua dilectio dicat. Christus IESVS Clementissimus Saluator misereatur mei per tuas preces, tibi quæ refundat amplissimam mercedem pro tua in me pietate: qui cum Patre & Spiritu sancto vivit & regnat DEVS per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Primi Colloquij

Finis.

INDEX

INDEX PROBLEMA-
TICVS AD AVREVM PHI-
LOSOPHORVM LAPIDEM
insinuandum, & ad libellum se-
quentem melius cogno-
scendum.

*Tractatus de Lapide Philosophico
habet septem partes.*

PARS I. Est generalis introductio
seu dispositio ad lapidem inue-
niendum, & continet septem
vias seu modos. pag. 2

PARTE II. Agitur de regione & vrbe
quadam, in qua iste lapis certis-
simè reperitur; eademq; vrbs
depingitur septem notis. 13

PARTE III. Narratio instituitur de
quodam Principe Iaponiæ, qui
longo itinere multisq; sumpti-
bus ad hanc vrbe peruenit. 32

PARTE IV. De vrbe quadam veteri
tractatur, in qua olim Chryso-
lithus reperiabatur; sed post-
modum inde translatus est ad
VI-

urbem nouam cum præcipuis
ornamentis. pag. 61

PARTE V. Varia recēsentur de ciui-
bus huius nouæ vrbs, qui præ-
claros fructus & admirabiles
operationes per hunc lapidem
fecerunt diuersis in locis. 71

PARTE VI. Quia Chrysolithus no-
ster non tantum postulat indu-
striam humanam, sed Diuinum
quoque fauorem: idcirco cer-
tæ orationes suppeditantur ad
lapidem consequendam. 91

PARTE VII. Tandem Soliloquia in-
stituuntur, quibus animus la-
pidus excitatur, vt alacriter
pergat ad illam urbem pro la-
pide feliciter consequendo. 107

Distributio magis particularis.

PRO PRIMA PARTE.

Generalis dispositio continet
septem Vias.

I. Quomodo res suas homo præparēt, & ac-
cipiatè disponat ad hoc iter. pag. 11
11. Agi

II. *Agitur de quodam artificioſo ac neceſſario perſpicillo ad oculos fouendos.*

pag. 6

III. *De quodam Rege, qui ſingularem claramq; cognitionem poſteris tradidit pro lapide inueniendo ac præparando.*

7

IV. *De quadam Regina, quam Rex ille ſibi deſponſauit, eidemq; omnem occultioreſcientiam reliquit.*

8

V. *De libris quibuſdam ſecretioribus, in quibus lapis deſcriptus eſt, quamuis obſcurè ac anigmaticè.*

9

VI. *De Compendio breui, quod extractum eſt ex libris prædictis, ad rudiores inſormandos.*

10

VII. *De quodam puluere vitando, qui felicem ſucceſſum impedire ſolet, & dici poteſt Chryſolithi venenum.*

11

PRO SECUNDA PARTE.

Urbs, in qua lapis reperitur, deſcribitur varijs modis.

I. *Quomodo urbs illa in ſecretioribus libris hieroglyphico more ſoleat deſcribi*

pag. 15

II. *Qualiter etiam in vaticinijs quibuſdam illius mentio fiat.*

16

III. *Quot*

- III. *Quot genera ciuium habeat, & quibus nominib. distinguatur. ur. pag.*
- IV. *Quibus & quam honorificis titulis urbs soleat ornari apud antiquos.*
- V. *Quibus notis distinguatur à ceteris urbibus, ne quis erret.*
- VI. *Quantas Insidias fuerit perpeffa hostibus suis, & tamen nunquam uicta.*
- VII. *Quantis priuilegijs gauderent Ciues in hac urbe inscripti.*

PRO TERTIA PARTE.

Narratio de Principe Iaponiæ complectitur duas partes;

In prima Parte totum iter illius describitur, & in quam admirabiles inciderit casus, & quomodo inde fuerit liberatus.

In secunda parte latius exponitur quid nos inde discamus.

- I. *Quod in eadem Vrbe quoque cum Lapidem hui. c. tutò inquiramus.*
- II. *Quod huius Urbis cius. s. hunc Lapidem portat*

- portarint per varias Europa regio-
nes. pag. 61
- III. Quod etiam Indi Orientales huius
Lapidis acceperint cognitionem &
vsum. 62
- IV. Quod quidam Hispanus ad Indos &
Iapones detulerit eius artem. 63
- V. Quod huius rei mentio extet in libris
secretioribus. 64
- VI. Quod etiam per Indiam occidentalem
Lapis fuerit deportatus. 65
- VII. Quod Rex quidam non admittat
illum ad suam aulam, nisi fuerit
hoc lapide donatus 66

PRO QUARTA PARTE.

Tractatur de Vrbe veteri & noua, ne
quis erret, & frustraneum suscipiat
iter, alteram ab altera vrbe non
discernens.

- I. Qualiter, quando & quare Vrbs vetus
fuerit excisa & deuastata. pag. 69
- II. Quomodo illius ornamenta fuerint
translata ad urbem nouam. 70
- III. Quomodo Vrbs noua Cines suos emi-
serit cum hoc lapide vsque in Chi-
nam. 74

E

PRO

PRO QUINTA PARTE.

Agitur de Vrbe noua & Ciuibus illius, & quales produxerint effectus per Lapidem aureum varijs in locis.

- I. De potentissimo Rege, qui huius Urbis regimen & curam habet. pag. 76
- II. Ex quibus signis huius Regis presentia & magnificentia intelligatur. 77
- III. In quanto splendore videant hanc Urbem, qui appropinquant illi, aut in illa degunt. 78
- IV. Quod soli Ciues huius Urbis habeant ius deferendi Chrysolithum in alias regiones. 79
- V. Quod ydem Ciues admirabilem fructum faciant cū Chrysolitho illo. 80
- VI. Quod cacos illuminent, ac leproso sanent, aliosq; infirmos restituant sanitati. 81
- VII. Ex quibus signis cognoscantur illi Ciues, cum veniunt in prouincias externas. 82
- VIII. Quod alieni, qui iactitant se Chrysolithum habere, cum non sint huius Urbis Ciues, nullos pradiços effectus producere queant. 83

IX. Vr-

- IX.** Vnde contingat, quod aliqui hanc Vrbem nesciant, eiusq; situm non aduertant. pag. 85
- X.** Adducitur quadam sententia ex libris secretioribus. eademq; exponitur de gloria huius Urbis. 86
- XI.** Quod Vrbs hac sustinuerit duas diuersis temporibus Clades, quas illi hostes intulerunt. 87
- XII.** Quod ex cladibus predictis magnum acceperit incrementum, eo quod fuerit magis amplificata. 89

PRO SEXTA PARTE.

Traditur modus facilis ad obtinendum Lapidem Philosophicum per orationes humiles ac deuotas.

- I.** Ponitur introductio & incitamentum adorationes frequentandas. pag. 91
- II.** Subministrantur septem Orationes per hebdomadam, in quibus amplissima merita D. N. Iesu Christi includuntur, quibus efficacius nihil est. 95
- III.** Adijciuntur duodecim Observaciones ad orationem hanc cum fructu insti-

- instituendam: si fiat humiliter, at-
tentè, reuerenter, breuiter, & cum
unione meritorum Christi pag. 99*
- IV. *Subnectitur exemplum de quodam
Eremita, qui oculos sanos & corpus
castum exigebat in eo, cui potestas
fieret Lapidis aurei inspiciendi. 105*

PRO SEPTIMA PARTE.

De Soliloquijs tractatur generaliter,
& ostenditur quâ industriâ hunc
Lapidem inuenerint quidam Eru-
diti Viri, magno desiderio fla-
grantes. pag. 107

1. *Quidam Rhetor in Africa. 108*
2. *Quidam Philosophus in Asia. ibid.*
3. *Quidam Germanus in Europa 109*

Deinde decem Soliloquia institu-
untur, quibus excitatur, confirma-
tur & instruitur, quisquis Chrysol-
ithi est studiosus Amator.

- I. *Excitatur animus, ut alacriter arri-
piat iter pro Lapide consequendo: &
admonetur, ut caueat sibi ab ijs qui
falsum lapidem circumferre solent.*
pag. 110

II. De

- II. Docetur, quanta sit excellentia Urbis
ad quam eundem erit: qua Domus
S. pietatis & Paradisus voluptatis
rectè meritoq; vocari queat. pag 117
- III. Ostenditur, quod urbs illa excellat
Arcam Noëmi in edificijs artificio
sit. Tabernaculum fœderis in aureis
ornamentis, Templum Salomonis in
admirabili fulgore 123
- IV. Refertur, quanta sit antiquitas ve-
teris Urbis, ex qua fuit propagata
Urbis noua: ad quam ius priuile-
giumq; antiqua Urbis est transla-
tum 126
- V. Distinctio datur inter Cives commu-
nes, ac Senatores huius Urbis: &
simul narratur, quoniam modo Tri-
bunalia administrantur, litesq; di-
rimantur. 130
- VI. Tractatur de supremo ac regio Parla-
mento Urbis, à quo nullus possit ap-
pellere: & quantâ prudentia ibi-
dem causa veniantur. 137
- VII. Dissertitur de Palatio Regis excelfo,
de Aulicorum gloria ac splendore:
& quod nullus ibi admittatur absq;
Lapide Philosophorum. 142
- VIII. Insinuaturs quam cautè ambula-
re debeant, qui ad hoc Palatium cõ-
uen-

invenendum proficiscuntur: ne à Viâ
rectâ per insidias abducantur. 147

IX. Recensetur, quanto amore flagrent,
qui in Urbem prædictam Cives sunt
inscripti. 155

X. Adiungitur etiam narratio de gaudijs
suavissimis, quibus iidem Cives us-
que ad stuporem perfruuntur. 162

Tandem in Coronide adferuntur quadam
recentia exempla gaudij pariter &
amoris, pag 166

PRIMA PARS
GALERAZEIÆ,

Quæ dicitur

LAPIS PHILOSO-
PHORVM.

Super lapidem vnum septem se-
culi sunt. Zach. 3. v. 9.

INTRODVCTIO.

CHYMICI & Alchymistæ
(vt vocantur) magnificas
concrepant laudes de Lapide Phi-
losophorum: & hunc non exiguis
sumptibus longoq; temporis spa-
cio indagant, & tandem casso la-
bore aut nunquam inueniunt, aut
admodum rarò. Illi autem, qui
se gloriantur reperisse, de illius ef-
fectu tria potissimum pronuncia-
re solent:

1. Quod omnia metalla per il-
lius tincturam vertantur in aurum.

2. Quod illius pulueres curent
omnes infirmitates, alioquin incur-
rabiles: vt podagram, calculum-
lepram, cancrum.

3. Quod huius beneficio & usu
homo uiuat, omnino sanus & lon-
gæuus.

Et tamen ex Chymicis illis Ma-
gistris nec centesimus imo nec mil-
lesimus vnquam vel vidit vel ha-
buit.

buit lapidem istum: quinetiam paucissimi sciunt, quid sit aut unde conficiatur Lapis Philosophorum; alij post 20. annorum labores, continuationesque indagaciones, preparationes, distillationes & probationes, sese oleum & operam perdidisse lamentantur, & crumenam euacuasse dolent.

Ego autem demonstrabo alium lapidem preciosissimum, quem paruo labore & breuissimo tempore inuenias, & tandē cum illo assequaris opes immensas, perpetuam sanitatem, & suauissimam vitam. Et ne diutius te suspensum detineam, lapis iste est **COGNITIO VERITATIS**: quam inquirunt multi, & tamen non inueniunt: quia non quærunt loco debito vel modo. Multi quidem multa sciunt, illa verò quæ potiora sunt ignorant, & clausis oculis prætergrediuntur.

E. 5. I. Quid.

1. Quid sit homo, & ad quem finem creatus.
2. Quid sit fides, & vbinam certissimè inueniatur.
3. Quid sit Christus, & quare venerit in hunc mundum.
4. Quid sit Ecclesia, & quibus notis distinguatur.
5. Quid si S. Scriptura, & in quem finem collimet.
6. Quid sit symbolum Apostolorum, & in quanto honore habendum.
7. Quid sit hæresis, & vnde oriatur & pallietur.

Hæc septem vbi cognoueris, habebis ipsum Lapidem Philosophorum.

* *
*

PARS

PARS PRIMA.

*Qua continet septem vias
Cognitionis.*

VIA PRIMA,

Cognitionis de Homine.

1. **C**onsidera te ratione præditum, eaque à bestijs differre.

Hac igitur utere, & inquire ortum finemque tuum.

2. Creatus es ex nihilo, quoad animam: & ex limo terræ, quoad corpus: Angelis paulò minor.

3. Conditus es ad cognoscendum, amandum & fruendum Creatorem tuum.

4. Cognitio, Dei principium est aliorum bonorum, sine qua nemo amat incognitum.

5. Ratione naturali **D E V M** investigarunt Philosophi, sed veri cultores fide cognoscunt.

6. Cum mortuus fueris, examinaberis à Iudice num habeas Fi-

dem, sine qua non poteris saluari.

7. Inuestiga igitur diligenter hanc fidem, eamque excole & exorna, vt suo tempore paratus inueniare.

V I A II.

Cognitionis de Fide.

1. **C**onsidera, quod Fides sit donum Dei & lumen infusum, quo credis omnia, quæ Ecclesia docet credenda.

2. Ad hoc lumen consequendum ratio naturalis se præparat, sed gratia Dei illud largitur.

3. Hoc lumine præditi fuerunt omnes, quicumque Deo vnquam placuerunt.

4. Per fidem Patres veteris Testamenti crediderunt implenda quæ nos credimus impleta pro maiori parte.

5. Est autem Fides duplex, alia formata per charitatem, & alia informis absque charitate. 6.

6. Fides (quæ per dilectionem operatur, siue formata) coniungit animam rationalem cum D'EO.

7. In hac Fide Sancti veteris Testamenti expectarunt Christum, qui legem Moysis abrogaret: atq; Ecclesiam institueret, quæ succederet Synagogæ, hoc est, Sponsum, & Sponsam, Regem ac Reginam, Messiam ac Imperium illius.

V I A. III.

Cognitionis de Christo.

1. **C**ONSIDERA, quod Christus sit ille Messias, qui promissus est Adamo Patriarchæ in Paradiso.

2. Christus etiam promissus est Abrahamo, Isaaco, Iacobo, Davidi, ac reliquis Patriarchis.

3. Christus varijs typis fuit præfiguratus, & continuis Prophetarum oraculis prædictus.

4. Christus aliquot millibus

E. 7 anno-

8. *Lapidis Philosoph.*

annorum fuit auidiffimè à Iudæis ac Gentibus expectatus.

5. Christus tandem veniens à Iudæis fuit repudiatus, propter paupertatem & humilitatem.

6. Christus Patri suo genus humanum reconciliauit per mortem & sanguinem suum.

7. Christus Ecclesiam legemque nouam condidit, veteremque per Apostolos abrogauit.

V I A I V.

Cognitionis de Ecclesia.

1. **C**onsidera quod Ecclesia varijs notionibus rerum describi solet & distingui.

2. Est enim Ecclesia, quatenus capit omnes Christi fideles toto orbe diffusos.

3. Est etiam Ecclesia quasi parlamentum regium ad res dubias explicandas ac decernendas.

4. Ecclesia igitur iudicialis consistit

sistit in summo Pontifice ac Episcopis seu pastoribus.

5. Hæc Ecclesia (quæ in generalibus Consilijs præsentatur) in rebus fidei errare non potest.

6. Hæc Ecclesia damnauit omnes omnino hæreses in Concilijs Oecumenicis diuersis.

7. Hæc Ecclesia inter cætera dona accepit habetque veram intelligentiam S. Scripturæ: quam Apostoli à Christo acceperunt, & posteris suis tradiderunt, & hi alijs atque alijs per manus fideles.

V I A V.

Cognitionis de Scriptura.

1. **C**onsidera, quod S. Scriptura sit Verbum D E I, & liber Veritatis, in quo nulla falsitas est.

2. Diuiditur in Vetus & Nouum Testamentum, continetque libros legales, historiales, sapientiales, & prophetales.

3. Ho-

3. Horum omnium scopus est ipsa simplicissima Veritas, nullam admittens falsitatem.

4. Sicuti DEVS est lux purissima splendidissimaque, ita veritas ab ipso reuelata.

5. In S. Scriptura est litera occidens, & spiritus viuificans.

6. Hæretici literam sequuntur, Catholici à spiritu viuificantur in vna Fide.

7. Hanc Fidem seu spiritalem medullam Sancti Apostoli quodam symbolo sunt complexi.

V I A V I.

Cognitionis de Symbolo.

1. **C**ONsidera, quod SS. Apostoli pleni Spiritu sancto con- sidererint hoc Symbolum, antequam diuiderentur.

2. Quod Christiani primæui fuerint vti hoc symbolo tanquam tesserâ militari.

3. Quod

3. Quod admirabili consilio Dei hoc symbolum complectatur Christianæ doctrinæ medullam.

4. Quod veteres Episcopi & Pastores ante omnia tradiderint Catechumenis hoc Symbolum ediscendum.

5. Quod in eo contineantur præcipua Opera SS. Trinitatis, nempe Creationis, Redemptionis & Sanctificationis.

6. Quod illud Symbolum hucusque fuerit semper apud omnes pios Christianos in summo honore ac respectu.

7. Quod ab ortu Ecclesiæ Catholicæ hæretici celebriores huius Symboli partes tanquam fortissima propugnacula impugnarint, sed frustra.

V I A. VII.

Cognitionis de Hæresi.

I. **C**onsidera, quod hæresis nihil

hil aliud fit quam priuata opinio
contra sententiam communem.

2 Ita Philosophi Stoicos pro
hæreticis habuerunt, vt patet ex
Cicerone.

3. Apud Christianos hæresis est
error contra fidem Catholicam &
orthodoxam.

4. Quia quælibet virtus contra-
rium vitium habet, contra quod
agat & pugnet. Vt humilitas con-
tra superbiam, castitas contra lu-
xuriam, abstinentia contra gu-
lam, &c.

5. Ita fides contra hæresin cer-
tat, vt in hoc certamine vincat &
coronetur, virtus enim circa ar-
dua verlatur.

6. Ab origine Ecclesiæ semper
aliqui hæretici fuerunt, à quibus
Electi exercerentur.

7. Hoc sciens mirari desine
quod etiam nostro tempore hære-
tici pullularint, ad Catholicos pro-
bandos.

NB.

NB. Vt quis propriè ac plenè hæreticus sit, duo requiruntur, error & pertinacia. Quia fieri potest, vt aliquis errans pertinaciam detestetur, & se melius informari permittat; talis similis est oui errandæ extra ouile, quam Pastor requirit ac reducit.

P A R S II.

In qua septem modis seu partibus vera Ecclesia demonstratur.

Diximus hucusque de septem Vijs, quibus homo peruenire potest in cognitionem Veritatis seu Catholicæ Religionis, & quandoquidem totius Sacræ Scripturæ potior medulla versatur aut circa Christum aut circa Ecclesiam, coarctabo sermonem. Tu autem, qui iam Christum credis, à quo diceris Christianus: & Ecclesiam nondum credis

credis, quia extra illam vagaris:
audi S. Augustinum in psalmum.
147. *Tam nullam habet dubitationem
Ecclesia Christi & vxor Christi: quam
nullam habet dubitationem corpus Christi,
demonstratum oculis, contractatum
manibus discipulorum. Ecce, qui resur-
rexit à mortuis vtrumq; ostendit, ostendit
caput, ostendit membra; ostendit
sponsam, ostendit sponsam. Aut vtrum-
que tecum crede, aut illud in damna-
tionem tuam credis.*

Cum porrò Ecclesiam cognoueris habebis scholam veritatis, in qua nulla falsitas docetur. Hanc igitur tam clarè tibi demonstrabo vt pro conscientia tua tibi sufficere possit. Tu tantummodo fenestram conscientiae aperias, vt gratiae lux intrare queat. Sine hac enim luce in tenebris sedemus & ambulamus. Reducam verò omnia ad 7. partes.

1. Ad figuras Ecclesiæ.
2. Ad Prophetias præcedentes.
3. Ad ornamenta præcipua.
4. Ad nomina seu titulos.
5. Ad signa siue notas.
6. Ad persecutiones.
7. Ad Charismata.

P A R S I.

De Figuris.

1. **C**onsidera, Ecclesiam esse præfiguratam in paradiso voluptatis: vt docet *S. Augustinus*, & addit suas rationes.
 2. In Arca Noëmi; quia extra Ecclesiam non est salus; vt scribit *S. Cyprianus* Episcopus & Martyr.
 3. In domo & familia Abrahami, vbi Ismael persequebatur Isaacum: vti nunchæretici Catholicos infestant.
 4. In tabernaculo fæderis, in quo erat Propitiatorium, ex quo Deus dabat responsa in dubijs rebus.
 5. In

5. In ciuitate Ierusalem, extra quam non licebat comedere Agnum paschalem aut erigere Altare.

6. In templo Salomonis, extra quod si Iudæi sacrificassent, id Deo gratum non fuisset.

7. In eodem templo restaurato per Zorobabelem à quo se subtraxerunt qui in Samaria & Ægypto templa erexerunt: & idcirco à reliquis Iudæis vt hæretici & schismatici fuerunt deuitati, quod successionem Pontificum non potuissent deducere ab ipso Aarone.

P A R S I I.

De Prophetijs.

1. **C**onsidera, quanto gaudio delibutus sit S. Dauid in Psal. 47. & alijs psalmis, quando Ecclesiam à longe salutauit cum ait: *Fundatur exultatione vniuersa terra mons Sion.*

2. Idem cogita de Sancto Tobia

bia

bia seniore cap. 13. non enim respicit oculo Prophetico in Ierusalem metropolim Iudæorum, sed in Ecclesiam Christi dum præ gaudio exclamat: *Portæ Ierusalem ex sapphiro & Smaragdo edificabuntur, & ex lapide precioso omnis circuitus murorum eius, &c.*

3. Similiter facit Isaias cap. 60. cum ita erumpit: *Surge illuminare Ierusalem: quia venit lumen tuum, & gloria Domini super te orta est.*

4. De nouo fædere vaticinatus est Ieremias cap. 31. v. 31. quem locum Sanctus Paulus tractat ad Heb. 8. v. 8. *Ecce, dies venient, dicit Dominus: & feriam domui Israel & domui Iuda fædus nouum.*

5. Quid referam de Ezechiele. qui à cap. 40. vsque ad finem libri Ecclesiam Propheticè depinxit?

6. Daniel cap. 7. Ecclesiam Christi vocat Regnum sempiternum & cap. 2. montem magnum,

7. Si-

7. Similem in modum introduci possent. 12. Prophetæ minores, sed sufficiat Michæas cap. 4. *Et erit, in nouissimo dierum erit mons domus Domini præparatus in vertice montium, & sublimis super colles: & fluent ad eum populi.*

I N S T R U C T I O
G E N E R A L I S.

COgita, quam ingrati sint Christiani qui Ecclesiam verã agnoscere nolunt, nec illi obedire: cuius gloriam admirati sunt SS Patriarchæ & Prophetæ in figuris & vaticinijs obscurioribus adumbratam. Ecce nunc Ecclesia fundata resplendet in vniuerso orbe terrarum, & hæretici eam videre nolunt, quia oculos habent obcæcatos: cum tamen D. Augustinus scribat in psalmum 30. hisce notabilibus verbis: *obscurius dixerunt Prophetæ de Christo quam de Ecclesia, puto propterea quia videbant in spiritu, contra*

tra E
ricula
habit
nes ex
res li
& ap
diciu
fuger
E
S. A
uit a
prom
euid
centu
in c
deli
I. C
fica
stol
2
fort

tra Ecclesiam homines facturos esse particulas, & de Christo non tantum litem habituros de Ecclesia magnas contentiones excitaturos. Idcirco illud vnde maiores lites futurae erant planius predictum & apertius prophetatum est. Vt ad iudicium illis valeat, qui viderunt & foras fugerunt.

Et probat hoc ipsum exemplo S. Abrahami Gen. 22. qui immolauit arietem sub typo Christi, sed promissiones accepit de Ecclesia euidentiores hisce verbis: *Benedicentur in semine tuo omnes gentes terrae:* in quibus verbis Ecclesia aperte designatur.

PARS III.

De ornatu Ecclesiae.

1. **C**onsidera, quod Ecclesia instar domus regiae fuerit aedificata. cuius fundamenta SS. Apostoli fuerunt.

2. SS. Martyres sunt instar muri fortissimi & quadrangularis, qui

F

im-

impetū tyrannorum sustinuerunt.

3. Episcopi & Doctores sunt quasi fenestræ, per quas lux intrat in domum, tenebris expulsis.

4. Monachi ac Eremitæ tectum repræsentant, tam ob eminentem contemplationem, quam ob vitæ statum excellentem & sublimem.

5. In regio palatio sunt varia officia, sed ordinata: ita in Ecclesia varij status sunt, hierarchico tamen modo, & iuxta ordinem decorum.

6. In domibus Principum sunt etiam variæ picturæ ac emblemata: ita Ecclesia, internum habet ornatum in Confessoribus, Virginitibus, Viduis & Continentibus.

7. Tandem Coniugati vtriusque sexus qui castum matrimonium colunt, & suam prolem honestè instituunt, ab ornatu Ecclesiæ non excluduntur: sed sunt sicuti oliuæ fructiferæ quæ in circuitu palatiorum plantari solent.

PARS IV.

De Titulis Ecclesie.

1. **C**onsidera, quod Ecclesia in SS. literis habeat varia nomina & titulos honoris; vocatur enim regnum cælorum *Matt. 4.* in quo Christus gerit personam Regis, & Ecclesia personam Reginæ, *Psalmo 74.*

2. Vocatur Ciuitas Dei, de qua gloriosa dicta fuisse asserit Dauid Propheta *Psal. 86.*

3. Dicitur etiam Mons Domini eleuatus & sublimis, ad quem confluant omnes gentes, *Isaie 2.*

4. Appellatur vinea Christi, pro qua operarij conducuntur per totum diem, id est, omni tempore. *Matth. 20.*

5. D. Paulus vocat illam firmamentum & columnam veritatis, *1. Timoth. 3.* alludens forsan ad duas columnas templi veteris, quæ dicebantur Booz & Iachin.

6. Vocatur Sponsa Christi gloriosa, absque macula & ruga, sancta penitus & immaculata. *Ephes. 5.*

7. Dicitur denique mulier amicta sole, & duodecim stellis coronata, quæ habeat lunam sub pedibus suis. *Apoc. 12.*

INSTRVCTIO

GENERALIS.

Qua fronte, ô homo, contemnerere ausus eris Ecclesiam, quâ Christus D. N. tam sapienter construxit, quam decentissimè ornavit, quam tot honorificis titulis insigniuit? vide ne tanquam iniuriosus & blasphemus ab illo iudicaris, qui sponsam illius non vis agnoscere & honorare. Quis zelotypus sponsus hoc vnquam pateretur? quis Rex suam Reginam despici toleraret? imo quis nobilis & honestus maritus vxorem suam à vilissimis seruis malè tractari æquis oculis intueretur? sed forsan certas qual-

quasdam notas requiris, ex quibus hanc Sponsam & Reginam agnoscas dabimus tibi.

P A R S V.

De signis Ecclesiæ.

1. **C**onsidera quod Ecclesia sit *Vna*, sub vno visibili capite, & in vna fidei forma: quam notã illi dedit S. Concilium Nicenũ, in Spiritu sancto congregatum.

2. Est *Sancta*, sicuti SS. Apostoli in suo symbolo statuerunt, id est, in S. Baptismate expiata, & virtutibus miraculisque exornata.

3. Est *Catholica*, vt ijdem Apostoli affirmant, id est, vniuersalis ac per totum orbem diffusa: vt S. Augustinus varijs locis exponit.

4. Est *Apostolica*, vt loquitur S. Concil. Nicenum, id est, ab Apostolis ad nos vsque perducta per continuas successiones, vt explicat S. Irenæus Episcopus & Martyr.

5. Est *Inexpugnabilis*, vt Christus promisit *Matt. 16.* & benè monuit *Gamaliel Doct. honorabilis Act. 5.*

6. Est *Infallibilis*, vt similiter Christus promisit *Ioan. 16.* & confirmat *D. Paulus 1. Tim. 3.* vbi Ecclesiam vocat columnam veritatis & firmamentum.

7. Est *Iudex Controuersiarum*, cuius rei figuram Deus præmisit ac expressit *Deuter. 17.*

PARS VI.

De Persecutionibus.

Dixi inter Ecclesiæ notas, quod sit *inexpugnabilis*. Id facile quisq; cognoscet, si voluerit hostes Ecclesiæ considerare qui illam grauissimè impugnaverunt, sed nunquam expugnare potuerunt. Hos ego reducam ad 7. genera persecutorum: ad Iudæos, Ethnicostannos, Philosophos mundi, Magos seu Præstigiatores, Hæreticos, Schisma-

Schismaticos, Machometanos.

1. Considera, quanto odio Iudæi exarserint in Christianos, vt S. Lucas in Actibus satis ostendit.

2. Imperatores Ethnici quam crudeliter sæuerint in Christi cultores, tot myriades Martyrum clamant, & Eusebius describit.

3. Nec Philosophi defuerunt, qui suis subtilibus scriptionibus Ecclesiam euertere conati sunt: vt Clesus, Porphyrius, Iulianus.

4. Cum diabolus cerneret Christianos miraculis clarescere, Magos & Incantatores suos excitauit, qui argutis præstigijs aliquid emulari voluerunt: vt Simon, Elymas, Apollonius Tyanæus.

5. Tandem hæretici eruperunt, qui quamuis omni sæculo fuerint, tamen post ann. Christi 300. magis inualuerunt: cum Ariani, Macedoniani, Nestoriani, Eutychianni, Pelagiani, Monothelitæ, & Ico-

noclastæ, ultra 500. annos Ecclesiam varijs modis impugnant.

6. Schismata etiam diuersis temporibus Ecclesiam afflixerunt, sed omnium grauissimū schisma fuit Græcorum, qui ab Ecclesia Latina sese abduxerunt, ideoque sub Turcica tyrannide grauissimam seruiunt seruitutem.

7. Quid referam de Saracenis & Turcis, qui capitali odio flagrant in Christianos, atq; Ecclesie Catholicæ plurima damna intulerunt, præsertim post an. Chr. 1454. post inuasum & occupatum Imperium Constantinopolitanum? Sed hunc fortissimum hostē Christus D.N suo tempore prosternet.

PARS VII.

De Gratijs & Charismatibus.

Quemadmodum in aulis Principum sunt varia cubicula in varios vsus distributa: ita etiam in Eccle-

Ecclesia Christi sunt varia Charismata & dona non tantum ad salutem nostram necessaria, sed etiam ad vitæ huius tædium alleuiandum sapientissimè ordinata. Et in aulis quidem alius locus est pro vino potuque, alius pro cibis & aromatibus, alius pro vestibus & armis, alius pro aureis & argenteis vasis, alius deniq; pro lusibus ac recreationibus honestis: in Ecclesia verò quotnam genera solatiorum sint, expendamus.

1. Considera, quantum solatij adferat Catholico homini Sacramentum pœnitentię, in quo lapsus reconcilatur Deo, & absoluitur à peccatis & obstaculo salutis æternæ. Tale solatium hæretici non habent, qui carent Sacerdotibus legitimis, à quibus soluantur.

2. Magnas vires suppetit Sacrosancta Eucharistia deuotè sumpta. Est equidem cibus animæ delicio-

F. s. sus;

fus pariter & confortans. Ceterum hæretici nihil horum percipiunt, vt Sacramentarij : quia non credunt; aut si credunt, propter inopiam Sacerdotum ritè ordinatorum, qui non habent potestatem consecrandi, vt apud Lutheranos.

3. Sacrificium Mistæ quotidie offertur in Ecclesia pro viuis ac defunctis. Inde igitur participant Catholici, si sese disponant per bonam cōscientiam & sancta desideria. Hæretici autem hanc sacratissimam Liturgiam odio & maledictis persequuntur, quapropter suo tempore luent pœnas.

4. Conciones sacræ Catholico ritu peractæ sunt animarum pabulum : quo saginantur qui deuotè audiunt : aut qui etiã legunt libros spirituales. Et licet hæretici habeant conciones & libros, quia tamen inest venenum prauæ opinionis, idcirco mortiferum cibum accipiunt,

cipiunt, qui famelicum stomachum ex ijs volunt satiare.

5. Meditationibus & orationibus immorari, quantum dulcedinis habet? orant quidem hæretici, sed non exaudiuntur. Quia DEVS erroribus non fauet, sed est veritatis amator; alioquin etiam in Synagogis suis murmurant Iudæi, & & Saraceni in suis moschæis altissimè clamant. DEVM inclamant, sed nunquam illi possunt vniri: quia lux cum tenebris nihil commercij habet.

6. Credimus in Ecclesia esse communionem Sanctorum. magnæ igitur consolationis est, communicare de bonis operibus aliorum qui in Ecclesia militanti viuunt: aut de suffragijs ac meritis supernorum Ciuium, qui in Ecclesia triumphante regnant. Nihil horum hæretici habent. quia illorum opera mortua sunt propter fidei

defectum, & à Sanctis non iuuantur quos conuictijs inhonorant.

7. Cum aliquis Catholicorum ad mortem tendit, prius confiteatur, communicat, & Sacramento Extremæ vnctionis munitur; cum mortuus fuerit, preces & sacrificia pro eodem offeruntur. Hisce omnibus præsidijs hæretici carent: quia, vt dixi carent veris Sacerdotibus, & consequenter legitima administratione Sacramentorum: adde, quod extremam Vnctionem irrideant, & suffragia pro defunctis contemnant, habeantque inter errores. O igitur ter quaterque felices, qui in Ecclesia Catholica viuunt & moriuntur! O etiam non penitus infortunatos, qui tandem ad hanc Ecclesiam conuertuntur.

I N S T R U C T I O

G E N E R A L I S.

AVdiuisti de signis Ecclesiæ, audiuisti de persecutoribus illius

lius, audiuisti etiam de charismatibus illi donatis: audi nunc S. Augustinum tom. 10. Serm. I. de Verbis Apostoli, ubi postquam egisset contra hæreticos Arianos, ita subiungit: Iam fideles nostros populos de ipsa Fide Catholica confirmemus. Nullæ quippe sunt maiores diuitiæ, nulli thesauri, nulli honores, nulla mundi huius maior substantia, quam est fides Catholica: quæ peccatores homines saluat, Cæcos illuminat, Infirmos curat, Catechumenos baptizat, Fideles iustificat, Pœnitentes reparat, Iustos augmentat, Martyres coronat, Virgines, Viduas & Coniugales casto pudore conseruat, Clericos ordinat, Sacerdotes consecrat, Regnis cælestibus præparat, In æterna hereditate cum Angelis Sanctis communicat.

Hunc sequere Ducem & Doctorem, qui plurimis annis hæreticos Manichæos audiuit, & tandem sese contulit ad Catholicæ Ecclesiæ ouile, ab optimo Pastore

re S. Ambrosio Episcopo Mediol.
optimè institutus.

P A R S T E R T I A ,

In qua

*Proponitur parabolicum PA-
R A D I G M A .*

FVit quidam Princeps Iaponiæ,
qui ab Europæis Christianis
Latinam didicit linguam, sicuti
Iapones ingenij ac memoriæ sunt
felicis, Est autem Iaponia Insula
iuxta Chinam, habens Reges 66.
quorum vnus reliquis plerumque
dominatur. Princeps ille cum an-
nis aliquot cum Christianis fami-
liarem amicitiam coluisset, statuit
tandem patrios relinquere erro-
res, ac sese totum Christianis legi-
bus tradere imbuendum. Hanc
curam in se suscepit quidam socie-
tatis Iesu sacerdos, qui illum inter
Catechumenos ascripsit, eidem-
que

que rudimenta Fidei tradidit ediscenda: quemadmodum à tempore Apostolorum semper in usu fuit; vt videre licet apud *S. Cyrillum Hierosol. S. Chrysostomum, S. Augustinum* aliosque veteres Patres, qui baptizandis Catechesin tradiderunt, præcipuè Symbolum Apostolorum cum 12. articulis, in quibus totius Fidei Christianæ medulla continetur, Dum hæc fierent, appulit in Iaponiam classis quædam Anglicana, cuius supremus Gubernator erat vir nobilis & opulentus, qui merces peregrinas in suam patriam reuehere cogitabat. Hic cum diuturniorem in Iaponia moram traheret, in prædicti Principis familiaritatem se insinuauit: cumque aduerteret illum inclinari ad Christianam religionem, persuasit vt relicto prænominato Sacerdote secum in Angliam nauigaret, vbi rudimenta Fidei longè

longè accepturus esset præstantiora, cum solidis fundamentis: nempe S. Scripturam veteris ac noui Testamenti. Principi non displicuit conditio speciosa, qui mox ad iter sese disposuit cum vxore totaque familia, seruatorumque copia numerosa. Proprium igitur nauigium præparari iussit, in quod præciosam supellectilem ex auro, argento & gemmis alijsque rebus constantem inferri demandauit.

Cùm igitur omnia parata essent, ventrique & aura fauerent, cum Anglicana classe ex portu Iaponiæ nauigauit versus Europam, habens apud se Nobilem prædictum: qui cum non vulgaris esset doctrinæ, multa cum Principe inter nauigandum tractauit eidemque obtulit SS. Biblia legenda, ne otiosus esset. Princeps per se factis curiosus, curiosè ac studiosè rem egit, idque affectus est vt libros

broſ legales ac hiftoriales veteris
Teſtamenti omnes memorię man-
daret, ac de ijs cum Nobile Anglo
multa ſæpius quæreret ac disputa-
ret. Idem poſtea fecit in Teſta-
mento nouo, ita vt hiftoriã S. Scri-
pturæ vniuerſam ſuperficie tenus
ex memoria recitaret, ac de ſeſe
magnam ſpem faceret S. Baptiſina-
tis ſuſcipiendi. Interim proſpera
nauigatione ad Angliam perueni-
tur, vbi Principis vxor diem obiit
(ſiue ex aëris mutatione, ſiue ex na-
uium agitatione) & honorificè ſe-
pulta fuit. Poſt hæc Nobilis Anglus
Regi ſuo Principis externi ſtatum
propoſitumq; inſinuauit, & mul-
tis encomijs extulit: ita vt Rex
magno deſiderio flagraret talem
Principem videndi. Cùm igitur
per Legatos illum ad ſe inuiſſet,
& poſt lautas epulas cum illo ami-
cè tractaſſet, laudauit illius propo-
ſitum, & Miniſtris verbi Principem

pem

pem commendauit, qui de proximo Baptismate ordinarent. Quibus Princeps exposuit duo sibi in vôtis esse, Primò vt sacro Baptismate ablueretur quidem sed non ita festinato : secundo vt vxorem duceret ex Anglica Nobilitate, quæ suo connubio digna esset, ex Ducali stirpe : & hanc acciperet prima occasione, eo quod absque vxoris solatio esse non posset. Mox igitur Ministri seu Superintendentes cum Rege, Rex cum Ducibus suis tractarunt : & quia periculum in mora erat, Ducis cuiusdam filiam Principi desponsarunt, cum qua ipse consuesceret, quousq; Baptismum vltro postularet, ne cogi à quoquam videretur. Et hoc matrimonium ratum Ministri declararunt. Vix mensem vnum Princeps cum coniuge noua vixerat, cum illius sororem facie speciosam in suum cubiculum

lum introduxit, eandemq; bonis
verbis delinitam oppressit, & in al-
teram coniugem assumpsit, paulò
post idem fecit cum duabus ancil-
lis ex Anglicano genere ortis. Hæc
omnia cum primam vxorem non
laterent, coram Principe quidem
dissimulauit, occultè verò detulit
ad patrè suum, & hic ad Regem, ac
deniq; ad Ministros, Ministri à Re-
ge ad Principem ablegati grauius
cum illo exoptularunt. Ipse autem
protulit SS. Biblia ex scrinijs suis,
atq; exemplum S. Iacobi Patriar-
chæ in sui attulit iustificationem.
Cumque opponerent Ministri, S.
Scripturam non esse sic intelligen-
dam: ille è contra quæsiuit, nonne
mihi asseuerastis hunc librum esse
normam, Fidei infallibilem? quod
cum illi audissent, subticuerunt,
nolentes illum contristare aut vl-
terius molestare. Videns porro
Princeps paulatim se despici à No-
bili-

bilitate Anglicana, & à Rege negli-
gi, atque à Socero amplius non in-
uitari, amicè egit cum vxoribus,
pacemque composuit inter vtram-
que sororem, & insinuauit se pau-
lo post velle baptizari; cæterùm
quia cogitaret, grande conuiuium
facere in die Baptismatis sui, roga-
uit vt à Parentibus, Cognatis ac vi-
cinis acciperent accommodato
aurea & argentea vasa, & alia quæ
ad tricliniorum ac mensarum to-
tiusq; arcis ornatum spectare pos-
sunt. Interea dum hæc fiunt, Prin-
ceps agit cum quodam Hollando
mercatore, eidemque consilia sua
exponit, & tandem conuenit cum
illo, vt occultè suscipiat & sollici-
tè reponat in suo nauigio, quæ-
cumque Princeps per suos famu-
los missurus sit: deinde prosperum
ventum obseruet, nuncietque pa-
rato in omnem horam. Erat Hol-
landus ille ex secta Libertinorum,
& Po-

& Polygamus Anabaptista : qui cum Principi indicasset tempus nauigandi, venit ille cum vxoribus & famulis quasi animi causa in vicinam quandã insulam profecturus, donec omnia ad Baptismatis ritum disponantur. Cum verò nauem ingressi essent, Nauclerus velis expansis versus Hollandiam tendit, ad quam breuissimo etiam spacio temporis deuenit. Ceterum Duxille, qui Iaponi Principi filiam suam tradiderat, cum intelligeret generum abiuisse, fraudem suspicatus Regi intimauit. Rex vbi cognouisset Principem cum nauigio Hollandico aufugisse, exploratores ac legatos in Hollandiam destinauit, quatenus Hollandici status Principem cogerent ad restitutionem bonorum alienorum, aut non permitterent apud se vltius demorari. Cùm igitur & Hollandici Commissarij, & Anglici Legati Prin-

ti Principem hac de re conuenissent, ille rectissimè se fecisse gloriabatur, adducens pro exemplo Rachelem quæ Idola patris abstulerat & Israëlitæ qui Ægyptum spoliarent. Cumque è contra illi clamarent, hæc exempla non esse omnibus imitanda, Princeps asseruit se ad literam intelligere ac imitari S. Scripturam, quæ non permittat illum errare; quod etiam non semel audiuiſſet ex ore Anglicanorum Doctorum. Hæc cum Statibus in Haga comitis nunciata fuissent (subsistebat enim Princeps Amsterlodami) putabant Principem non esse scandalo afficiendum propter autoritatem S. Scripturæ, rogabant tamen vt pacis causâ in aliam prouinciam migraret, ne forsitan Angliæ Rex contra Hollandos offendatur. Erat eo tempore Heluetius quidam Capitaneus, qui mille equitibus præerat, & cum intel-

telle-
tran-
adip-
abe-
ibi-
exp-
pro-
mn-
Pri-
om-
per-
dit-
fit-
à C-
me-
inl-
fo-
fit-
ta-
Fa-
m-
ri-
ce-
c-

tellexisset quid circa Principem extraneum ageretur, audacter illum adiit, & consilium dedit quatenus abeat ad Academiam Tigurinam: ibi doctrinam fidei recte vereque explicari, Hollandos & Anglos pro hæreticis haberi: se quoque omnem operam daturum, quatenus Princeps saluus & incolumis cum omnibus rebus Tigurum usque perducatur. Placuit Principi conditio, & Capitaneo sese commisit. cum verò Tigurum venisset, & à Capitaneo apud Senatum commendatus esset, honorificas ædes inhabitandas accepit, & à Professoribus Academicis sæpiusculè visitatus est, & nonnunquam invitatus ad publicas disputationes. Factum est verò post aliquot septimanas, ut Princeps ex eminentiori cubiculo per fenestram prospiceret in vicinos hortos & plateas: cumque vidisset duos studiosos in
platea

platea litigantes, quorum alter diues erat & Consulis filius, qui pauperem iniurijs afficiebat, & dure verberabat; dolens igitur Princeps descendit, & filium Consulis gladio transfodit & occidit. Altero die vidit Nobilem studiosum, qui in horro quodam hospitis sui filiam repugnantem opprimebat: & hunc Princeps occidit, zelo bono accensus, vt arbitrabatur. Accusatus porro apud Magistratum & Magnificum Rectorem, protulit SS. Biblia Tiguri impressa, & ab Anglis donata: ex quibus ad suam iustificationem allegauit, factum Moysis, Phinees & Matathiae Hoc illi audientes coacti sunt tacere, ne Principem à proposito Christianismi suscipiendi impedirent: rogarunt tamen vt in aliam Prouinciam se conferret, tum propter Consulem cuius filius trucidatus erat, tum propter alterius Nobilis occisi.

occisi cognatos qui vindictam cogitabant. Fortè fortuna aderat ibi Legatus Ducis Saxoniae, qui Principem allexit quatenus secum proficisceretur Wittenbergam, vbi Heluetij nullum ius haberent, & ille sub Electoris potentissimi tutela protegeretur. Cum Legatus cum Principe venisset ad suum Electorem, narrauit ei omnia quæ in itinere ex illius ore audierat, totius nempe vitæ cursum, & quid in Anglia, quid in Hollandia, quid denique in Heluetia illi accidisset. Elector autem omnia contulit cum suo Concionatore aulico, & cum aliquot diebus Principem honorificè & lauté tractasset, Vittenbergam misit ad Theologicos Doctores, adiungens illi suum Concionatorem, qui statum Principis Doctoribus explicaret. Doctores cum audiissent, quid Principi acciderit ex lectione SS. Bib-

G

lio-

liorum, putabant illa ex manibus eius esse eripienda; quod vt caute & cum bono prætextu facerent, duas ex Luthero rationes attulerunt, primò Tigurinam versionem non esse suscipiendam, deinde SS. Bibilia multorum annorum spacio terenda priusquam rectè intelligerentur, sic enim affirmabant Lutherū sensisse in extrema senectute (cum plus sapientiæ ac experientiæ acquisierat) & paucis ante obitum diebus propria manu scriptitasse.

Mox vnus ex præcipuis Professoribus holosericâ togâ & prolixâ barbâ decorus ex quadam charta recitabat hæc verba Lutheri:

Virgilium in Bucolicis nemo potest intelligere, nisi fuerit quinq; annis Pastor.

Postea semel excreabat cum magna grauitate, & seueriori vultu circumstantes aspiciebat; deinde lectionem prosequatur.

Virgi-

Virgilium in Georgicis nemo potest intelligere, nisi fuerit quinque annis agricola.

Hoc loco risus excitatus est, propter Islebientem quendam cui Agricola cognomen erat, qui ad hoc nomen auditum sibi barbam demulcebat, quasi sibi soli ista potestas conueniret. Lector autem rugata fronte ridentes compescuit, & postquam semel exscreasset perrexit:

Ciceronem in Epistolis (sic precipio) nemo integrè intelligit, nisi viginti annis sit versatus in Republica aliqua insigni.

Hoc audiens quidam iuuenis Professor, qui epistolas in scholis docebat, valde erubuit: & alij ob illius ruborem inter se musitabant. At Lector iterum iterumque exscreauit ac perrexit.

Scripturas sanctas sciat se nemo degustasse satis, nisi centum annis cum Prophetis, vt Elia, Eliseo, Ioanne Baptista,

sta, Christo & Apostolis Ecclesias gubernavit.

Hic substitit paululum Læctor, & cum bis terue eructando pectus purgasset, quæsiuit ex Principe num hæc intelligeret: qui cum annuisset, ille coronidem adiunxit.

Hanc tu ne Diuinam Æneida tenta, sed vestigia pronus adora. Nos sumus omnes mendici. Hoc est Verum. 16. Februarij, Anno 1546.

Princeps hæc audiens admiratus est, quod publici Professores & tam splendide vestiti Academici essent mendici. quæsiuit igitur, an alicuius rei indigerent, se ex suis thesauris Iaponicis aliquid daturum pro sustentatione honestâ. Tunc omnes asserebant, sibi ab Illustrissimo Electore magnifice prouisum. Princeps tamen adhuc institit quærens, quare igitur additum est, *Hoc est verum?* ad quod præcipuus Doctor tale responsum dedit:

dit: Lutherus ex humilitate ita censuit, & scientiæ mendicitatem intellexit. Sed Princeps iterum sic obiecit: Si vos in scientia estis Mendici, quas ego diuitias Christianæ doctrinæ à vobis expectabo? ad quod respondit idem, qui ante: Intentio scribentis magis attendi debet, quam sola verba. Vt autem Illustrissimus Princeps intelligat, scriptori scientiam non defuisse, ecce librorum decem ampla volumina, quæ ipse pro Testamento posteris reliquit. Mox Princeps ita intulit dicens: Si itaque Tigurina Biblia à vobis reprobantur, si S. Scriptura requirit Propheticum & Apostolicum sensum, concedite mihi vestri Doctoris volumina legenda: quia ego otiosus esse non possum, sed quæro temporis ac ingenij honestam occupationem; & si necesse fuerit, precium librorum persoluam in Iaponico auro, &

munera superaddam. Tunc omnes pariter sibi Principique multum congratulati sunt. & honoris causâ totiusque Academiæ nomine dicta volumina Principi donaverunt, adhortantes ut sedulò peruolueret ea, in quibus doctrinæ Christianæ veritas contineretur.

Princeps post actas gratias deductus est ad vicinam arcem, quâ illi Elector deputauerat inhabitandam, ubi grande conuiuium instructum erat, in quo Saxonico more comedebant & bibebant usque ad mediam noctem. Et si enim Princeps sobrietatem coleret, populari tamen consuetudini sese accommodabat, ita ut paulatim disceret egregiè potitare, & magna pocula exhaurire, & quod amplius est Catechisticum vitrum vno haustu euacuare. Interim euolebat auidè Lutheri volumina, & cû aliquot septimanis legisset, scriben-

bendi modum stylumque diligenter obseruauit, maximè ex epistolis quibusdam, quas olim miserat ad Henricum regem Angliæ, ad Georgium ducem Saxoniam, ad Albertum Moguntiam electorem, ad Henricum ducem Brunsvicensè, ad Hollandicos Picardos & Anabaptistas, ad Heluetios sacramentarios & Tigurinos, posthac Principem cupido inuasit vindicandi se de ijs à quibus affectus iniurijs fuisset, scripsit igitur acerrimas literas & admodum mordaces in regem Angliæ totamque illius nobilitatem, deinde ad Hollandicos status, postremo ad Senatores & Academicos Tigurinos. Quod cum factum esset, Tigurini Hollandis, & Hollandi Anglis conquerebantur, asserentes hanc petulantiam non esse tolerandam: donec tandem Rex ipse legatos suos mitteret ad Hollandos & Tigurinos in-

formandos, deinde ad ducem Saxonie admonendum, quatenus ralem virum ex sua ditione propelleret, alioquin de sanguinolento bello timendum esse. Considerans autem Elector tres bellicosissimos populos conspirasse, ne forte cladem inueheret subditis suis, curauit hæc Principi intimari, rogans amicè vt propter vitanda pericula ad Imperatorem se conferret; huc vnicum esse cuius potentiam reliqui populi formidarent, & sub cuius protectione tutus latitaret, ab omnibus insidiatoribus immunis. Acquieuit Princeps consilio, & Viennam Austriæ profectus est: vbi cum Imperatori totum iter & statum suum exposuisset commèdatus est R.R.P.P. Societatis Iesu, qui illum melius informarent, & noua Fidei traderent fundamenta. Ex hisce cum intelligeret, quòd Angli, Holládi, Tigurini & Saxo-

nes

nes hæretici essent, quòd Lutherus
fuisset homo turbulentissimus, ut
pote qui totam Germaniam per-
turbasset, iussus est illorum opini-
onibus ac instructionibus renun-
ciare: quod ille statim credidit &
fecit, experientiâ propriâ edoctus.
Deinde informatus est de SS. Bi-
blijs, quomodo & à quibus sint le-
genda, & qualiter explicanda: nẽ-
pe iuxta Ecclesiæ mentem ac præ-
scriptionem; postremo admoni-
tus est, vnicâ ex quatuor retinere
uxorem, ac cæteras à thoro suo se-
parare, quæ tamen honestè habe-
rentur & pro statu suo elocaren-
tur, nisi mallent continentem du-
cere vitam; & in hoc casu illarum
sustentationi esse prospiciendum.
Princeps cum has condiciones læ-
to animo suscepisset, iterum iussus
est ediscere Christianæ doctri-
næ rudimenta, nempe Symbo-
lum, Decalogum, & Dominicam

orationen: in quibus Theologicae virtutes, id est, Fides, Charitas & Spes explicantur: & cum satis instructus esset, iamque ad S. Baptisma paratus, cum decentissima ac regali Legatione missus est Romam ab Imperatore ad Pontificem: ut ea in urbe baptizaretur, quae caput Ecclesiae est vniuersalis. Duci vix potest, cum quanto gaudio & honore Princeps Romam sit perductus, & quali beneuolentia à Christi D.N. Vicario fuerit susceptus, cum totius Cleri & populi Romani publicam ac festiuam congratulationem. Assignatum est illi palatium insigne in quo degeret, ubi à purpuratis Patribus & alijs Praelatis quotidie fuit visitatus, & pio colloquio recreatus; à Senatoribus etiam & diuersorum Principum legatis plurimum honoratus, qui omni die munera ad illum transmittabant. Habuit quidem adhuc Prin-

Princeps apud se suos Catechistas Viennenses, sed hisce tamen Pontifex honoris causa addidit alios ex collegio Romano, qui magis exemplis virtutum quam verbis eum confirmarent, & cum illo simul tractarent de Iaponica legatione instituenda. Erat verò tempus Quadragesimale quando Romæ varia exercitia pœnitentię frequentantur, quæ Principem summopere ædificabant & compungebant, ita vt integris tribus septimanis operam daret ieiunijs, eleemosynis, precibusque, deflens errorem suũ, quòd ab Anglo fuisset seductus; & gaudens de Diuina prouidentia, quòd Romam videre sibi obtigisset. Hoc loco ac tempore Princeps sensit longè alium spiritum, quàm prius Londini, Amsterdami, Tiguri aut Wittembergæ habuisset, & intellexit maximam differentiam esse inter legere superficiem

S. Scripturæ, & inter exercere opera pœnitentiæ ad gratiam Dei suscipiendam. Cùm tandem sacratissimum tempus Paschale appropinquasset, Sabbatho Princeps sacro Baptisinate ablutus est, cum magna solennitate: & die sequenti accepit SS. Eucharistiam in ipso festo Dominicæ Resurrectionis, candidas verò vestes portavit per octiduum, veteris Ecclesiæ more, atque in Dominica post Pascha Sacramento Confirmationis munitus est. Patrinus fuit Cæsareæ Maiestatis Legatus, à quo Petri nomen accepit in honorem Principis Apostolorum; Baptista erat ipse vicarius Christi; cum Principe baptizati sunt omnes famuli & ancillæ, qui ex Iaponia cum ipso venerunt. Vxor legitima ad Catholicam fidem perducta est, & Pontificiâ benedictione illi nouiter copulata. Abdicatæ etiam conuersæ sunt

sunt cum omni familia, & singulis optimè prouisum. Non fuit tale gaudium Romæ à multis annis; nam omnes campanæ Ecclesiarum pulsabantur, omnes Musici per choros distributi fuerunt, Ciuēs militares in armis, Clerus in decoro ornatu. Postquam Diuina officia absoluta fuerunt tam in festo Resurrectionis quam in Octauis, Princeps à Pontifice ad prædium inuitatus fuit, vbi Religiosi viri aliquot simul interfuerunt, quorum modestiam & sobrietatem, aliasque virtutes cum ante oculos haberet, tenerrimè lachrymatus est, & in hæc verba prorupit: O qualis spiritus & quanta gratia est in Ecclesia Christi! quamdiu apud Anglos & Hollandos, apud Tigrinos & Wittenbergenses mansi, nihil sapiebam nisi carnem & sanguinem, edere ac bibere, ac voluptatibus indulgere: nunc verò omnia

omnia ista mihi nauseam pariunt, & omnia visibilia contemno, nihilque gratus esset quam inter Religiosos viros Deo soli deservire, si vxor consentiret; cui etsi relinquam ius coniugale, nihilominus lætus moriar, quod factus sim in Ecclesia Romana Christianus, & huic Ecclesiæ cum omni familia incorporatus; lætor præcipuè, quod charissima coniux transierit ad veram Religionem, teneatque mecum eiusdem Fidei doctrinam. atque vtinam liceat mihi aliquando pro nomine & honore D. N. Iesu Christi sanguinem profundere, & tyrannorum supplicia sustinere! Hæc dicens subtricit. Quid verò ulterius cum hoc Principe actum sit, non est huius loci narrare: illud subtricare non possum, quod hæretici magno dolore fuerint affecti, postquam hæc omnia per vniuersam Europam fuissent diulgata: quod

quod scilicet hunc Principem non potuerint perducere ad suam sectam, sed id nos neutiquam admiramur, qui scimus conuersionem Gentium soli orthodoxæ Ecclesiæ à Prophetis promissam, & à Deo concessam fuisse. Est equidem vna ex illustrioribus Ecclesiæ notis & ornamentis, quæ illi sponsus Christus donauit, qui cum Patre & Spiritu sancto sit benedictus Deus in sæcula sæculorum Amen.

INSTRVCTIO.

AD rem aliquã benè intelligendam non parum valet, si nominum seu verborum significationes ritè cognoscamus, & si scriptor mentem suam scopumq; insinuet Lectori. Vtrumque nunc faciendum erit, ne cuiquam cauillandi & calumniandi ansa detur. Titulus igitur narrationis huius hic est, *Parabolicam Paradigma*: & vtrumque nomen

nomen à Græcis mutuatum est; Parabola equidem idem est quod similitudo, & Paradigma idem quod exemplum: & dicere possemus, *exemplum similitudinis*; Hoc genere doctrinæ vsus est Christus in Euangelio, vt patet ex plurimis locis. de X. Virginibus, de seminantibus, de negotiantibus, de nuptijs, de quæ alijs rebus; imò de Lazaro & diuite, an historia sit, an parabola, inter scriptores disputatur. Parabola igitur non est propriè historica narratio, quæ realiter facta sit: sed ingeniosa introductio alicuius rei, quæ aliquando fieri posset aut potuisset: in qua tamen vel mysteria Fidei, vel morum documenta, aut occultè insinuentur, aut palam exponantur. Sicuti etiam aliud est doctrinæ genus, quod *fabulas seu apologos* appellamus, quo *Aesopus* fuit delectatus: in quo genere bruta animantia (vel etiam insensibiles

crea-

creaturæ) introducuntur, ad hominem rationalem moraliter erudendum. Sed ad parabolas reuertamur, & præmissam narrationem explicemus.

Totum quod hic refertur, nunquam contigit: quia nullius scriptoris auctoritate fulcitur; fieri tamen potuisset, aut adhuc temporibus futuris accidere posset: quia nihil impossibile comprehendit. Scimus enim Iaponiam esse, & in eam Catholicos Sacerdotes penetrasse, & multos ex populis & Nobilibus conuertisse: scimus etiam quendam Iaponiæ Principem suos Legatos Romam misisse sub Paulo V Pontifice, & ad S. Baptisma anhelasse; scimus præterea ad eam Insulam & Anglos & Hollandos crebrius nauigare, quin etiam Catholicæ Religionis successum aliquando impedire: vt constat ex literis R.R. Patrum Soc Ies. scimus deni-

denique in quo statu Religionis nunc versetur Anglia, Hollandia, Heluetia, Saxoniaque: ita vt nullus conqueri possit de iniurijs illatis in hac parabolica narratione.

Scopus Parabolæ est, ostendere diuersum effectum, quem aliquis Gentilis consequi posset ex lectione S. Scripturæ, & quam sapienter Ecclesia Catholica Catechumenis tradat symbolum Apostolorum. Quia enim in præcedenti discursu egimus de hisce alijsque considerandis, volui hæc omnia per similitudinem aliquam illustrare ac declarare in qua etiam similitudine Lector ingeniosus multa posset obseruare, & ad suam trahere eruditionem, de quibus breuiter agemus.

1. Obserua quod sola Ecclesia Catholica Romana acceperit à Christo potestatem ad Gentes conuertendas. Sic enim à Prophetis præ-

prædictum est, & confirmatur ex
historiæ Ecclesiasticæ amplissimo
theatro. Qui hac de re cupit legere
vberiora, videat doctissimi viri *Tho-*
mæ Bozj eruditissimos tomos de si-
gnis Ecclesiæ, præsertim lib. 3. 4. & 5.

2. Accipe tabulam Geographi-
cam ante oculos tuos, & vide in il-
la totius mundi delineationem, id
est, Asiam, Africam, & Europam,
& considera singularum partium
regiones; reuolue postmodû præ-
teritorum temporum Annales, &
videbis ea esse verissima, quæ dixi
de Gentium conuersione. sed ac-
cedamus ad Europæ Prouincias
notiores; Quis Angliam conuer-
tit? S. Gregorius PP. id est, per
discipulos suos. Quis Hassis &
Thuringis prædicauit? S. Bonifa-
cius Episcopus. ordinatus Romæ
à Pontifice Gregorio II. & ab
eo in hanc messem cum autho-
ritate destinatus. Quis Hollan-
dis

dis euangelizauit? S. Willebrordus Episcopus Romę consecratus. Quis Saxonię primos Episcopos dedit? D. Carolus Magnus primus Imperator ex Germanis, ex voluntate Summi Pontificis & consensu. Quis Danos, Suecos & Noruegios erudiuit in fide? S. Ansharius a Romano Pontifice ordinatus. Et simili modo asserere ac probare potero de prouincijs omnibus totius Europę.

3. In eadem tabula peculiariter intueri Iaponiam, insulam remotissimam: & considera admirabile consilium Dei, & latens mysterium in S. Scriptura.

Lo quippe tempore, quo Europam nouę hęreses obscurarunt: Deus Ecclesię suę ministros misit ad illuminandum populum, qui in tenebris sedebat. Talibus ministris inclamat propheticus sermo hisce verbis: *Ite Angeli veloces ad gentem*

conuulsam & dilaceratam; ad populum
terribilem post quem non est alius: ad
gentem expectantem & conculcatam,
cuius diripuerunt flumina terram eius.
Isaia cap. 18.

4. Considera, quòd ex hisce
Angelis fuerit Franciscus Xauerius
Societ. I E S V Sacerdos, & vnus ex
primis decem Fundatoribus: qui
velocissimo cursu, id est, breuissi-
mo spacio decem annorum Indiã
& Iaponiam peruasit euangeli-
zando, & multas alias regiones &
insulas sua doctrina illustrauit, &
aliquot millia gentium baptizan-
do in Ecclesiã ouile adduxit. Et tu
simul hoc loco expende apud ani-
mum tuum in secretis conscientia
tuã, an tutius velis huic tam sancto
viro, virtutibus & miraculis clarif-
simo, in Fidei & salutis æternæ ne-
gotijs adhærere: an porro auscul-
tare ijs, qui se ab Ecclesia segrega-
runt, & consequenter in tenebris
am-

ambulant, & qui hucusque nec vnum quidem ex gentilibus conuere potuerunt, nec vnquam conuertent. Quam inexcusabilis eris ô homo si ad ea cæcutias quæ Deus tam manifestis & publicis indicijs ostendit, & quasi ex porrecto digito demonstrat Ecclesiam suam, cui credere & obedire debeamus, & quam ille nunquam errare permittet.

5. Considera, quod in S. Scriptura Iapones non tantum generaliter insinuentur, sed etiam singulariter nomine suo exprimentur. Non enim tantummodo dicit Deus: in persona Prophetæ sui, *Me Insula expectabunt, & brachium meum sustinebunt.* Isaïæ cap. 5. v. 5. Sed etiam distinctius loquitur, cum ait: *Mittam ex eis qui saluati fuerint, ad gentes in mare in Africam & Lydiam tenentes sagittam: in Italiam & Græciam & Insulas longe: ad eos qui non au-*

diern
mea
gent
Inte
I
Tha
Tobe
ge.
tit?
tam
& L
uan
uif
voc
qua
mè
No
pen
int
e
tab
Ca
tud
Eu

derunt de me & non viderunt gloriam
meam: & annuntiabunt gloriam meam
gentibus. Quem locum veteres 70.
Interpretes sic transtulerunt;

Emittam ex eis Saluos in Gentes
Tharsis & Lud & Phud, & Mosech &
Tobel & in Graciam, & in insulas lon-
ge. Xantes verò Pagninus ita ver-
tit? Isaia cap. vltimo seu 66 Mit-
tam eis euasores ad Gentes Tarsis, Pul-
& Lud trahentes arcum, Tubal & Ia-
uan, ad Insulas longinquas. Ecce audi-
uisti Iauan, & quomodo per hanc
vocem Iaponia insula insinuetur, de
qua hucusque loquor, ingeniosissi-
mè illustrat Bozius lib. 20. cap. 3.
Non igitur ineptè Iaponiæ Princi-
pem ego in præcedenti parabola
introduxi.

6. Considera in Geographica
tabula etiam nouum orbem (qui
Carolinus vocatur) & sua magni-
tudine certat cum Asia, Africa &
Europa simul. Habet equidem Im-
peria

peria duo. Mexicanum & Peruanum, Reges plurimos, & populos innumerabiles. In hunc orbem Romanus Pontifex misit diuersos Religiosos, qui exiguo temporis spacio aliquot centena hominum millia baptizarunt. De hoc orbe tibi narrare possem multa mirabilia. quæ non sunt huius loci; tu tantum id penitus tibi persuadeas, quod Gentium conuersio non fit nisi apud Ecclesiam Catholicam Romanam, in qua si consistis, gaude & gratias age Deo: si extra illam te inuenis, citò citius ad illam te accipias: quia extra hanc non est salus, neque Christus te agnoscet inter oues suas, si contempseris ouile illius.

7. Considera, quod Christus Iudex in suo tribunali hædos damnabit, & oues saluabit *Matth. 25.* Labora igitur vt sis inter oues, & salutem consequaris: præstante eodem

dem D. N. Iesu Christo, qui cum Patre & Spiritu sancto fit benedictus in sæcula sæculorum, Amen: qui omnes nos illuminare dignetur, & ad vitam æternam perducere, per amplissima Merita vitæ & Passionis suæ. Amen Amen.

P A R S I V.

In qua differitur

DE IERUSALEM VET-
TERI ET NOVA.

INter cæteras Ecclesiæ figuras admodum excellit Vrbs *Ierusalem*, in cuius voce ac typo ita ludunt & iubilant sacri Prophetæ, quasi in illius contemplatione fatiari minime possint. Nam quoties obsecro eam appellat Psalmista? quantum in ea recreatur Isaias? de reliquis Prophetis quid dicam? vnus Ezechiel à capite 40. vsque ad finem libri, ita eam describit, vt applica-

H tio

tio partium metropoli Iudæorum nequeat conuenire, Quapropter *S. Hieronymus* huius descriptionis explicationem reformidabat, veluti in extricabilem Labyrinthum, Idem sensit *S. Gregorius* Papa. Et ipsi Iudæorum *Rabbini* hoc loco tanquam stupidi & attoniti consistunt. Sed ipse *Ezechiel* admirabili sententia & profundo mysterio totam visionem suam ita concludit: *Et nomen Ciuitatis ex illa die, Dominus ibidem.* Hoc est quasi totius epistolæ hieroglyphicæ insigne sigillum & symbolum magni Regis, qui eam epistolam suo Propheta tanquam scribæ & amanuensi dictauit. Et sicuti *Messias* ab *Isaia* cap. 7. vocatur *Emmanuel*: id est nobiscum Deus: ita *Ecclesia* illius nominatur *Dominus ibidē.* Imò quemadmodum *Angelus Gabriel* ex *Diuina* autoritate nomen illud propriè enunciauit, & hunc *Isaia* locum

cum clarissimis verbis illustravit, dicens ad B. V. Mariam: *& vocabis nomen eius Iesum, Luc. 1.* quæ ipsissima verba repetijt loquens ad Iosephum titubantem *Matt. 1.* ita non deest insignis Scriptor qui hoc Civitatis descriptæ propheticum nomen explicet de vrbe Romana, quatenus est caput Ecclesiæ uniuersalis. Et omnino necesse est, vt nomen illud conueniat alicui vrbi celebri ac spectabili, quæ reliquas antecellat in orbe Christiano: sed talis non est præter Romam, ergo videtur illi nomen hoc aptissimè accommodari. Accedit, quod Diuina Prouidentia (quæ omnia sapientissimè disponit) factum sit, vt Hierosolymæ vrbis ac templi præcipua ornamenta Romam translata sint, & in publico triumpho solenniter circumportata. Nunquid enim facta quædam habent voces suas: præsertim quæ Diuinitus ordinan-

dinantur? scimus vero hanc cladem Iudæorum urbis ac templi prædictam à Prophetis, ac cælitus missam propter crudele facinus in Messiam commissum. Sicuti igitur casu aliquo Ierusalem non est vastata, ita etiam ornamenta Reip. Iudaicæ non sunt fortuitò translata Romam. In hac enim translatione tacitis verbis loquitur Deus quasi diceret:

Haëtenus veteris Ecclesiæ caput fuit Ierusalem, de cætero Ecclesiæ nouæ caput erit Roma. Quod vt orbis terrarum vniuersus sciat & agnoscat, ipsa potiora Iudæorum insignia volui Romam transferri. Hoc Dei admirabile consilium omnes merito considerare, & magnis laudibus prosequi debemus. Sed ipsa ornamenta prius referamus ac intueamur,

1. Lex Moysis cum velis purpureis posita in Capitolio Iouis.
2. Mensa aurea ponderis talenti magni.

magni, quæ stabat olim in Templo.

3. Candelabrum aureum similiter Templi pars decora: utraque posita in Templo pacis Romæ teste Iosepho lib. 2. cap. 24.

4. Rex ultimus Agrippa Romanam ultro neus migravit, & ibidem obiit, ut reor.

5. Nec dubium, quin ex genere Aaronis plurimi in hoc triumpho Romæ fuerint occisi.

6. Arca fœderis cum thesauro suo, id est, cum virga Aaronis & tabulis Moysis, adhuc Romæ servantur in Ecclesia S. Ioannis de Laterano, ut Adrichom. affirmat.

6. Quatuor columnæ, & panes propositionis, & alia vasa templi similiter Romæ ostenduntur. Idem: Iste triumphus contigit an. Chr. 72. Kal. Iul. cum S. Petrus Princeps Apostolorum suam Cathedram Romæ collocasset ante annos 28.

& ante annos tres, cū Coapostolo suo S. Paulo eandem urbem sanguine suo purpuratam consecrasset, & mirifico splendore illustrasset. Ab eo tempore gloriosum fuit omnibus Christianis Regibus & Principibus Romam vidisse, & Sanctorum Apostolorum limina honorasse, ipsumq; Christum Dominum nostrum in suo Vicario pedum osculo salutasse. Hoc prius pręuiderat in spiritu Isaias cap. 60. dum ait: *Et venient ad te curui filij eorum qui humiliauerunt te, & adorabunt vestigia pedum tuorum, qui detrahebant tibi & vocabunt te Ciuitatem Domini, Sion Sancti Israel,* & cap. 49. *Et erunt Reges nutritij tui, & Regine nutrices tuae, vultu in terram dimisso adorabunt te, & puluerem pedum tuorum lingent.* De quibus omnibus pulcherrimè philosophatur Thomas Bozius lib. 17. cap. 6. & lib. 20. cap. 4. & 5. de signis Ecclesie.

Vt autem S. Ezechielis descriptio-
nem clarius intelligamus, recur-
rendum erit ad ea quæ D. Ioannes
refert in sua Apocalypsi cap. 21. vbi
ad Ezechielis visionem collimat, vt
Alcazar non frustra opinatur; quã-
uis distinctio quædam sit adhi-
benda. Est equidem Ecclesia mili-
tans & triumphans, & vtraque sub
voce Ierusalem continetur. Idcir-
co licet S. Ioannes de militanti Ie-
rusalem agere videatur, alius tamen
interdum volat, & quædam
eructat quæ de triumphanti tan-
tum intelligi debent. Sed hæc alte-
rius loci erunt, nunc reuertor ad
Ecclesiam militantem, ad Ierusa-
lem Christianam, de qua Prophe-
tæ vaticinati sunt, quod esset dila-
tanda per 4. plagas mundi. Hinc
Isaias ait cap. 54. *Dilata locum tentorij
tui, & pelles tabernaculorum tuorum ex-
tende ne parcas, longos fac funiculos tuos,
& clauos tuos consolida; ad dexteram*

enim & ad læuam penetrabis, & semen tuum gentes hereditabit. Quod licet Apostolorum tempore impleri ceperit, nostro tamen quoque sæculo fieri videmus. Nam ad dexteram quasi est India Orientalis cum regionibus & insulis adiunctis: ad læuā verò mundus nouiter reperi- tus siue India occidentalis; & nunc peruenerunt Euangelici Prædicatores vsque ad Chinas de quibus Isaias prædixit cap. 49. *Ecce isti de longè venient, & ecce illi ab aquilone & mari, & illi de terra australi, siue, de terra Sinarum, vt Cornelius vertit, illustrat, & propugnat. Ad hosce extremos populos anhelabat S. Franciscus Xauerius. sed post ipsi alij penetrarunt, de quibus agit Nic. Trigautius in historia Sinenfi. Quin etiam cum Ieremia Propheta cap. 10. gloriari posset Ecclesia, & dicere: Argentum inuolutum de Tharsis affertur, & aurum de*

ophaz:

ophaz: opus artificis & manus erarij:
hyacinthus & purpura indumentum eo-
rum, opus artificum vniuersa haec. Quo
loco per nomina Tharsis & Ophaz
seu Ophir, vtramq; Indiam intel-
ligi volunt. Et licet Salomon Rex
Iudæorum olim miserit naues suas
in hasce regiones, vt Serar. in 3. Reg.
10. exponit, & Pineda in præuio Sa-
lomone latius prosequitur: ista ta-
men nauigatio postmodum inter-
missa est, quousque Hispani & Lu-
sitani eam instaurarunt; & hac via
simul introducuntur Catholici Sa-
cerdotes, qui lucem Euangelij po-
pulis annuncient. Et licet Hollan-
di & Angli aurum & argentum
quoque ijs in locis quærant nemi-
nem tamen conuertunt vel bap-
tizant, quod certè profundiori indi-
get consideratione. Mundus enim
non ex voluntate hominum regi-
tur, sed ex consilio Dei, qui Eccle-
siam suam Prophetis & Aposto-

licis notis exornat, & hæreticos in
terrena substantia corroganda oc-
cupatos relinquit. Quia enim que-
dam aliquando faciunt opera bo-
na in eleemosynis erogandis, &
circa iustitiam obseruandam, aut
alia huius generis: mercedem ac-
cipiunt in rebus terrenis, cæterum
spiritualia cælestiaque præmia Ec-
clesiæ filijs reseruantur, vt non tan-
tum seipso saluos faciant, sed alios
etiam trahant secum, veluti Pesca-
tores in Sagena plurimos post se
piscem trahunt, de quibus Pesca-
toribus prophetauit *Ieremias* cap. 16.
v. 16. & *Ezechiel* cap. 47. v. 10.

P A R S V.

In qua proponuntur.

D V O D E C I M C O N S I -
D E R A T I O N E S.

I. **E**Xpende diligenter verba Isa-
iæ cap. 40. vbi ait in persona
Dei: *Leuate in excelsum oculos vestros,*
Et vi-

& videte quis creauit hac. vbi prouocantur Iudæi ad considerandum opus Creationis. Ego te allicio ad contemplanda opera Diuinæ gubernationis, inter quæ refertur mirabilis fundatio, propagatio, & dispositio Ecclesiæ Christianæ, cuius Deus singularem curam gerit tum propter suam bonitatem & promissionem, tum propter illos qui sese illius tutelæ peculiariter commiserunt, ex Fidei infusæ lumine, impulsu & calore: quos tanta Maiestas nunquam deseret, & quorū absque dubio maiorem rationem habebit quàm volucrum & liliorum: ad quæ remittit nos Sapientia æterna, cuius infallibili decreto statutum est, vt nec capillus de capite suorum Apostolorum perire posset absque voluntate Diuina.

2. Si non sentis te satis excitari ex Diuina assertionem, reflecte oculum mentis ad lumen naturæ, &

huius magistrōs auscultā, Aristotelem dico & Platonem, Senecam & Plutarchum, & alios Philosophicæ professionis? Audi obsecro Ciceronem ita tibi loquentem: *Quis est, qui cum oculos in cælum sustulerit, Deum esse non sentiat?* Hæc absque dubio ille protulit & intellexit de visibilibus rebus, id est, de ornatu & motu cælorum, de claritate stellarū, de solis splendore. &c. Simili modo audi virum Catholicum tibi inclamantem: *Quis est, qui cum oculos in Ecclesiam sustulerit, Deum esse non sentiat?* vbi enim tot mirabilia fiunt, quæ sola virtute Diuina efficiuntur, ibi necesse est Deum non tantummodo adesse, sed etiā peculiariter operari.

3. Ne longis ambagibus te circumducam, audi quæ dico. Si solem tibi ostendo, nunquid eum à minoribus stellis discernes? si palatium splendidissimum demon-

stra-

strauero, nunquid pluris æstimabis
quàm tuguria & casas rusticorum ?
quod si Romam videris, nonne il-
lã præferes cunctis Italiae vrbibus ?
Ita cogitabis de Ecclesia Christi,
quam clarissimè & distinctissimè
tibi sacra eloquia ostendunt. Et om-
nino necessè est, vt Ciuitas sit ali-
qua manifesta : quemadmodum
Ierusalem fuit post Salomonem &
Zorobabelem; quia etenim Eccle-
siae filij sunt visibiles, sequitur vt
habeant visibilè Matrem, in cuius
sinu & prouisione conquiescant.
Qui Ecclesiam inuisibilè statuunt
multis se illaqueant nodis, donec
apertè visibilem agnoscant.

4. Cùm animo tuo persuasum
fuerit, quòd Ecclesia Christi visibili-
lis sit (quemadmodum argumentis
plurimis doceri & probari potest)
tunc necessè est vt per differentes
certasq; notas hanc visibilem Ec-
clesiam inquiras. Inter varias no-

tas hæc vnica est, quòd vera Ecclesia potestatem habeat conuertendi Gentes, & quòd reges Gentium cõuersi huic Ecclesiæ reuerentiam & obedientiam præstent, & quòd legationibus muneribusque eandem colant (sicuti paulò ante ex oraculis Prophetis audijsti ac degustasti) atque ex hisce concludes hanc notam nulli Ecclesiæ conuenire, nisi Romanæ.

¶ 5. Considera, quòd animæ rationalis conuersio sit opus Dei peculiare & manifestum. Est autem duplex conuersio, vna qua homo se conuertit ab erroribus ad veritatem, altera qua se conuertit à peccatis ad statum gratiæ & salutis. Et hanc conuersionem vocare licet non tantum opus Dei singulare, sed miraculum, id est, opus supra naturam, nemo enim illustrat, nemo iustificat mentem humanâ, nisi solus Deus, vt causa principalis

lis: quamuis ipse vtatur Angelis
feu hominibus tanquam instru-
mentis dispositiuis.

6. Considera, quòd Gentes i-
dololatræ indigeant vtraque con-
uersione. Sedent enim in profun-
dissimis tenebris, quia Deum verū
ignorant: hærent quoque in gra-
uissimis peccatis, quia diabolo &
idolis seruiunt, & affectibus illicitis indulgent. Hæc ita se habere,
nemo ignorat: qui Gentium ritus
& historias legit. Quando igitur v-
nicus Religiosus tam cæcas, tam
impias & barbaras gentes (quales
sunt in India occidentali, vbi hu-
manis carnibus vescuntur & alia
horrenda scelera committunt) suis
concionibus & adhortationibus tā
copiosè conuertit, vt decennij spa-
cio ad Christi ouile perducatur plus-
quā centena millia: hoc euidentis si-
gnum est ibi Deum adesse & ope-
rari per suum instrumentum. Cum
verò

verò Deus falsis Doctoribus non præbeat testimonium. aut adiutorium vel qualemcumque fauorem pro falsitate propaganda. (non enim communio vel coniunctio lucis Diuinæ cum tenebris humanis) inde concludes rectissimè ralem Religiosum esse instrumentū veritatis & ipsius Dei, & Fidei veræ cultorem, & Ecclesiæ orthodoxæ membrum. Quocirca si illius Religiosi fidem amplexus fueris & imitatus non poteris à veritatis & salutis scopo aberrare, sed iam consistis in ea via, quæ te ducat ad vitam æternam.

7 Accipe vitam S. Francisci Xaverij de Societ. Iesu, vel B. Ludovici Bertrandi Dominicani, vel P. Martini de Valentia Franciscani & inter legendum observa. quam felici successu tot millia gentium converterint. Deinde inuestiga, cuius Ecclesiæ illi Doctores adhæserint &

& ministrarint, & à quibus legitimis superioribus missi fuerint: & cum intellexeris hosce fuisse filios Ecclesię Romanę, & iussu vel consensu summi Pontificis à suis Prælati esse missos ad prædicandum: concludes quod Romana Ecclesia sit vera Ecclesia Christi: Nisi enim talis esset, nunquam Diuina Sapiencia hisce Legatis suam addidisset autoritatem, suamq; ipsis gratiam contulisset in Gentium conuersione. Quia (vt semel pro semper dicã) Deus nõ cooperatur malo, quia nihil magis suę Bonitati contrariũ est: nec cooperatur falso, quia nihil ita veritati suę aduersatur.

8. Nolo te remittere ad veteres historias legendas, considera tantum ea quę nouissimis hisce temporibus acta sunt & adhuc fiunt in Gentium conuersione. Non ignorabis, quod V Vittenbergæ incepit noua dogmata Lutherus,
Tigu-

Tiguri Zuinglius, Geneuæ Calu-
 nus. Inquire igitur an post annum
 Christ. 1517. aliquis ex hisce locis
 profectus fuerit ad Idololatra-
 gentes, easdemque Euangelica lu-
 ce illustrarit. Inquire similiter, an
 eiusmodi Gentes miserint vn-
 quam Legatos vel munera ad præ-
 dicta loca, in recognitionem Fidei
 acceptæ, vel in signum Fidei susci-
 piendæ. Cum verò inueneris talia
 nunquam contigisse, reputabis in
 illis Ciuitatibus Ecclesiæ veræ ca-
 put seu præsidem non residere.
 Audi Christi verba Luc. II. *Qui non
 est mecum, contra me est: & qui non col-
 ligit mecum, dispergit.* Ita hæretici nō
 colligunt Gentes ad Ecclesiam,
 sed oues potius ex ouili turbant
 ac dispergunt: id est, nullum Ido-
 lolatram conuertunt, sed multos
 Christianos & Catholicos sedu-
 cunt. Vnde Christus bono Pastori
 furem & latronem opponit, Ioan.

10. & subiungit: *Fur non venit, nisi ut furetur, & mactet & perdat.*

9. Vide, quanta admiratione dignū sit, quod hæretici cæcos habeant oculos ad Ecclesiæ clarissimum splendorem perspiciendum. Ipsa nunc fulget in India, Iaponia & China: ipsa refulget apud Abyssinos in Æthiopia: ipsa resplendet per Brasiliam & nouū mundum: & hi radij solares ab Ecclesia & vrbe Romana producantur: & tamen hæretici nec ipsos radios vident, nec lumen solare intuentur, sed oculis clausis contra luminis fulgorem rebellant. Tu autem ad alios te compone mores, & operibus Diuinis da honorem, tuæque prospice salutem. Aures igitur & oculos aperi, id est, audi Prophetas, & intue Ecclesiam; huic Prophetæ testimonium dederunt, priusquam fundata esset: & vbi que iam illa resplendet, ut occultari non queat.

Est

Est enim Ciuitas supra montem posita, & D. Ioannes *apocal.* 21. eleuatus est in montem altum, in quo vidit Ciuitatem sanctam Ierusalem habentem claritatem Dei.

10. Accipe Isaiam Prophetam, & consideratè tractim que lege caput 60. & postea iterum reuoca ad mentem verba il a v. 11. *Et aperientur porta tue iugiter: die ac nocte non cludentur, vt afferatur ad te fortitudo Gentium, & Reges earum adducantur.* vt autem ex hac lectione maiorem accipias fructum, quædam pro fundamento annotabis. 1. quod Deus per Prophetam loquatur ad Ierusalem. 2. quod ista nequeant accommodari metropoli aut genti Iudæorum. 3. quod necesse sit vt exponantur de Ecclesia Christiana. 4. quod peculiariter conueniant Ecclesiæ Romanæ, quæ est Mater omnium Ecclesiarum. 5. quod omni tempore, id est, singulis sæcu-

sæcu-

ſæculis Gentes quædam ad Eccleſiã ſint perducendæ; hoc eſt enim, *aperientur porta tuæ iugiter. 6.* Quod Conuerſio Gentium non ſit tantum inſtituenda in tempore proſpero, ſed etiam aduerſo: & hoc eſt, *die ac nocte non claudentur.* Quod non Gentes ſolummodo, verum etiam Reges earum ſint ad Eccleſiam adducendi. Hoc igitur Iſaiã caput non ſuffragatur Lutheranis aut Caluiniftis, ſed Catholico-Romanis.

II. Eſt Eccleſia hæc Romana varias habuerit clades & aduerſitates: ego tamen duas præcipuè conſiderandas ante oculos ponã, vnã quam intulit Mahometes & alteram cuius auctor Lutherus; & forſan huc oculum Propheticum coniecit Pſalmiſta dum ait: *Exterminauit eam aper de ſylua & ſingularis ferus depaſtus eſt eam.* Pſal. 79. loquitur de vinea Domini per quam Eccleſia

clesia designatur, Christo affirmá sint
 re; forsan etiam huc collimat A polto
 pocalyptica Prophetia de bestij est, T
 duabus, quarum altera ascendit de extr
 mari, altera de terra cap. 13. Scimus 12
 enim quòd Arabia iaceat inter ratas
 mare rubrum, Sinum Persicum & meo
 Indicum; & quòd Saxonia sita sit incl
 in terra continenti. Mahomet igitur ni, p
 tur Arabs Ecclesiam Orientalem quim
 exterminavit, & Lutherus Saxo te ea
 Occidentalem depastus est in pla eius,
 ga septentrionali: sed mox magna de m
 consolatio adiungitur cap. 14. nam pecc
 cum Agno sunt 144. millia, & Ang den
 gelus quidam portat Euangelium Sep
 æternum pro prædicatione noua, Nu
 tum denique cecidit Babylon illa cla
 magna. Ex quibus tria colligo nisi
 meam instructionem. 1. quod a qui
 liquot millia hominum sint vita
 uertenda ad Ecclesiã, quæ est Mons qu
 Sion; 2. quod hunc in finem Ange per
 li, id est, Legati seu Apostolici viri lar
 sint

sint mittendi ex hoc monte; 3. quod
postea Babylon sit destruenda, id
est, Turcicum Imperium omnino
extirpandum.

12. Post tantas clades confide-
ratas & deploratas, audio in corde
meo resonare Isaiam cap. 40. &
inclamare: *Consolamini, consolami-
ni, popule meus, dicit Deus vester. Lo-
quimini ad cor Ierusalem, & aduoca-
te eam, quoniam completa est malitia
eius, dimissa est iniquitas illius: suscepit
de manu Domini duplicia pro omnibus
peccatis suis.* Quia propter præce-
dentia peccata tam Orientales quã
Septentrionales puniti fuerunt.
Nunquam enim Deus hæreses &
clades ante prædictas permisisset,
nisi culpa grauis hoc meruisset. &
quidẽ nulla grauior est pœna huius
vitæ, quam excæcatio mentis: per
quã homo amittit lumen gratiæ, &
permittitur in suis tenebris ambu-
lare. Fames, bellum, pestis: pecca-
torum

torum pœnæ sunt, & propter peccata infliguntur: sed corpus tantum lædunt, & animam sanant. Iam contra hæresis animam vulnerat, dum corpori suas voluptates indulget. Promittitur igitur Ecclesiæ magna & singularis gratia, post duplicatas clades. Expendamus paululum hanc gratiam, & investigemus Diuinas consolationes. Qua in re possem esse copiosus ac effusus, sed paucissimis verbis plurima compræhendã; ausculta igitur ac perpende, Dum Mahometes Orientem vastat, Deus septentrionem illustrat; quando Lutherus septentrioni nebulam immittit, Deus Ecclesiæ suæ aperit & donat nouum & amplissimum orbem. Erumpamus igitur in vocem laudis & gratiarum actionis, & cum Isaia dicamus cap. 49. *Laudate cali, & exulta terra, iubilate montes laudem: quia consolatus est Dominus populum*

pulum suum & pauperum suorum miserebitur.

P A R S VI.

In qua sunt

SEPTEM PRECA-
TIONES.

Hucusque bone Lector, introduxi te ad lapidem Philosophicum inuestigandū, & inuitavi te ad illum conspiciendum: nunc porro vias rectissimas ostendam, vt illum assequaris. Quid enim proderit Negotiatori, si gemmam preciosissimam inueniat inter arenas maris, aut pulueres terræ: eandemque à longè aspiciat resplendentem, & anhelo corde concupiscat: si tamen consequi nequeat, vel quia scopuli periculosi, vel quia impenetrabiles viæ sese interponunt: aut certè quia est fundi Dominus potens, sine cuius voluntate

I & fauo-

& favore non liceat gemmam istam atrectare, multo minus auferre. Ita omnino agitur circa lapidem nostrum, cuius possessor est Rex potentissimus, à quo oporteat illū humili prece emendicare. Ad hæc melius cognoscenda, scire oportet, quod triplex sit scala exercitationis spiritualis, seu contemplatiuæ vitæ; quæ consistit in legendo, meditando & orando. Lectio enim recolligit & pascit mentem, meditatio illustrat & inflamat, oratio ineffabilibus epulis satiatur, replet & contentat. postquam igitur de duabus primis partibus obiter egimus, restat vt ad tertiam transeamus. Hanc quia multi negligunt, nunquam perueniunt ad cognitionem veritatis: quantumuis proluxa lectione ac inuestigatione seipsos crucient ac eneruent. Quia nobilissimum medium, & maximè necessarium, vel non volunt

lunt vel non sciunt accommodare, nempe humilem orationem. Ad huius virtutis exercitium multanos impellunt.

1. Quia pauperes sumus & miseri, imò vilissimi mendici.

2. Quia Deus est fons veritatis & gratiæ, & omnis boni.

3. Quia Deus sic ordinavit, ut per orationem illius bona consequamur.

Dum igitur homo considerat & agnoscit suam inopiam, & è contra diuitias & liberalitatem Dei: dum etiam attendit sibi necessitatem orandi impositam: facit instar mendicorum, ne fame pereat & ob suam negligentiam fiat sui ipsius homicida. Quapropter opus est, ut superbus homo se humiliet coram Deo. Hæc humilitas plerumque hæreticis deest, & idcirco in tenebris suis sua culpa perseuerant. Tu verò quisquis lapidem

dem secretissimum imo Sacratissimum consequi exoptas, humiliter profundè, & supplicabundus ad Christum Dominum nostrum accede. vt autem citius exaudiaris, ipsius amplissima merita per te interpone, & pro mysterijs Redemptionis nostræ illi gratias age: tum deniq; cum omni reuerentia confidenter postula, quod est tibi ad salutem necessarium: & ipse replebit in bonis desiderium tuum. Prius tamen peccata tua agnosce, de ijs dole, & veniam pete, dicens flexis genibus & vultu in terram demisso Psal. 50. *Miserere mei Deus.* (Plerumque enim qui hæresi sunt inuoluti, sunt etiam alijs peccatis multis defædati) deinde subiunges Psalmum 66. *Deus misereatur nostri:* tum denique vnâ ex hisce Orationibus, prout dies assignata occurret.

O R A-

ORATIO PRIMA

Pro Feria secunda.

GRatias ago tibi, O suauissime
Domine IesuChriste, pro ama-
bilissima Infantia & Pueritia tua :
per quam te humiliter rogo, vt me
miserum peccatorem respicere, a-
nimam meam à vitijs ac tenebris
liberare, eandemque tua gratia &
tuo lumine perfundere digneris.

O Emmanuel, Rex & Legifer
noster, expectatio Gentium, & de-
sideratus earum : veni ad saluan-
dum nos Domine Deus noster.

ORATIO SECUNDA

pro Feria tertia.

GRatias ago tibi, O Illustrissime
Domine Iesu Christe pro cæ-
lesti prædicatione & doctrina tua:
per quam te humiliter rogo, vt me

ab errorum tenebris eripere, & ad
 veritatis cognitionem transferre
 digneris. O Sapientia, quæ ex ore
 Altissimi prodijsti, attingens à fine
 vsque ad finem fortiter suaui-
 tate disponens omnia: veni ad do-
 cendos nos viam prudentiæ.

O R A T I O T E R T I A

Pro Feria quarta.

Gratias ago tibi, O clementis-
 sime Domine Iesu Christe, pro
 miraculis & miserationibus tuis,
 quibus tuam doctrinam corrobora-
 rasti, & morbos varios sanasti: ro-
 gans suppliciter, vt meas infirmi-
 tates curare, meaque tenebras il-
 lustrare digneris. O Adonay, &
 Dux domus Israël, qui Moyfi in i-
 gne flammæ rubi apparuisti, & ei
 in Sina legem dedisti: veni ad re-
 dimendos nos in brachio extento.

O R A

ORATIO QVARTA,

Pro Feria quinta.

GRatias ago tibi, ó sanctissime Domine Iesu Christe, pro gratiosissima vita & conuersatione tua, pro exemplis perfectissimarum virtutum, & pro insidijs Iudæorum toleratis. O vtinam per tua merita vitiosos habitus de animo meo extirpare, & solidas virtutes in eorum locum immittere digneris.

O Radix Iesse, qui stas in signû populorum, super quem continebunt Reges os suum, quem Gentes deprecabuntur: veni ad liberandos nos, iam noli tardare.

ORATIO QVINTA,

Pro Feria sexta.

GRatias ago tibi, O Amantissime Domine Iesu Christe, pro

dolorosissima Passione & morte tua, & pro Sacratissimis vulneribus tuis. Atque vtinam per amplissima tua merita mihi largiri digneris vitam internam, mortemque felicem. O Rex Gentium, & desideratus earum, lapisque angularis qui facis vtraque vnum: veni, salua hominem, quem de limo formasti.

ORATIO SEXTA,

Pro die Sabbathi.

GRatias ago tibi, O Desideratissime Domine Iesu Christe, qui Patres è lyngo eduxisti, & in loco delicioso collocasti: rogo te humiliter vt animam meam ex suis tenebris in admirabile lumen tuum transferre digneris.

O Oriens, splendor lucis aeternae & Sol Iustitiae: veni & illumina sedentes in tenebris & umbra mortis.

O R A -

 O R A T I O S E P T I M A ,

Pro die Dominico.

GRatias ago tibi, O Gloriosissime Domine Iesu Christe, pro victoriosa Resurrectione, & triumphali Ascensione tua. O vtinam per efficacissima merita tua animam meam resuscitare digneris ad vitam gratiæ, & à terrenis ad caelestia eleuare.

O Clavis Dauid, & Sceptum domus Israël, qui aperis & nemo claudit, claudis & nemo aperit: veni & educ vinctum de domo carceris, sedentem in tenebris & vmbra mortis.

 O B S E R V A T I O N E S .

I. **D**Um homo ad Deum accedit, & suam vult exponere necessitatem, gratiamque Diuinam

I s

im-

implorare: si sentit conscientiam læsam ex alicuius peccati remorsu ac reatu, debet ante omnia dolere, & veniam postulare, & aliquam pœnitentiam subire siue per elemosynas, siue per corporis castigationem.

2. Oratio vt Deo placeat, & nobis fiat salutaris, præter conscientia puritatem aut compunctiorem, debet habere attentionem reuerentiamque. Attende igitur cui loquaris, quid petas & qua intentione. Absurdum enim esset, si cum Rege aut Principe huius mundi loquens, ista non obseruares.

3. Reuerentiam exhibebis Saluatori tuo tam interioris quam exterioris hominis decenti compositione, & quia ab externo homine incipiendum est, vt ad internum perueniamus, nempe à visibili ad inuisibilem, primò nudabis caput, deinde genua in terram flectes, postea

postea manus complicabis, tum denique oculis demissis vultuque verecundo, effundes orationem tuam.

4. Attende, quibus ceremonijs & ritibus terreni Reges honorentur. Si quis Bassa seu Princeps Turcarum Imperatori loquatur, stat capite depresso, neque ausus est oculos conijcere in vultum illius. Tu igitur multo magis coram Deo tuo habeas te reuerenter, & oculorum sensuumque euagationem deuota.

5. Multi celebres viri ad summum sanctitatis culmen peruenerunt, quod preces suas cum omni reuerentia soliti fuerint Deo offerre, Exemplo sit S. Carolus Borromæus S. R. E. Cardinalis, hunc imitare; & vt scias quomodo & in quibus, remitto te ad illius vitam legendam.

6. Quod spectat ad nostras O-

rationes, quas præmisi, sunt illæ breues, ne sua prolixitate grauentur aut distrahant, sed potius continent mentem recollectam in quadam vnitate & simplicitate.

7. Si materiæ dignitatem & ordinem perspectum haberes, posses admirari & gaudere, & magnos fructus tibi polliceri. Tota enim Oeconomia nostræ Redemptionis distinguitur in suas partes, & omnia Saluatoris nostri merita (quibus nulla esse possunt efficaciora) tuis necessitatibus applicantur.

8. Non est opus, vt anxius sis quibus verbis utaris, sed quo affectu, quaue intentione tuas preces prosternas. Nouit enim tibi succurrere Christus iuxta qualitatem inopiæ tuæ, non attendens conceptus verborum tuorum.

9. Singulis gratiarum actionibus singulæ preces adiunguntur. Quibus subnectitur vnum suspirium,

riūm, exijs quibus Ecclesia vitur
ante Natalem Christi: quando in-
troducitur Veteres Patres pro ad-
uentu Messiaē suspirantes. Et quo-
niam hęc suspiria multum habent
deuotionis, producent quoque
absque dubio suum effectum non
tantum in te sed in alijs quoque
consolandis. Sunt enim generalia.
Primo igitur supplicas pro te, po-
stea pro omnibus suspiras.

10. Noli despiciere paruulum
exercitium, quia exigua esse non
possunt, in quibus amplissima me-
rita Christi comprehenduntur. In
hisce equidem meritis latet omne
bonum nostrum, tam gratiaē in-
ternæ, quam gloriaē aternæ. Chri-
stus igitur D. N. per vitæ & Passio-
nis suæ merita nos purgare, illu-
strare, & conuertere dignetur, &
tandem perducere ad portum feli-
citatē supernæ.

11. Et si SS. Trinitas sit indiuisa,

I 7 secun-

secundæ tamen Personæ, id est, Filio tutius intendimus: tum propter alia, tum vel maximè quod naturam nostrâ assumpsit. Cum igitur Deus sit invisibilis, incircumscriptibilis: ratio nostra caligat circa tam sublimem substantiam, quam sub nullo objecto sibi potest imaginari. At verò circa Redemptorem nostrum omnia facilia sunt, & ad nostram exilitatem commensurata: dum vitam & actiones illius ante oculos collocamus, & illa quasi coram intuemur.

12. Hinc aliquo modo affulget magnitudo Incarnationis Dominicæ, quæ non tantum peracta est, ut nos Deo reconcilemur, sed etiam ut intellectus noster in meditatione ac oratione stabiliatur, dum sese occupat circa Deum Incarnatum, qui sub visibili forma sese hominibus exhibuit ac præsentavit.

 PARADIGMA.

BAtlaam Eremita quodam tempore accessit ad aulam Regis Indorum, asserens se lapidem preciosissimum habere, qui omnes infirmitates curret, & optatam reddat sanitatem, aliasque contineat virtutes insolitas sanè & admirandas. Cæterùm in eo qui contueri illum cupiat, postulabat oculos sanos & corpus castum. Hoc quidam audiens, & sibi malè conscius, aspicere hunc lapidem nolebat, ne forsan occulorum acie profusus destitueretur.

Ita Refert S. Ioannes Damascenus.

Quisquis Philosophici lapidis nostri amator factus es, ac eum videre concupiscis: vide vt oculi tui sint sani. Duplices porro oculos homo habet externos ac internos. De externis agere, superfluum est.

In-

Interni oculi mentis sunt, Intentio pura, & simplex Intellectus: ut nempe habeamus rectam in omnibus rebus intentionem: & ut capiueamus Intellectum nostrum in mysterijs fidei Christianæ. Intentionis oculus caligat, quando per spiritualia exercitia quærimus res terrenas, non simpliciter tales, sed curua intentione, ut nempe in illis finē operis ponamus. Intellectus similiter obtunditur, quando nimis curiosè inuestigat res Diuinas, aut naturali ratione comprehendere nititur mysteria Fidei, quæ sunt supra rationem. Oculos igitur sanos adferamus, & illuminabit nos Christus Iesus, qui cum Patre & Spiritu sancto sit benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

P A R S VII.

In qua sunt

D E C E M S O L I L O -

Q V I A.

Homo varijs modis instituere potest sermonem; nam aliquando cum Deo loquitur, & hoc est *orare*: aliquando loquitur cum alio homine, & vocatur *Colloquium*; interdum loquitur cum seipso, & tunc *Soliloquium* propriè appellatur. In homine si quidem multa occurrunt consideranda, ita ut unus idemque homo inter se colloqui introducatur, & sustinere partes duas tam interrogantis quam respondentis. Ita quidam Scriptores colloquia referunt inter Animam & Corpus, vel inter rationem & sensualitatem. Nam homo ex varijs partibus compositus est;

præ-

præcipuum tamen quod in homi-
 ne consideratur, est Intellectus, qui
 se occupat circa indagacionem &
 cognicionem veritatis: nec un-
 quam in rebus dubijs conquiescit,
 quousque tandem perueniat ad id
 quod inuestigat & concupiscit. Ita
 fatetur *S. Augustinus* sibi quondam
 accidisse, & ad hoc magis inflam-
 matum fuisse: ex libro quodam *Ci-
 ceronis*, quem ipse *Hortensium* vo-
 cat, qui perijsse putatur, eo quod
 hoc tempore nõ reperiatur. Quæ-
 siuit igitur veritatem apud Philo-
 sophos, & non inuenit: quæsiuit
 apud Manichæos annis 9. sed cassa
 labore: quæsiuit apud Catholicos,
 & tandem Mediolani reperit, à *S.
 Ambrosio* Episcopo instructus. Sim-
 militer fecit *S. Iustinus Phil. & Mar-
 tyr.* qui desiderio veritatis accesus
 tractauit cum Philosophis Stoicis
 cum Peripateticis, cum Pythagori-
 cis, cum Platonis: sed cum nulli-
 bi a-

bianimo suo satisfieri videret, tandem à quodam Christiano hunc thesaurum accepit. Idem omnino accidit cuidam Lutherano Concionatori, qui natione Misnensis erat, & opinione Adiaphorista, id est, Melancthonius, cumque varias regiones Germaniæ perlustrasset, non inuenit requiem nisi apud Catholicos in Austria. Nam in Saxonia displicuere Illyricani, in Prussia Osiandrini, in Polonia Calviniani & Picardi, in Silesia Suenckfeldiani, in Morauia Anabaptistæ: tandem Viennæ Catholicam fidem amplexus est. Ita refert Surius ex Friderico Staphylo, discipulo olim Lutheri.

Cum igitur humanus intellectus istius naturæ sit & qualitatis, vt absque cognitione veritatis quiescere nequeat: Diuina Sapiencia varias vias nobis suppeditauit, & ad hunc finem ordinatas. Aliqui enim

nim illuminantur legendo libro
 Catholicorum, alij audiendo con-
 ciones; sunt qui familiari collo-
 quio instituuntur, sunt etiam qui
 publica disputatione superantur
 sed pro modulo ingenij mei nul-
 lam reperio viam planiorē, quam
 sit meditatio & oratio. Egimus hu-
 cusque de vtraque, sed placet num-
 prioris partis nomen variare, & *Soliloquium*
indigitare. In hisce *Solilo-*
loquijs Intellectus instar venatio-
 canis Ecclesiam Christi per vestigia
 quædam indagabit, donec ve-
 niat ad illius cognitionem, atque
 ex cognitione ad amorē & ample-
 xum. Sicuti autē in eodem homi-
 ne est duplex anima, id est, rationa-
 lis & sensitiva, ita duplex confide-
 rari potest Intellectus, id est, practi-
 cus & speculatiuus: cogitabis igitur,
 quasi speculatiuus practicum
 alloquatur, aut è contra; vel Intel-
 lectus sermonem habeat cum re-
 liquis

liquis animæ potentijs, maximè cum affectu seu voluntate. Præeunte siquidem Intellectu sequitur Affectus, interdum lento interdum celeri gradu: & tandem aliquando præbet suum cōsensum, vt reperia veritas non tantum cognoscatur, sed etiam suscipiatur cum gaudio, & magna diligentia conferuetur, veluti preciosissimus lapis: ad cuius nomen ac effectum collimamus.

PRIMUM SOLILOQUIUM.

Quare Anima relictis hæreticis sese ad Catholicam Ecclesiam debeat conferre.

Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me? Psal. 41. quam diu perplexa & dubia permanebis? & quando tandem consenties mihi in amplexu veritatis? Iam cognouisti,

uisti, quod absque vera Fide nequeas obtinere æternam salutem, intellexisti quoque non esse nisi ynam veram fidem, hanc apud Romano-Catholicos reperiri. quid est igitur causæ, quod hanc nolis amplecti? quid te obsecro ab illius amore auellit? ostende mihi vincula tua, quibus implicaris: & ego dissoluam; aperi mihi vulnera tua, quæ abscondis: & ego salutare pharmacum applicabo. Si tu dissimulaueris, ego intrabo domum tuam, & omnia interiora tua scrutabor. Iam enim ab incunabilis tecum vixi, conscius secretorum tuorum. Dic ergo mihi familiarissimo tuo, quid te auersam teneat à Romana Ecclesia sequenda. An forsitan libertas carnis, quam illa Ecclesia restringit? an timor ieiuniorum, quæ præscribit? an Confessio generalis, quæ postulatur? an respectus Consanguineorum, quos offen-

des
deren
quam
norar
ritas
Cath
vita,
Eccle
gunt
nia is
nearu
temp
mus
ita re
ctun
ter, e
Deo
prop
prop
ius a
preh
lenbe
Pisto
incr

des? an Parentum amor, quos videreris damnare? an decus patriæ, quam nolles hærefcos titulo inhonorare? an Sacræ Scripturæ auctoritas quam crepant Lutherani? an Catholicorum quorundam mala vita, quam rodunt Calviniani? an Ecclesiæ inuisibilitas, quam fingunt Anabaptistæ? sed puto te omnia ista dirupisse, veluti telas Araneorum. Meminisse enim poteris temporis & loci, quo ista discussimus inter nos, & ego ad singula ita respondi, vt tibi fuerit satisfactum. Ostendi etiam tibi euidenter, quod non sit securum coram Deo adhærere Lutheranis: tum propter alias multas rationes tum propter Auctorem huius sectæ; cuius acta & scripta merito sunt reprehendenda, vt ex *Cochleao* & *Vlenbergio*, ex *Conrado Andrea* & *Ioanne Pistorio* satis cognouisti. Est enim incredibile, quod Diuina Maiestas & sum-

& summa illa puritas elegerit ho-
 minem tam flagitiosum, pro ve-
 & sacra Religione condenda. Cur
 igitur, ô Anima mea, tunc tempo-
 ris conluseris, relinquere caltra
 Lutheranorum, quare non trans-
 ad Catholicæ Ecclesiæ ouile? quæ
 est, quod remoretur? an forsitan do-
 bitas, num velis migrare ad Cal-
 nianos aut Anabaptistas, quod te
 bi videatur apud illos posse Fide-
 vera reperiri? Hoc enim audiu-
 sti aliquando illos affirmantes
 promittentes, & forsitan verum
 esse suspicaris. Cæterùm ab hoc
 dubio & ab hac suspicione te libe-
 rabo, paucis quidem verbis, sed so-
 lidis ac veris. Apud Calviniano-
 Fides vera esse non potest, tunc
 quod nouelli sint: rum quod illo-
 rum Auctor malam duxerit vitam
 rum quod scriptis suis in Deum fu-
 erit blasphemus, dum eum statuit
 esse auctorem peccati: quæ blas-
 phe

phemia tuæ naturæ magnum incurrit horrorē, ut scio; diligis enim Deum, uti summum bonum: & pro illius zelaris honore, tanquam pro suprema Maiestate. Iam te à Calvinianis abstraxi, abstraham quoque ab Anabaptistis, tali argumento Apud illos vera Fides esse non potest, qui ducunt impurissimam vitam, & pessimos defendunt errores, & Magistratibus à Deo ordinatis resistunt. Cū igitur naturale lumen tibi suggerat, in omni Repub. requiri ordinem rerum, personarum & officiorum: facile aduertis, apud illos homines Deum non esse, qui naturæ ordinem inuertunt, quem Deus sapientissimè statuit, & animis omnium Gentium impressit. Vbi autem Deus non est, ibi Lux fidei ac veritatis non resplendet: sed ibi densissimis tenebris omnia sunt inuoluta. Iam tibi satisfactum reor, per
K spectos

spectos enim habeo interiores affe-
 ctus tuos: utpote cui semper displi-
 cuerit: quicquid confusum est: &
 cui valdè arrideat omne quod pul-
 chro ordine dispositum est. Non
 ignoras quoq; omnem ordinatio-
 nem esse à Deo, & idcirco superio-
 ribus esse obediendum cum omni
 reuerentia & filiali timore. Nihil
 igitur restat, O amantissima so-
 ror mea, nisi ut tecum pleno con-
 sensu & singulari gaudio sequareis
 ad Catholicę Ecclesię penetrale: ubi
 videbimus multa mirabilia, quę
 nos summoperè recreabunt. Est e-
 quidem domus sapientię, est ma-
 gistra fidei est schola veritatis. Au-
 di quid Salomon dicat sapientissi-
 mus, in dō Spiritus sanctus per Sa-
 lomonem, Prouer. 9. *Sapientia ædi-
 ficauit sibi domum, exiit columnas
 septem.* Ecclesiam igitur inuestiga-
 bimus sub forma domus seu ædifi-
 cij alicuius; tunc videbis, quam illa
 sit

fit pulchra & admiranda: vt te magis magisque excitem ad illius venerationem & amorem.

SECUNDVM SOLI-
LOQVI VM,

*De domo Sapientie & Paradiso
voluptatis.*

SI quis sapiens Architectus promiserit alicui Principi, quod velit illi construere singulare palatium, quale toto terrarum orbe non reperiatur: moribus & vsu ita receptum est, vt palatij erigendi Ideam delineet, & specimen quoddam exhibeat; tum vt omnes Artificis ingenium aduertant & admirarentur, tum vt magno desiderio accendantur ad illud palatium aliquando videndum. Idea enim ostendi solet viris sapientibus, & in Architectura versatis: vt suum ferant iudicium de iusta omnium

K 2

parti-

partium proportione, seu symmetrica dispositione. Nunc intende mihi, O Anima mea, O soror charissima. Quis vnquam sapientior Architectus, quam Sapiaentia æterna? quid est Sapiaentia æterna, nisi Filius DEI? quis est ille Filius DEI, nisi IESVS Christus propter nos Incarnatus? Ipse igitur priusquam indueret naturam humanam promisit quod velit domum sibi ædificare cum 7. columnis. Quapropter inquirendum nobis est, quanam sit illa domus, & an huius ædificandæ domûs Idea fuerit præmissa. Non ignoro varias posse referri mansiones, in quibus habitauerit olim, vel adhuc habitet Christus: sed hoc loco non arbitror intelligi aliam, quam Ecclesiam illius. Sequitur enim. *Immolauit victimas suas, miscuit vinum, & proposuit mensam suam. Misit ancillas suas, vt vocarent ad arcem, & ad mœnia ciuitatis.*

Hoc

Hoc tantundem est, ac si diceret:
Fecit grande conuiuium, & inui-
tauit multos; siue, Preparauit se ad
nuptias celebrandas, de quibus
nuptijs Christus sepè in Euangelio
meminit, & S. Ioannes in sua Apo-
calypsi. In omnibus autem nuptijs
sponsus est ac sponsa: ita hoc loco
Christus & Ecclesia. Ecclesia igitur
non tantum est sponsa, propter
quam nuptiæ celebrantur; sed et-
iam domus ipsa, in qua peragitur
conuiuium nuptiale, sed de figura
sponsæ suo loco agemus, nunc sub
typo alicuius ædificij Ecclesiam in-
dagamus. Quid autem tibi videretur,
O Anima mea, nunquid huius
structuræ Ideam poterimus inue-
nire? Ita opinor. nam primo loco
mihî occurrit Paradisus voluptatis,
qui absque dubio exelluit omnes
labyrinthos, & hortos pensiles &
pomaria totius mundi: quia DEVS
ipse Paradisum plantauit, & qua-

si manibus suis distinxit ac deline-
 auit. In hoc horto fuerunt arbores
 pulchræ & fructiferæ, fluius et-
 iam diuisus in 4. partes in quibus
 Ecclesia manifestè insinuatur, vt
 probari potest ex Ezechiele & Apo-
 calypsi: & ibi quidem cap. 47. hic
 autem cap. 22. Quid porro sunt ar-
 bores, nisi credentes & Iusti? quid
 verò est fluius nisi Sacer Baptis-
 mus, cuius virtus penetrauit 4. pla-
 gas mundi? Præterea fuit in Para-
 diso lignum vitæ, per quod SS. Eu-
 charistia rectè intelligitur; fuit et-
 iam lignum scientiæ boni & mali,
 per quod Intelligentia Sacræ Scri-
 pturæ pulchrè designatur. Oblecta
 igitur te, O Anima mea, in horto
 deliciosissimo, & noli tam citò
 hinc emigrare. si comedere libet,
 habes arborum fructus dulcissi-
 mos, vis bibere? ecce fontem vitæ,
 quem D. Ioannes vocat *fluium a-
 que vitæ*. Sed aliud admirabile ad-
 uerto,

uerto, in delitijs Paradisi, video enim umbras hominum, & puto quod Adam & Eva circumeant spaciatum. Adam enim in hunc locum translatus est, & ex ipsius latere Eva formata; cuius rei mysterium si quæram ex D. Paulo, dicet mihi ad Ephes. 5. vers. 31. *Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo & in Ecclesia.* Audis Ecclesiam; cogita igitur illam præfigurari in Eva, sicuti Christus in Adamo præfiguratus est. Quomodo autem Ecclesia formata sit ex latere Christi, exponit *D. Augustinus.* Nam sicuti Adamus sopore oppressus est, atque ex illius costa figuratam legimus Evam: ita cum Christus obdormisset in cruce, ex ipsius latere transfixo effluxit sanguis & aqua, & hunc in modum Ecclesia formata est: Sed illud quoque velim te attendere, O Anima mea, quod ex utraque parte fluuij stent arbores,

K 4 quæ

quæ singulis mensibus proferunt fructus, & quarum folia conducant ad Gentium sanitatem. *Apocal.* 22. Magnos sanè fructus protulerunt SS. Martyres, & salubria folia reliquerunt Ecclesiæ Episcopi & Doctores. Peruolue Martyrologium seu Menologium Ecclesiæ orthodoxæ, & inuenies singulis mensibus occurrere arbores tam fructuosas. Legimus de B. Lydvina virgine Hollandica, quod ab Angelo suo custode fuerit translata in Paradisum, & inde contulerit secum odoriferum lignum. Verum tamen vt huic soliloquio finem imponamus, ex consideratione Paradisi nihil clarius innotescit quam typus Ecclesiæ, & Idea quædam conspicua illius domus, quam sapientia æterna constituit & promisit ædificare.

TER.

 TERTIVM SOLI-
 LOQVIVM

De Arca Noë & alijs figuris.

Primus celeberrimus Archite-
 ctus fuit Noë, qui Arcam fecit,
 in qua tempore diluuij saluatus est
 cum familia sua. Hic denuo figu-
 ram Ecclesiæ habemus. Ita discur-
 rere liceret per præstantiora ædifi-
 cia totius veteris Testamenti A-
 braham, Isaac & Iacob nullam sin-
 gularem domum construxisse le-
 guntur: sed sub tentorijs habita-
 bant; nihilominus Altaria crexe-
 runt pro sacrificijs offerendis. Al-
 taria igitur hæc typum Ecclesiæ ge-
 rebant. Quapropter Iacob Patri-
 archa lapidem, quem in titulum e-
 rexit, appellauit Domum Dei. *Gen.*
 28. Post hæc Moyfes Tabernacu-
 lum fœderis construxit, Salomon
 Rex Templum ædificauit: quæ v-
 traque figuram Ecclesiæ præsentant.

K 5

runt.

sunt. Idem Templum Zorobabel
 restaurauit, & Iudas Machabæus
 repurgauit, Herodes quoque Rex
 amplificauit; quæ omnia in figura
 contigerunt. Ex hisce figuris argu-
 mentatur D. Paulus Apottolus in
 epistola ad Hebræos, & contribu-
 les suos ad Ecclesiam Christianam
 inuitat. Vide nunc, O Anima mea,
 mirabile consilium DEI, qui maxi-
 ma sæpe mysteria sub Prophetis
 verbis occultat. Aggeus equidem
 Propheta cum varijs adhortatio-
 nibus excitasset Iudæos ad Tem-
 plum Domini restaurandum, c. 2.
 adiecit: *Magna erit gloria domus istius
 nouissima, plusquam prima.* Quæ ver-
 ba nonnulla ad literam intelligunt
 de Templo Zorobabelis: sed toto
 errant cælo, & successus temporis
 longè aliter declarat. Oculus e-
 nim Propheticus non respexit ad
 Templum Zorobabelis, sed ad Ec-
 clesiam Christi: cuius dignitas &

splen-

splendor excellit Iudæorum Templum. Hæc ita se habere, Deus ipse calculo suo approbavit. permisit enim hanc domum secundam varijs cladibus, ruinis & prophana- tionibus agitari, vt intelligeremus promissa Diuina ei nequiquam conuenire. Cæterùm ego te, O Anima mea nolo diutius detinere; id tantum inculcabo, vt in allatis figuris Ecclesiam agnoscas. Sicuti enim Rex quispiam sapientiâ singulari præditus aulam suam diuersis emblematis exornat: quæ aliud exterius exhibent, aliud mysticâ interpretatione designant: qualia fuerunt Hieroglyphica Ægyptiorum: ita Christus Dominus noster in sacra Scriptura veteris Testamenti curauit depingi ænigmata quædam, sub quibus mysteria Fidei contegerentur.

Q V A R T V M S O L I
L O Q V I V M,

Quid sit Ecclesia, & quid Synagoga.

Accedemus nunc, O Anima mea, ad Ecclesiae quidditatem penitius considerandam. Est equidem Ecclesia peculiaris quidam cœtus hominum, in vna Fide & cultu Diuini consentiens, à Deo electus & approbatus. Eiusmodi cœtus varias requirit qualitates, primo vt sit visibilis, secundo vt habeat visibile caput, tertio vt certis legibus ac ceremoniis ab alijs cœtibus distinguatur, quarto quod in definitione ponitur, vnde sit in cultu Dei concordans, quinto vt sit à Deo electus & approbatus, quod etiam ponitur in definitione. Talis cœtus semper fuit ab initio mundi: quia nunquam Deus fuit absque cultoribus suis. Sed ista diligentius inuestigemus, vt etiam plenius cognoscamus.

I. Ab

1. Ab Adamo vsq; ad Diluuium fuerunt filij Dei à filijs hominũ separati, qui legem naturalem & traditiones paternas obseruabant, & subiecti erant vni ex Patriarchis, iuxta legitimã successione Primogenitorum. Filij Dei erant ex posteris Seth & Ecclesiam constituebant ac figurabant: filij hominum erant ex posteris Cain, qui iuxta suam voluntatẽ viuebant & hæreticos schismaticosq; præsentabãt.

2. A Diluuiõ vsque ad Abrahamum licitum erat vesci animalibus, sed absque sanguine. cumq; in Babylonica confusione nationes diuiderentur, lingua & pietas antiqua mansit in domo Heber, à quo Hebræi vocantur.

3. Cũ Idolorum cultus paulatim inualesceret, Abraham à Chaldæis separatus est ac per Circumcisionem à cæteris gentibus distinctus. Sic Isaac. sic Iacob, sic

posterorum usque ad exitum de
Ægypto.

4. A tempore Moysis Iudæi ac-
ceperunt legem scriptam, quæ il-
los à cæteris populis separabat, &
summo Pontifici subijciebat, at-
que ad Tabernaculi cultum astringe-
bat.

5. Tempore Regum pro Ta-
bernaculo successit Templum Sa-
lomonis, extra quod sacrificare nõ
licebat; accessit & vrbs Ierusalem,
extra quam Iudæi Agnum Pascha-
lem comedere prohibebantur.

6. Post reditum ex Babylone,
quicumque se à templo Zoroba-
belis seiungebant pro schismaticis
ac hæreticis habebantur: vt Ma-
nasses Sacerdos, qui in Samaria
Templum construxerat: & Onias
qui in Ægypto. Ille fuit status pò-
puli Dei in veteri Testamento, qui
Christum venturum expectabat.
Ille cæterus aliquando Ecclesia dicitur,

tur, Num. 20. 3. Reg. 8. 1. Mach. 5. distinctius tamen Synagoga vocatur, ut à populo Christiano melius discerni queat; quamuis utriusque nomen eandem significationem admittere possit ex proprietate Græcorum verborum. Nam Ἐκκλησία significat cœtum populi seu congregationem, quo vocabulo etiam Athenienses utebantur, ut civium conuentum designarēt. συναγωγή etiam dicitur congregatio vel adductio populi. Alij tamen ita distinguunt, ut Synagoga sit coactionis necessariæ, & Ecclesia sit vox liberæ congregationis. Quicquid horum sit, O Anima mea, tu ex hisce aduerte stultitiam illorum; qui Ecclesiam invisibilem fingunt. Certè cœtus populi est visibilis, ut ab alio cœtu discernatur. Si quis vigeat Fidem esse invisibilem, respondeo: & Iudæorum Respublica fidem habuit, & nihilominus

exteriorius videbatur. Potest enim quis habere fidem in animo, & tamen teneretur eandem publico ritu profiteri, vt per externos actus prodar, quod intus latet. Alioquin omnis virtus est inuisibilis (quia est animi habitus, qui non apparet) actus tamen virtutum plerumque sub oculorum conspectum cadunt, exempli gratia, Misericordiae virtus & habitus in animo sedem habet, sed dum actus elicitos exercet famelicos reficiendo, mortuos sepeliendo, ab omnibus videtur, qui coram adsunt, & oculos habent. Qui hoc negat, omnino stupidus est.

QVINTVM SOLILO-

QVIVM,

*In quo Ecclesia comparatur cum
Ciuitate.*

AVdiuisti in præcedentibus, O
Anima mea, Ecclesiam com-
pa-

parari cum aliqua Ciuitate. Porro vna Ciuitas habere potest tres significaciones, vt E. G. dum quis dicit:

Norimberga est fortis & munita.

Norimberga est politica.

Norimberga Cafari fcripfit.

In prima pronunciatione continens intelligitur, id est mœnia infitius vrbs cum turribus ac ædificijs fuis; ficuti etiam dicere folemus, *est pulchra & nitida Ciuitas.*

In fecunda elocutione Ciues ipfi defignantur, (contentum rei) eò quod habeant politicos mores. In tertia phrafi Magiftratus tantum denotatur, id est, Confules ac Senatores, qui nomine totius vrbs & omnium Ciuium fcribere foleant ad Imperatorem. Simili modo diftinguere debes Ecclefia nomen, *O Anima mea: nam vt communiter dici folet, qui bene diftinguit, bene docet, imò bene difcit.* Dum
igi-

igitur audis aliquena dicentem, *Ve* Cono
ni, ad Ecclesiam eamus pro Concione au folym
dienda: intellige de materiali fabri 17. P
câ Templi; Dum verò quispiam ter in
dicit, Ecclesia celebrat festum SS. Petri lem, &
& Pauli 29. Iunij: hoc accipe de om- plo o
nibus Catholicis toto orbe diffu- exiliu
sis. Et quando forsan ab altero di- ratio
citur: Ecclesia sic decreuit contra Icono- tur, v
clastas: mentis oculo recurre ad Ec- rent
clesiæ Proceres, id est, ad Pontifi- Dan
cem ac Episcopos, qui in Concilio illis i
generali Ecclesiam repræsentant, Paul
sicuti Magistratus Ciuilis repræ- stian
sentat totum cœtum Ciuium suo- qua
rum, Nihilominus peculiare priui- tior
legium habet Ecclesia Romana, quæ
*quæ singulari phrasi *Sedes Apostolica** tis, si
vocatur. Hanc phrasin euidentius læstri
intelliges, si Iudaicæ Reip. ritum cauti
volueris considerare. Erant equi- affir
dem in Iudæa plures vrbes, qua- bit.
rum singulæ suos Iudices habe- scrib
bant: à quibus appellare licebat ad Eg
 Con-

Concilium siue Iudicium Hiero-
solymitanum & non ultra: Deuter.
17. Præterea omnes Iudæi masculi
ter in anno debebant ire in Ierusa-
lem, & sua sacrificia ibidē in Tem-
plo offerre Exod. 23. Insuper qui in
exilium translati erant, tantâ veneratione hanc urbem prosequen-
tur, vt orantes faciem suam verte-
rent versus illam: vt apparet in S.
Daniele cap. 6. Cum igitur omnia
illis in figurâ contigerint, vt D.
Paulus affirmat, necesse est in Chri-
stianismo dari vnâ Ciuitatem, in
qua veritas impleatur; sed excellē-
tior dari non potest quam Roma:
quæ caput est totius Christianita-
tis, sicuti Ierusalem caput erat Pa-
lastinæ, Quod autem quispiam in-
cautè huic vrbi nomen Babylonis
affingat, id mihi nunquam place-
bit. Nam *Babylon*, ex qua S. Petrus
scribebat primam epistolam, est in
Ægypto, quæ alio nomine Cayrus

ac Memphis vocatur: Quapropter que il
 cum dixisset, *Salutat vos Ecclesia* nullis
est in Babylone collecta: mox addidit terem
 Et *Marcus filius meus.* hunc enim minu
 tius *Aegypti* primum Episcopi Eccle
 ordinarat. & *Babylon* cuius me inde o
 tionem facit *S. Ioannes* cap. 17. rit oli
 18. in *Apocalypsi*, intelligi rebor B
 potest *Constantinopolis* seu In dam
 perium *Turcorum*. Proinde m acco
 lim *vrbi Romanæ* applicare, qu elesia
 augent illius dignitatem, non qu *Virga*
 minuunt honorem. Quod aute ex *Sic*
 obijcitur, *aliam esse Romam* Eth tuoru
 nicam, & *aliam Christianam* de, q
 hanc ob rem odiosa de *Ethnicâ* que
 poni? Id mihi non sufficit, vtpo git L
 qui sciam quod *Ierusalem* quoq de m
 prius *Ethnica* fuerit sub *Iebusâ* dieb
 & nunc vastata ingemiscat sub *Veni*
Turcis: & nihilominus tam glo mili.
 riosa de illa prædicantur sub *pedu*
vrbis Romanæ. quæ igitur ad *nam*
ram de *metropoli Iudæorum*, de hon
 que

que illius splendore cantantur: ea
nullis tenebris tegi debent ob ve-
terem vrbis Idololatriam: quanto
minus quæ mysticè de Romana
Ecclesia explicantur, non debent
inde obscurari, quod illa inferuie-
rit olim idolis. Quapropter imita-
bor *Bozium* lib. 7. cap. 6. Vbi quæ-
dam S. Scripturæ loca illustrat, &
accommodat ad Principatum Ec-
clesiæ Romanæ: quale est illud:
*Virgam virtutis tue emittet Dominus
ex Sion, dominare in medio inimicorum
tuorum.* Psal. 109. Similiter de lapi-
de, qui præcisus est de monte ab-
que manibus, & statuam confre-
git *Danielis* 2. Ut totum e. 4. *Michea*,
de monte altissimo in nouissimis
diebus, & illud *Isaiæ* cap. 60. v. 14.
*Venient ad te curui filij eorum qui hu-
miliauerunt te, & aderabunt vestigia
pedum tuorum.* Cum igitur Roma-
nam Ecclesiam singulari respectu
honorauerimus, multa SS. Pro-
pheta-

phetarum oracula plenius intelligemus: quæ profecto ad Ecclesiam Catholicam toto orbe diffusam in propriè accommodare non possumus. Romana etenim Ecclesia rectè dicitur mittere Legatos suos ad Gentium conuersionem, & Prædicatores ad Insulas longinquas: similiter Reges populorum conuersorum, sua munera Romanis mittunt, ac semper mittere consueuerunt: nempe ad vnam Ecclesiam supra alias positam, & distinctam peculiari prærogatiua: alioquin toto orbe terrarum vagari deberent, ac quærere cuiusnam sua munera tradant: quod esset valde absurdum. Tu itaque, O Anima mea, ex hisce consurge in amorem ac reuerentiam Ecclesiæ Romanæ, & apud te fixum maneat, quod illa transferit in locum Hierosolymæ repudiata. Ad quod si aliud te non permoueret, moueat saltem praxis

tot

tot seculorum, & vsus variorum
populorum. Scis enim ex historijs
antiquis, Apostolicos Prædicato-
res ex hac Ecclesia missos: scis et-
iam Reges gentium ad hanc Ec-
clesiam munera sua asportasse.

SEXTVM SOLILO-
QVIVM,

De Ecclesia regimine & Parlamento,

CONsidera mecum, O Anima
mea, pulcherrimum ordinem
gubernandi populos, quem obser-
uauerunt & obseruant non tantum
Christiani Reges, sed etiam Ethni-
ci Dynastæ. Extant Scriptores de
Regno Francorum, Anglorum,
Hispanorum: nec desunt qui scri-
pserint de Republica Atheniensium
& Romanorum, de Imperio Per-
sarum, Turcorum, Tartarorum,
Chinensium, Moscouitarum, &
Abyssinorum. Sed hisce alijsque o-
missis

missis dicamus aliquid & conferamus inter nos de Imperio Romanorum, quod Germanorum forsitan propriè dici posset. Ego imprimis admiror tam insignem administrationem, quam non simpliciter lumini naturali (quod Deus omnibus gentibus communicauit) sed peculiariter Diuinæ dispositioni (quæ gratiam suam in se credentibus largitur) libens ascribo. Totum igitur Imperij corpus diuiditur in tria membra, 1. in Electores septem, 2. in Principes & Nobiles, 3. in Liberas Ciuitates plus quam 84. Super istud corpus dominatur potentissimum caput, nempe vnicuique Imperator. Neque tantum in singulis vrbibus sunt tribunalia, sed vna quoque Camera Imperialis vt omnibus ex æquo Iustitia administraretur. Hæc non rarò apud me ponderans, mentis oculum eleuato ad Supremum Moderatorem, quomodo

omnia hæc inferiora disponit, inspicit & gubernat, & suspirans dico : O sapientissime Domine, Deus & Saluator noster, si tam pulchrè disposuisti Imperiũ Germaniæ : quam sapienter ordinasti Ecclesiæ & sponsæ tuæ Regnum in hoc sublunari mundo ! non enim tibi maior cura esse potest de Imperio quam de Ecclesia Fidelium tuorum. Tu igitur, O benignissime Iesu, mentem meam illustra, vt delecter in operibus & dispositionibus tuis. Hæc agens nonnunquam contemplor mirabilia, & inenarrabili gaudio perfundor. Huius porro sobriæ & sanctæ delectationis cupio te participem facere, O Anima & soror mea : sed desunt mihi verba, quibus sensum animi mei pro rei dignitate exponam. Si Germani tantum honoris tribuunt Cameræ Imperiali, vt non liceat inde vltius appellare:

L

qua-

quare non habeamus in summa
 veneratione Concilium generale,
 vt illi penitus acquiescamus? Hæc
 argumentatio mea est simplex ac
 recta, quæ tamen posset varijs rati-
 onibus dilari, elucidari ac defen-
 di. Sicut enim in Camera Spirensi
 resident viri doctrinæ & authori-
 tate ornatissimi, qui omnia dilige-
 nter discutiant, maturè inter se
 conferant, & tandem lentè pro-
 nuncient: ita multo magis contin-
 git in Concilio generali. Ego per-
 uolui tomos Conciliorum, & ad-
 uerti maximam adhiberi charita-
 tem & longanimitatè priusquam
 aliquis ob hæresin condemnetur.
 In exemplum adduco nouissimum
 Sanct. Concilium Tridentinum
 quod annis 18. durauit. Quibus
 quot vijs cum Luthero actum fuit
Vlenbergius fideliter narrat. Eia igitur
 excitare, O Anima mea, & con-
 templare Ecclesiam sub persona
 Mu-

Mulieris istius, quam D. Ioannes vidit in Apocalypsi cap. 12. quæ erat amicta sole, & luna sub pedibus eius, habens coronam in capite 12. stellarum. Licet etenim alij numerent 18. Concilia generalia, ego tamen ad 12. præcipua restringo, in quibus totidem hæreses principales fuerunt condemnatæ.

1. Ariani, in Concilio Niceno.
2. Macedoniani, in Concilio Constantinopolitano.
3. Nestoriani, in C. Ephesino.
4. Eutichiani in Chalcedonensi.
5. Origenistæ, in Constant. II.
6. Monothelitæ, in Constant. III.
7. Iconoclastæ, in Niceno II.
8. Photiani in Constantin. IV.
9. Berengariani, in Lateranensi. anno. 1059,
10. Waldenses & Albigenes in Lat. anno. 1170.
11. Wicelicitæ & Hussitæ in Constantiensi. an. 1417.

22. Lutherani &c. in Tridentino.

SEPTIMUM SOLILOQUIUM,

De Ecclesia triumphante.

ELeuare tandem, O Anima mea & assumptis pennis euola ad Ecclesiam triumphantem contemplandam. Ponderosa quidem es, sed tamen conare; viam ignotas, sed D. Ioannes Euangelista ostendet. Considera hoc regium palatium quantæ sit claritatis & pulchritudinis. Intuere Ciues purâ & coronâ decoratos. Cogita omnes hosce per vnicam fidem huc intrasse. Si quæsieris à SS. Apostolis regulam fidei, ad symbolum te remittent; si interrogaueris à SS. Martyribus an quilibet possit sua religione seu potius opinione saluari: respondebunt, ergone stultos nos arbitraris, quorum magis

pars
sed
fuit
fore
retio
thol
scisc
tribu
ren
incl
tæ v
ope
dab
Vid
Ho
res r
imo
tho
dor
tati
nec
vitâ
hab
possi
pa

pars non tantum ab Idololattris
 sed etiam ab hæreticis trucidata
 fuit? Idem tibi dicent SS. Confes-
 sores, qui carceres & exilia ab hæ-
 reticis sustinuerunt ob vnam Ca-
 tholicam fidem. Porro si volueris
 sciscitari à SS. Episcopis & Docto-
 ribus, cuinam Ecclesiæ sit adhæ-
 rendum, omnes tibi Romanam
 inclamabunt. Monachi ac Eremitæ
 vnam simplicem fidem, bonis
 operibus ornatam tibi commen-
 dabunt, Idem facient Virgines &
 Viduæ, & omnes omnino Electi.
 Hoc in regno inuenies Progenito-
 res tuos, qui ante 100. 200. 300.
 imo ante 800. annos in vna Ca-
 tholica & Romana Ecclesia ob-
 dormierunt. Horum igitur Socie-
 tati si aliquando adiungi exoptas,
 necesse est vt in verâ fide & bonâ
 vitâ illos imiteris, & patientiam
 habeas in aduersis. Nam *qui vicerit*
possidebit hæc: & verissimū est quod

canitur de hac Ciuitate superna:

Porta nitent margaritis.

Adytis patentibus:

Et virtute meritorum

Illuc introducitur

Omnis qui ob Christi Nomen.

Hic in mundo premitur.

Sed dicat nobis aliquid D. Ioannes qui quondam eam est contemp-
platus. Audiamus igitur ex cap. 21.
Apocalypseo. *Et Ciuitas non eget. So-
le neque Luna, vt luceat in ea: nam claritas
Dei illuminabit eam, & lucerna eius
est Agnus. Quamuis hoc loco mihi
occurrat sapiens & argutum respon-
sum B. Aegydiij Franciscani, quod
Surius refert 23. April. in tomis
Sanctorum. Huic cum diceret qui-
dam Doctor Dominicanus, S. Io-
annem sublimiter de Diuinitate
scripsisse: ipse respondit eum nihil
tale fecisse, & confirmauit simili-
tudine adiuncta, nam si ex altissi-
mo monte exigua auis quotidie
sume-*

sumeret milij grana. post 100. annos deprehendetur quasi nihil sumpsisse. Ita se habet circa Diuinitatem, quæ incomprehensibilis est. Idem omnino asserere licebit de pulchritudine ac felicitate patriæ cælestis, seu Ecclesiæ triumphantis: de qua scribentem cum legero D. Ioannem, & postea intuitus fuero proprijs oculis hanc claritatem, quam nunc habemus sub aspectu, arbitrari potero in Apocalypsi esse guttam aquæ, & in hac contemplatione vastissimum mare sese offerre, quod ebibi nequeat ab vlla creatura. Sed quia hoc in loco permanere diu non permittemur, dabo tibi optimum consilium, O Anima mea, vnde possis tuam deuotionem nutrire, & profectum promouere: nempe vt postquam hinc discesserimus, crebriori lectione voluas eos Scriptores, qui de gaudijs æternæ beatitudi-

nis scripserunt, vt hoc modo materiam habeas, eam contemplandi; deinde diligenter legas vitas Sanctorum, quas *Surius* aut alij collegerunt, vt obserues vias rectas, per quas duxit Dominus Iustos ac Electos suos, vt & tu ijsdem semitis inhæreas constanter. Sed quia hinc discedendum nobis esse animaduerto, faciamus quod fecit olim *Sanctus Augustinus*, in suis Meditationibus capite vigesimo: vbi orat, vt ipsa Cælestis Patriæ felix societas pro ipso intercedat, eamque his verbis compellat:

O Domus Dei luminosa & speciosa, dilexi decorem tuum, & locum habitationis gloriæ Domini Dei mei, Possessoris & Fabricatoris tui: tibi suspiret peregrinatio mea nocte ac die, tibi inhiat cor meum, tibi intendat mens mea. Ad societatem beatitudinis tuæ peruenire desiderat anima mea. Dico ei, qui fecit te, vt possideat me in te, quia ipse fecit me & te.

Imò

Imò tu dic, tu roga eum, vt dignum me
 faciat participatione gloriæ tuæ. Sanctam enim societatem tuam, & mirabilem pulchritudinem tuam, non per meritum requiro: sed per sanguinem eius, quo redemptus sum, adipisci non despero; tantum adiuuent merita tua; subueniant prauitati meæ, Sanctæ & purissimæ orationes tuæ, quæ inefficaces apud Deum nullatenus esse possunt. &c. O Hierusalem domus Dei æterna, tu esto post Christi dilectionem letitia & consolatio mea: dulcis memoria tui beati nominis sit releuatio mæroris tædiorumque meorum.

OCTAVVM SOLILOQUIVM,

De officio intelligentiæ & voluntatis:

HVcusque te circumduxi, O Anima mea, per varias plateas, tam Ecclesiæ militantis quam triumphantis: restat nunc vt finem nostris Soliloquijs imponamus, &

L s stabi-

stabilem conclusionem ex hisce
 omnibus tandem faciamus, no-
 uoque fœdere & mutuo consensu
 nostram amicitiam confirmemus.
 Non enim ignorare debes, quod
 Deus Optimus Maximus ita nos
 inuicem coniunxerit, vt nunquam
 in æternum possimus separari.
 Quocirca licet diuersas obeamus
 functiones, in vna tamen domo
 eodemque cubiculo inseparabili-
 ter habitamus. Meas partes tibi ex-
 plicabo, & tunc etiam tua officia
 exponam. Meum igitur est munus,
 circa veritatem inuestigandam &
 contemplandam occupari: tui of-
 ficij erit virtutes colere, bonis o-
 peribus vacare, summum bonum
 super omnia amare. Et vt paucis
 verbis tibi exponam vtriusque fi-
 nem, nostra felicitas in eo consi-
 stit, vt simplici intellectu & puro
 affectu adhæreamus D E O nostro
 iugiter, quantum possibile est in
 hac

hac mortali vita. Ita in aureo suo opusculo sapienter definiuit *Magnus* ille B. Pater *Albertus* Dominicanus. Cæterum & mihi & tibi quædam vitanda erunt, ne aberremus ab illa regia via, quæ ad æternam beatitudinem perducit. Mihi non tantum erit cauendum ab erroribus ac deceptionibus, à pertinacia & proprio iudicio: sed etiam ab omni superbia & curiositate; si enim humilis fuero, facilè fidem adhibebo Ecclesiæ, sacris Concilijs, vetustis Patribus, & toti venerandæ Antiquitati: quatenus in vna fidei regula concordant; si humilis fuero, S. Scripturam eo sensu intelligam & legam, quo sensu illam exponit Ecclesia mater nostra: atque ita nunquam à veritate aberrabo. Si fuero simplex, non scrutabor curiosè illa, quæ superant meas vires, & quæ à me Deus non requirit; si fuero simplex, non annitar per natura-

turalem rationem comprehendere
 mysteria Fidei, sed captiuabo in-
 tellectum meum in obsequium
 Christi. Hisce alijsque officijs me-
 hi impositis ego per Dei gratiam
 perfungar diligenter Tu etiam in-
 uigila, vt partibus tuis satisfacias.
 & aduerte paulisper à quibus tibi
 vel maximè sit cauendum. Tua
 naturæ proprium est amare, sed
 quia amoris varia sunt obiecta, ne-
 si agas circumspectè, poteris facile
 abduci à legitimo amore. quapro-
 pter nō amabis diuitias, honores
 & voluptates: ad quæ amanda te
 mundus inuitat; neque amabis vitia,
 ad quæ vel corrupta natura vel
 homines mali, vel tartareus inimicus
 te instigant; sed illa omnia con-
 temnes, exercens te in amore Dei,
 & in sanctissima illius voluntate
 perficienda. Putasne tamen omnia
 tibi à me esse insinuata? Non puta-
 bis; sed adhuc latet anguis in her-
 ba.

ba. Vterque nos in corpore mortali, tanquam in domo vel potius in carcere conclusi sumus: & licet ego multa obstacula patiar ad veritatis lucem clarius cognoscendam, propter ergastulum hoc tenebrosissimum: tu tamen maioribus periculis exposita es, O Anima & soror mea, quia carni & sanguini sensibus ac sensualitati magis es copulata. nisi igitur salutare odium indixeris corpori nostro, scilicet ab illo decipieris, & maculas tibi acquires, & me maioribus tenebris inuolues. Circa corpus itaque regendum & custodiendum vigiles curas die nocteque adhibebis, in cibo potuque, in somno & quiete, in sensibus & membris omnibus, in ijs præsertim in quibus maior residet voluptas, quæ utriusque nostrum perniciem adferre queat. Sed quid est

O Soror mea, quod ad vocem me-

L 7

am

am expallescas, & pau eas ad hoc certamen? Noli pusillanimis fieri, sed viriliter age, & fortiter persiste: quia multa millia Sanctorum præcesserunt, qui tale prælium gesserunt, & post felicem victoriam in cælo triumphant. Iterum dico, noli timere; quia cum ad Catholicam Ecclesiam pleno consensu (quem nunc videor obtinuisse) mecum transferis, fortissimis armis indueris, & tunc primum senties quantas vires habeat Fides vera & vira. Inter alia arma erunt duo efficacissima Sacramenta Pænitiæ & SS. Eucharistiæ. Primò itaque præparabis te ad proximam Confessionem, in qua facienda ego tibi adiumento ero, & lucernam tenebo: deinde in aliquo celebri festo suscipies Catholico ritu venerabile Sacramentum. Tunc reipsa experieris, quanta vis lateat in hoc sacratissimo Ecclesiæ thesauro. Nā
 sicuti

sicuti ad solis splendorem nix & glacies brumali tempore liquefcunt, ita ad præsentiam sacratissimæ Eucharistiæ durissimum cor tuum emollietur; & vitiosæ affectiones expellentur, & succrescet non tantum viridis herba bonorum habituum siue virtutum, sed etiam pullulabunt flores Sanctissimorum desideriorum. Ne autem videar nudis verbis tecum agere, probabo dicta mea verissimis exemplis. Noui ego virum, qui cum ex Lutherano Catholicus effectus esset, difficulter admodum adduci potuit ad faciendam confessionem Sacramentalem: quam cum tandem frequentasset, tam leuis ac lætus factus est, in animo, vt æstimaret se nõ amplius pedibus calcare terrã, sed alis quibusdam per aërem volare: nam reuera grauissimo se pondere exonerarat; quemadmodum habeo ex proprio ipsius ore. Noui etiam

etiam adolescentem, qui cum à Lutheranis ad Catholicos transiisset, & post ritè peractam Confessionem sacræ Eucharistia se munisset, tanto Fidei ardore inflammatus est, tantoque amore erga Deum flagrabat, ut intimis desiderijs optasset Martyrium subire. Hæc nõ sentiuntur apud Lutheranos, quia omne quod hæc in parte agere videntur, simiarum ludus est. Gestunt quidem in aliquibus locis imitari Catholicos dum illorum Concionatores suscipiunt auricularem confessionem: sed neminem à peccatis absoluunt, quia Sacerdotes legitimi non sunt, nec potestatem absoluendi habent. Porrigunt etiam populo (ut ipsi putant) Sacram communionem: sed nihil præter solum panem & vinum: quia, ut dixi, non sunt Sacerdotes legitime ordinati, neque potestatem habent consecrandi, Maximo igitur desi-

desiderio anheles, O Anima mea,
 ut primo quoque tempore talem
 fructum in Catholica Ecclesia
 consequaris.

NONVM SOLI-
 LOQVIVM.

De effectu & proprietate Amoris.

QUID rugas contrahis, O Ani-
 ma mea, & quorsum caperata
 fronte tristicique vultu me intueris?
 ego tuorum secretorum conscius
 video quid te angat. Sic enim apud
 te philosopharis; Si ad Catholicos
 me recepero, necesse est ut amori-
 bus iucundissimis renunciem, &
 consequenter tristem ac melan-
 cholicam vitam viuum; quod mihi
 maximas creabit difficultates, ut-
 pote quæ sine amore & gaudio ef-
 se non queam. Ita quidem opina-
 ris, ô Anima mea, sed toto cælo ab-
 erras; Quapropter attende dili-
 gen-

genter ad ea quæ dicturus sum. Amor est vita tua; gaudium est spiraculum tuum; id concedo. cæterum istis non priuaberis in Catholica Ecclesia, sed ita accumulaberis, ut aliquando ebria videaris. Id quidem quod assero nondum capis, quia nunquam fuisti experta; sed ego solidissimis rationibus probabo & clarissimè demonstrabo, & tunc ut spero in omnibus consenties, neq; habebis vltterius quod te possit retardare: & sic simul læti intrabimus Catholicæ Ecclesiæ ouile. Dicam prius in hoc Soliloquio de amore, & postmodum in sequenti de gaudio: & tunc sermone finem impositurus sum. Eia igitur, O charissima soror, accommoda mihi beneuolas & attentas aures. Hucusque Amor tuus angustissimis terminis circūscriptus fuit, de cætero latissimum imperium obtinebis. Hucusque Amor tuus ma-
 ximis

ximis perturbationibus te agitavit,
de cætero sumâ tranquillitate per-
frueris. Hucusque Amor tuus in-
effabilem tibi attulit mœrorem, de
cætero exquisitissimis gaudijs te re-
plebit. Hucusque Amor tuus nun-
quam te potuit satiare, de cætero
tantis gratijs afflues, vt exclamare
cogaris, *O Domine contine obsecro vn-
das amoris tui, quia non possum amplius
sustinere.* Hucusque amor tuus de-
tinuit te in putridis creaturis, per
quas trahebaris in baratrum infer-
ni: de cætero ijs diligendis occu-
paberis, per quæ ad æternam bea-
titudinẽ perducaris. Agamus pri-
mò de amplissimo amoris campo:
nam vt breuiter dicam, diliges
Deum, & omnia in ipso. Quid ve-
rò est Deus? bonum infinitum &
incircumscriptum. Amor igitur
tuus nullis terminis poterit coar-
ctari. In Deo diliges cætera omnia.
quænã sunt illa? Humanitas Chri-
sti in

fti in cælo resplendens, Deipara
 Virgo Maria cæli Regina, Angeli
 (spiritus innumerabiles, Beata-
 rum animarû millies millena mil-
 lia, & longè plura. Et ista quidem
 occurrunt in Ecclesia triumphanti.
 Quæ autem in militanti? Diliges
 iustos, vt Dei amicos; diliges ini-
 quos, & pro ijs orabis vt conuer-
 tantur; diliges insuper Iudæos,
 Turcas & Gentiles; diliges hæreti-
 cos & schismaticos, & omnino di-
 liges omnes homines, quatenus ad
 imaginem Dei sunt creati, & æter-
 næ beatitudinis capaces, & pro o-
 mnibus preces effundes, vt à Deo
 illuminentur & conuertantur. di-
 liges præterea omnes creaturas in
 Deo, & quicquid in cælo terraque
 consistit. Dic mihi nunc, O Anima
 mea, quid hucusque dilexisti? for-
 tè vnum adolescentem aut virum,
 cum quo solebas familiariter col-
 loqui, risus & iocos exercere, bibe-
 re &

re & comedere, ludere ac tempus fallere. fortè vnam puellam aut mulierem diligebas, cuius aspectu vel colloquio, cuius osculo vel amplexu delectabaris. Et in hisce amoribus quoties contra DEI voluntatem egisti? quoties conscientiam tuam maculasti? quoties variegæ affectiones te turbarunt? quoties internus remorsus te cruciauit? & quando etiam amorem illicitum expleuisti, nunquid ipse mox euauit, teque inanem & tristem dereliquit? O miserrima & stultissima Anima mea, quid tu iactitas tuos amores? Contingit ferè tibi, quod olim D. Augustino, qui cum inter Manichæos hæreticos versaretur, carnalibus amoribus erat implicatus, à quibus auelli impossibile sibi videbatur: sed cum ad Catholicos contulisset, & Sacramentis Ecclesiæ munitus esset, longè aliter se affectum sentiebat. Hunc virum

virum tibi ante oculos pone, O Anima mea, eundemque pro exemplo imitando firmiter propone. Audi illum ex libro 8. Confessionum cap. II. *Retinebant me nuga nugarum, & vanitates vanitatum, antiqua amica mea; cum diceret mihi consuetudo violenta: Putasne sine istis poteris? Postmodum oculos conijciens in castissima Ecclesie Catholicae castra, dicebat sibi ipsi: Ibi tot pueri & puella; ibi iuventus multa & omnis aetas, & graues Viduae & Virgines anus, & in omnibus ipsa continentia, &c. Tu non poteris quod isti & ista? An vero isti & ista in semetipsis possunt, an non in Domino Deo suo? Dominus Deus eorum me dedit eis. Quid in te stas? Projice te in eum, noli metuere, non subtrahet ut cadas. Projice te securus, excipiet te & sanabit te. Hic talis vir in suo amore captiuus, postquam Ecclesie est incorporatus, quanto amore DEI ardebat? quot flammam suspiriorum*

rum die nocteque emittebat? lege
 non tantum libros Confessionum,
 sed etiam Soliloquiorum ac Medi-
 tationum: & admiraberis tantam
 alternationem. nam ultra 40. an-
 nos castissimo & prorsus Seraphi-
 co amore Deum dilexit, atque Ec-
 clesiam doctrina & exemplo illu-
 traui. Prædictos libros tibi com-
 mendo legendos ô Anima mea: &
 si consilium meum secuta fueris,
 discutientur paulatim vincula tua,
 & viscosissimæ affectiones tuæ au-
 ferentur. Ne autem hac vice omni-
 no ieiunam relinquam, audi hunc
 illuminatissimum Doctorem ex c.
 19. Soliloq. *Amo te Deus meus, sem-*
perq; amare cupio: quia tu es reuera o-
mnimelle dulcior, omni lacte nutriti-
bior, & omni luce clarior; Idcirco super
omne aurum & argentum & lapidem
preciosum es mihi charior. Displicebat
enim mihi quicquid agebam in seculo
præ dulcedine tua, & decore domus tuae
quam

quam dilexi. O ignis qui semper arde
 & nunquam exstingueris! O Amor qui
 semper ferues, & nunquam tepescis!
 accende me, accendar, inquam, totus ad
 vt totus diligam te. Minus enim te amo
 qui tecum aliquid amat, quod non pro
 pter te amat, &c.

DECIMUM SOLI
 LOQVIUM,

De gaudiorum diuersitate.

TRactauimus de amoribus tuis
 O Anima mea: agendum quod
 que erit de gaudijs tuis. Ego si
 te quaesiero, vbi sunt gaudia tua?
 respondebis mihi vtique vbi sunt
 amores mei. & hoc verissimum
 est; si igitur tam viles sunt amores
 tui, vt supra discussimus: quam in
 ania erunt gaudia tua? sed vulnere
 ipsa denudemus. Delectaris, ex
 pli gratia, in aliqua muliere, &
 causam quaesiero: respondebis
 qui

quia pulchra est. Pulchritudo itaque est gaudium tuum. Sed quæ pulchritudo? quæ oculis obijcitur, id est, visibilis caro. Vides manus nitidas, & in ijs oblectaris, eas apprehendis & oscularis, easque aut pectori tuo aut collo applicas: & in hoc gaudium captas, gaudium exerces. Sed contingit nescio quâ infelici casu, vt manus à brachio per ictum gladij hostilis abscindatur; tu manum accipe, id est, gaudium tuum tibi serua; cutem, quâ diligebas, quam admirabaris, detrahe, & in preciosissimo scrinio tuo repone: manum quoq; ipsam, id est, carnem & ossa (quæ sub ipsa cute delitescabant) diligenter conserua in iericâ aut holosericâ crumena. Post dies septem & manum & cutem inspice, & si placet osculare. Sed absque dubio fædissimus aspectus te auertet, intolerabilis fetor nauseam tibi pariet, & sca-

M

ten-

tentes vermes vomitum excitabūt. Vide igitur vilissimam materiam, in qua delectabaris. Secus est in ijs qui gaudia sua quærunt & inveniunt in Deo, in rebus Diuinis, in operibus bonis, & in omnibus rebus in quibus homo licitè gaudere potest; hi tot habent gaudia, quot obiecta: imò in omnibus omnino actibus virtuosis delectantur. Si orant, gaudent: si ieiunant, si eleëmofynam erogant, si miseris opitulantur, si concionibus pijs intersunt, si meditantur, si Missas audiunt, si zelum exercent, si iustitiam administrant, si reliqua bona opera frequentant, in omnibus istis summoperè lærantur, & suauissimis gaudijs perfunduntur. Tu si omnia gaudia tua cum vno ex hisce comparaueris, videbis te in vilissimo stercore delectari. Agnosce igitur, O anima mea, stultitiam tuam, quod iniuriam feceris Catholicis,

licis,
dio v
fos v
bus
iudi
& an
netr
Ioan
sæ C
qua
rum
das o
riore
culsi
vesti
cem
Et
cul
D.
gnu
pax
Ro
da

licis, quasi ipsi absq; amore & gaudio viuant. vidisti forsan Religiosos viros vili tunica & nudis pedibus incedentes, & idcirco miseros iudicasti: sed internum feruorem & animæ gaudia non potuisti penetrare. Respondeat tibi sanctus Ioannes Chrysostomus, Doctor Ecclesiæ Orientalis eloquentissimus, in quadam homilia: Si posses mentis eorum atque animi ianuas referare, & nudas cogitationes eorum & omnem interiorem ornatum conspicerere: fulgore percussus in terram concideres, nec illarum vestium splendorem, nec conscientia lucem perferre posses, &c.

Tu soles magnam ponere delectationem in risibus & iocis, in esculentis & poculentis; sed quid ait D. Paulus Apostolus? Non est Regnum Dei esca & potus, sed Iustitia & pax & gaudium in Spiritu sancto, ad Rom. c. 14. Tantus fuit quorundam Catholicorū amor, tale gau-

M 2

dium

dium in Spiritu: vt eduliorum corporeorum aut nullam aut exiguam habuerint curam. B. Nicolaus Heluetius vixit annis ferè 20. absque vilo putribili nutrimento. Si cupis veras delicias inuestigare illorum, qui Diuino amore succensi fuerunt: lege deuotissimi viri *Ludouici Blosij* libros 4. *Psychagogiæ*, quos ille collegit ex duobus Ecclesiæ Catholicæ Doctoribus, S. Augustino, & S. Gregorio Magno. In eo loco, vbi natus est Lutherus, vixerunt quondam duæ Virgines ex illustri genere ortæ, sed sanctitate vitæ illustriores, B. *Gertrudis* & B. *Mathildis*, quæ postquam Christo sese desponsarunt in cænobio Islebienti, tantis delicijs spiritualibus affluerunt, vt cælestem vitam in terris gessisse videantur. Id omnino testantur illarum libri, qui supersunt. Extat in hisce vnum *Exercitium Diuini Amoris*, quod non pu-

tares

rates ab homine compositum, sed
 ab Angelis cælestibus conscrip-
 tum, & à Spiritu sancto dictatum.
 Huic additur & aliud *Exercitium*
laudis Diuina, quod ego potius dixe-
 rim cælestium deliciarum. Sed vi-
 deo te, O Anima mea, huc anhela-
 re, vt aliquem saltem inde capias
 gustum. Aperi igitur os tuorū de-
 sideriorum, & suscipe ambrosiam
 & nectar, vt illi quondam dicebant
 inter Gentiles, æstimantes hunc es-
 se potum cibumque Deorum. Sed
 amor diuinus aliter pascit & inc-
 briat ad se suspirantes. Audi, audi
 & admirare.

Tu es Domine mi spes mea, tu gloria,
tu gaudium, tu beatitudo mea, tu es sitis
spiritus mei, tu vita anima mea, tu iubi-
lus cordis mei. O quando tribues mihi de-
siderium anima mea, in manifestatione
gloriæ tuæ? O quando introibo in tuas po-
tentias? O quando indues me pallio laudis
pro spiritu mæroris? O quando habitabo

M 3 in

in tabernaculo tuo in sacula? &c.

Sed hæ micæ sunt cadentes in
terram, te porro ad mensam fercu-
lis opiparis plenissimam remitto.
Coronidem huius Soliloquij ex
D. Bernardo apponam.

Amor Iesu dulcissime,

Quando cor nostrum visitas,

Pellis mentis caliginem,

Et nos repleas dulcedine.

Quam felix est quem satias,

Consors paterna dextera,

Tu vera lumen patria,

Quod omnem sensum superas.

Splendor paterna gloria,

Incomprehensa Bonitas,

Amoris tui copiam

Da nobis per præsentiam.

C O R O N I S .

QVæ hæcenus tecum tractavi,
O Anima mea, de amore &
gaudio Catholicorum, ea per-
strinxi

strinxi rudi Mineruâ, vt aiunt, & crassiori modo, iuxta tuam imperfectionem; nondum enim capere potes subtiliora. alioquin si pro rei dignitate mihi loquendum esset, multa ex *Rusbrochio*, *Taulero*, *Harpio*, *Sufone*, alijsque expertissimis scriptoribus in mediû proferenda fuissent. Tu si mereare aliquando experiri, forsân mihi obijcies, me ne umbram quidem depinxisse veri amoris: Veruntamen id mihi ignoscas velim, qui respicio conditione tuam in qua nunc consistis, non eam ad quam forsân exaltanda eris. Exhortor te iterum ad Fidem Catholicam perfecte suscipiendam, sine qua nunquam peruenies ad amorem Dei, neque absque amore gustabis delicias Paradisi. Est enim Amor Diuinus qualitas animæ rationalis cælitus infusa, & gratuito DEI fauore concessa, per quam qualitatem anima

coniungitur cum Deo. In hac conjunctione anima complectitur Summum Bonum brachijs dulcissimi amoris, nihil igitur illi deesse poterit ad omnē felicitatem: quicquid enim boni vnquam optari potest, hoc iam habet in summo & fontano Bono. Quanta est illa Beatitudo, O anima mea, quam in statu mortalis vitæ poteris obtinere? Cæterum cum in schola Diuini Amoris fueris suo tempore melius instituta, tunc cognosces ad hoc altissimum culmen perfectionis per gradus quosdam tibi ascendendum esse. Nam sicuti, qui liberales Artes discere concupiscunt, non statim admittuntur ad Metaphysicam audiendam, sed in gymnasijs inferioribus primò exercentur: ita etiam in vita spirituali non statim intrare permittèris Secretarium Diuini Amoris, sed alijs exercitijs rudioribus debebis prius ad
 eam

eam dignitatem disponi ac exor-
nari. Fides igitur vera & integra ti-
bi necessaria est, sine qua nunquam
cum Deo per Amore coniungeris.
O si scires, quid sit Deus! scires etiã
multa requiri in anima rationali,
priusquam cum illo coniungatur.
Deus enim est purissimus Spiritus,
cum quò creatus spiritus vniri ne-
quit, nisi ad summam puritatem
fuerit perductus. Proinde iuxta
modum spiritualis vitæ, prius o-
portet per pænitentiam expiare
maculas peccatorum præterito-
rum, ac eradicare malas propen-
siones quæ ex peccatis contractæ
remanere solent: deinde virtu-
tibus bonisq̃ue operibus operam
strenuam nauare, precibus quo-
que ac meditationibus sedulo va-
care, vt boni habitus acquirantur,
quæ animam exornent: tunc tan-
dem Diuina Bonitas pro suo pla-
cito (quando qualiter & vbi volu-
erit)

M s,

erit)

erit.) communicat hunc secretissimum ac preciosissimum thesaurum: qui non nisi in Catholica Ecclesia reperitur. Possem id plurimis exemplis confirmare, sed ijs tantum ero contentus, quæ intra spacium 100. annorum ferè contigerunt, tu attende.

1. Eo tempore, quo Lutherus adhuc habitum Monasticum gerebat, id est, anno Christi 1510. obiit Genuæ in Italia B. *Catharina de Borone*, nobilis vidua, sed nobilior sanctitate: cuius vitam ubi legeris, dicces te inuenisse viuum speculum Diuini amoris, cuius igne illa excocta fuit annis circiter 33.

2. Eo tempore, quo Lutherus hæresin suam euomuit, id est anno 1522. S. *Ignatius Loiola* ex milite seculari factus est Christi seruus, in omni paupertate & humilitate: qui in exercitijs spiritualis vitæ tantum perfecit, vt Magister factus fuerit

Pa-

Paterq; sanctissimorum virorum.

Huius Magistri Discipulus fuit
S. Franciscus Xaverius, qui Euange-
 lium Indis & Iaponibus annuncia-
 uit: & inter Labores suos tanta in-
 terdum dulcedine Diuini Amoris
 fuit recreatus, vt exclamare coa-
 ctus sit: *Cessa Domine, quia non possum
 ulterius sustinere.*

3. Eo tempore, quo Lutherus
 infelicem animam efflauit, id est,
 an. 1546. Romę florebat *S. Philippus
 Nereus*, qui tantum ignem Diuini
 amoris in suo corde expertus est,
 vt hyemali tempore totus visus sit
 ardere. Quid ego referam *S. Caro-
 lum Boromęum* Episcopum? quid
 sanctam *Teresiam* Virginem? quid
B. Thomam Nouovillanum? quid
B. Ludouicum Bertrandum? quid
B. Magdalenam de Paz? horum vi-
 tas lege, & fidem illorum seque-
 re: & à portu salutis æternę
 non aberrabis.

INDEX DIDACTI-
CVS AD LAPIDEM PHILO-
SOPHORVM MYSTICE EX-
PLICATVM MELIVS IN-
TELLIGENDVM.

*Post Introductionem totus Tractatus
diuiditur in septem Partes
principales.*

Prima Pars continet septem vias Co- gnitionis Christianæ.	pag. 5
In secunda Parte Vera Ecclesia septē modis demonstratur.	13
In tertia Parte proponitur Paraboli- cum Paradigma.	32
In quarta parte differitur de Ierusa- lem veteri & noua.	67
In quinta Parte adducuntur duode- cim Considerationes.	76
In sexta Parte sunt septem Precatio- nes ordinatæ.	91
In septima Parte continentur decem Soliloquia diuersa.	107
Sequitur Conclusio siue Coronis ex- emplaris.	168

Ca

I N D E X.

*Ceterum has septem Partes principales
in fragmenta minutiora di-
uidamus.*

In prima Parte,

Prima Via cognitionis est de Homine, pag. 5

2. De Fide,	6
3. De Christo,	7
4. De Ecclesia,	8
5. De S. Scriptura,	9
6. De Symbolo Apostolico,	10
7. De Hæresi.	11
-

In secunda Parte, Vera Ecclesia
demonstratur,

1. Ex Figuris,	13
2. Ex Prophetijs,	16
3. Ex Ornamentis,	19
4. Ex Titulis,	21
5. Ex Signis,	23
6. Ex Persecutionibus,	24
7. Ex Charismatibus.	26
-

In tertia Parte, introducitur

*Parab. Icum Paradigma de quodam Prin-
cipe Iaponia conuerso.*

57

*Sequitur explicatio & applicatio Paradi-
gmae*

I N D E X.

gmatis eiusdem. Annectuntur Observationes quaedam, siue septem Considerationes. pag. 57

1. quod Ecclesia Catholica donatum sit à DEO, conuertere Gentes ad Christianismum. 60
2. quinam conuerterint olim Europam. 61
3. quando cœperit Iaponia conuertri. 62
4. quis Iaponibus annunciarit Euangeliũ Christi. 63
5. ubinam Iaponia mentio fiat in sacra Scriptura. 64
6. quinam illustrarint Euangelicã luce mundum nouum. 65
7. quod Christo Iudici reddenda sit ratio Fidei & Vitæ. 66

In quarta Parte ostenditur

- Cuinam ciuitati conueniat ille titulus Ezechielis, Dominus ibidem.* 68
- Deinde narratur, quanam ornamenta Iudaorum translata sint Romam, ex ueteri nempe Ierusalem ad nouam.*
- Postmodum declaratur, ad quantam dignitatem euecta sit Ierusalem noua, siue urbs Romana.* 72
- Qualiter insuper fuerit dilatata per Indiã utramque usque ad Chinas.* 73
- Quod haretici in istis partibus querant suas diuitias, non lucrum animarũ.* 75
- In

I N D E X.

In quinta Parte producuntur duodecim Considerationes diuersæ ad Ecclesiam veram magis cognoscendam.

1. ex verbis Isaia Propheta.	pag. 76
2. ex dicto Ciceronis.	77
3. de Ecclesia visibilitate.	78
4. de Gentium conuersione.	79
5. quod conuersio sit duplex.	80
6. quod gentes indigeant utraq; conuersione.	81
7. quinam præterito sæculo Gentibus euangelizarint.	82
8. quod ab hæreticis Gentes non conuertantur.	83
9. de admirabili Ecclesia Catholica splendore.	85
10. exponitur locus quidam Isaia Prophetæ.	86
11. de duabus Ecclesia cladibus illatis.	87
1. de consolatione Diuinâ post clades immisas.	89

In sexta Parte agitur

De orandi necessitate & modo. 91
 Deinde subiunguntur septem Precationes,
 per mysteria nostræ Redemptionis ditata
 & illustrata.

1. de

Errores præcipui.

pa. | li.

In Colloquio.

38	20	adæquatio rei ad intellectum.
39	12	1. seu primo, non <i>id est</i> .
42	4	fundamenta, non <i>fundamentum</i> .
ibi.	22	<i>hæc av</i> .
59	14	mores, non <i>moras</i> .
ibi.	19	societas.
73	19	Regi, non <i>Regis</i> .
75	3	quam iudicando, non <i>et</i> .
ib.	17	duas claves, non <i>duos</i> .
84	12	siue, non <i>sicce</i> .

In Lap. Philosoph.

59	11	comprehendit.
61	18	PP. I. seu primus, non <i>id est</i> .
65	10	mittam ex eis.
ibi.	22	qui, non <i>et</i> .
87	7	post <i>claudentur</i> , pone num. 7.
94	6	pro, non <i>per</i> .
124	18	nonnulli.
159	22	post <i>Catholicos</i> , adde <i>se</i> .

Hos aliosq₃ Eruditus Lector
 Auctori non imputabit: sed oscitanti po-
 tius Correctori, cum aliquando bonus
 dormitet Homerus, vt quidam canit.

Quod

Quod attinet ad commata & puncta,
ceteraq; Syntaxeos cola: saepiusculè ab-
erratum est à primo exemplari. Cæ-
terum quid faciemus? Facta equidem
noqueunt fieri infecta. Corrigat igitur
hac in parte studiosus Lector, quod
viderit ex ratione dictante
corrigendum
esse.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

94016

80

94016

